

1982/83:119

Torsdagen den 14 april fm.

Kl. 12.00

Förhandlingarna leddes till en början av förste vice talmannen.

1 § Upplästes och lades till handlingarna följande från valprovsnämnden inkomna

Berättelse om granskning av bevis för riksdagsledamot och ersättare

Till valprovsnämnden har från riksskatteverket inkommit bevis om att Inger Koch (m). Täby, utsetts till ny ledamot av riksdagen fr. o. m. den 7 april 1983 sedan Lena Wallgren (m) avlidit.

Till ersättare för riksdagsledamöter har utsetts Seved Petrén, Huddinge, Ulla Voss-Schrader, Djurholm, Thomas Murray, Upplands-Väsby, Yvonne Hedvall, Tullinge, Hans Mattsson, Järfälla, Stig Hyddmark, Solna, Eivor Kjellgren, Lidingö. och Matts Imhagen, Norrtälje (alla m).

Valprovsnämnden har vid sammanträde denna dag granskat bevisen och därvid funnit att de blivit utfärdade i enlighet med 15 kap. 1 § vallagen.

Stockholm den 13 april 1983

Bengt Hult

/Sven-Georg Grahn

2 § Förste vice talmannen anmälde att *Ulla Voss-Schrader* (m), som tjänstgjort som ersättare för Lena Wallgren, fr. o. m. den 7 april kallats att i stället ersätta Allan Ekström t. o. m. den 31 maj 1983.

3 § Kompletteringsval till utskott

Anf. 1 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Moderata samlingspartiets partigrupp har som ny suppleant i utrikesutskottet efter Lena Wallgren anmält Inger Koch.

Vidare har moderata samlingspartiets partigrupp som suppleant i konsti-

Nr 119

Torsdagen den
14 april 1983

tutions- och lagutsköten under Allan Ekströms ledighet anmält hans ersättare Ulla Voss-Schrader.

Förste vice talmannen förklarade valda till

*Om svensk text
på finskspråkiga
TV-program*

suppleant i konstitutionsutskottet
Ulla Voss-Schrader (m)

suppleant i lagutskottet
Ulla Voss-Schrader (m)

suppleant i utrikesutskottet
Inger Koch (m)

4 § Justerades protokollen för den 6 innevarande månad.

5 § Svar på fråga 1982/83:355 om svensk text på finskspråkiga TV-program

Anf. 2 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Fru talman! Elver Jonsson har frågat mig om jag är beredd att ta initiativ till en överläggning med Sveriges Radio i syfte att få de finskspråkiga programmen i TV textade på svenska.

Avvägningar mellan olika gruppers behov och önskemål när det gäller TV-program skall göras av Sveriges Television AB inom ramen för de regler som finns i radiolagen och avtalet mellan staten och Sveriges Television AB.

När det gäller textning av de finska programmen förhåller det sig enligt Sveriges Television så att huvuddelen av de finskspråkiga programmen textas på svenska. Det viktigaste undantaget är veckomagasinets Viikkokatsaus, som huvudsakligen innehåller ett sammandrag av de svenska nyheterna.

Några överläggningar med Sveriges Radio i frågan är inte aktuella för regeringens del. Däremot är det inget som hindrar att representanter för den invandrargrupp det handlar om – i första hand de finlandssvenskar som inte behärskar finska – själva vänder sig till Sveriges Radio och framför sina önskemål.

Anf. 3 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Min hals är sådan att det här inlägget borde ha varit textat, men jag gör ett försök.

Allra först vill jag tacka statsrådet för svaret på frågan.

Jag noterar att det finns mellan 60 000 och 100 000 finlandssvenskar i Sverige, av de totalt ca 275 000 invandrarna från Finland. Många av dessa finlandssvenskar talar eller förstår inte finska, eftersom de kommer från de

*Om svensk text
på finskspråkiga
TV-program*

svenskspråkiga bygderna. Den enda information de får om vad som händer i Finland är densamma som svenskar i allmänhet får, dvs. via svensk press, radio och TV m. m., och det är uppriktigt sagt inte särskilt mycket. Med största sannolikhet har de också ett större intresse av information om händelser i Finland än vad många andra svensktalande har.

Jag kan inte underlåta att ge ett näraliggande exempel på nuvarande bristfälliga ordning. Det gäller bevakningen av det senaste finska valet. I svensk TV sändes en valvaka, men det var bara inslag från den finska valvakans. Som statsrådet kanske vet har finlandssvenskarna en egen valvaka, som liksom den finska täcker valresultat m. m. i hela Finland. Men det satte inga spår i den svenska televisionen.

Nu säger statsrådet Göransson att det här handlar om att göra avvägningar inom ramen för de avtal som finns. Det är naturligtvis en riktig och oomtvistad synpunkt. Statsrådet säger också att det finns program som textas på svenska, men meddelar det viktiga undantaget Viikkokatsaus. Det är hedrande att detta kommer med, för det skulle naturligtvis vara mycket värdefullt att få just detta veckomagasinet textat.

Jag tycker faktiskt att svaret slutar i litet för mycket passivitet och uppgivenhet, när statsrådet talar om insatser av invandrarna själva och säger att det naturligtvis inte är fel om någon uppvaktar Sveriges Radio. Parallellt med en sådan uppvaktning skulle en meningsyttring från statsrådet Göransson här i kammaren kunna medverka positivt till en förändring, eftersom det finns ett mycket starkt intresse för en förändring. Vi får inte glömma bort att finlandssvenskarna är den näst största invandrargruppen i Sverige.

Jag skulle vilja hemställa att statsrådet funderar litet till på denna fråga och återkommer i någon form, så att frågan kan föras framåt till en positiv lösning.

Anf. 4 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Fru talman! Låt mig bara peka på det krav som, om man drar ut konsekvenserna av Elver Jonssons fråga till mig, skulle kunna ställas, nämligen att det skall göras en särskild minoritetssatsning på en minoritet i Sverige som är svenskspråkig. Det är kanske inte den allra mest centrala minoritetssatsningen som vi skall göra.

Jag har all förståelse för att det i vissa sammanhang, exempelvis när det gäller information om valresultat i en valvaka, kan finnas särskilda behov. Jag förutsätter att en direkt hänvändelse till Sveriges Television på den punkten skulle kunna klara det problemet. Däremot har jag faktiskt något svårt att förstå att ett veckomagasin som i stor utsträckning är ett sammandrag av nyheter som under en period har lämnats på svenska skall behöva textas på svenska.

Torsdagen den
14 april 1983

*Om möjligheterna
för ideella före-
ningar att sända
när-TV-program*

Anf. 5 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Jag tycker ändå att det finns anledning att för det första erinra om att den minoritet som det här är fråga om inte är vilken minoritet som helst. För det andra är denna minoritet oerhört stor. Det är därför nästan litet originellt att vi här talar om minoritet, när det gäller en grupp på nästan 100 000 människor. Faktum är att det finns ett klart uttalat intresse för att få till stånd en förändring.

Sedan finns det en annan aspekt på denna fråga, som inte är oviktig för de svenska lyssnarna och tittarna. Det är att en sådan här textning kunde bli till stor glädje också för svenskarna. Det skall vi inte heller bortse från. Det är bara några veckor sedan som Bengt Göransson och jag var på Nordiska rådets möte. Jag tolkade statsrådets uttalanden i de sammanhangen som att han starkt pläderade för att vi skall ha en ökad samverkan i Norden. Detta är naturligtvis en bit i en sådan samverkan. Därför står min förhoppning kvar, även om den inte blir infriad i dag.

Anf. 6 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Fru talman! Minoriteten är faktiskt större än vad Elver Jonsson anger. De allra flesta människor i detta land talar och förstår svenska och har tillgång till ett mycket stort antal TV-program där man talar svenska.

Det man möjligen skall önska sig – och det kan jag instämma i – är att vi i vår television, liksom i andra media, skall sprida mer information och kunskap om våra nordiska grannländer, inkl. Finland. Det som jag hade svårt att förstå var att man skulle behöva översätta till svenska Finlandsinformationen i de program som är specialriktade mot den grupp som talar och förstår finska.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1982/83:360 om möjligheterna för ideella föreningar att sända när-TV-program

Anf. 7 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Fru talman! Jan-Erik Wikström har frågat hur jag ser på möjligheterna för ideella föreningar att få bedriva försök med när-TV.

Jag vill först i största korthet redovisa vilken lagstiftning som gäller för rundradiosändningar. För rundradiosändningar i allmänhet gäller radiolagen (1966:755). För närradio gäller närradiolagen (1982:459), som trädde i kraft den 1 juli 1982. Med närradio avses radiosändningar av ljudradioprogram i lokala rundradiosändningar. Sändningar av televisionsprogram kan alltså inte omfattas av denna lagstiftning. Försök med trådsändningar av televisionsprogram som pågick vid lagens ikraftträdande får dock fortsätta övergångsvis, dock längst till utgången av år 1983.

Ett antal organisationer har hos regeringen begärt att få bedriva försöksverksamhet med lokala TV-sändningar över etern dels i Storstock-

holmsområdet, dels i Linköping. I skrivelsen från Stockholms närradioförening framhålls att den begränsade räckvidden hos det försök som nu pågår med kabelsänd TV i Huddinge gör att de berörda föreningarna inte anser det värt att satsa pengar på utrustning och utbildning. För att en sådan satsning skall vara intressant krävs eterdistribuerade sändningar som når större delen av Stockholmsområdet.

Närradiokommittén (U 1978:11) skall utvärdera den försöksverksamhet med kabeldistribuerad när-TV som har förekommit på två orter. Frågan om en eventuell fortsatt verksamhet med när-TV över kabelnät eller i eterdistribution har nära samband med massmediekommitténs (U 1982:07) uppdrag beträffande kabel-TV. Dessa frågor skall därför behandlas samlat av massmediekommittén. I kommitténs nya direktiv anges att arbetet skall vara slutfört i sådan tid att proposition på grundval av kommitténs förslag kan föreläggas riksdagen senast våren 1985. Enligt min mening bör en eventuell försöksverksamhet med när-TV anstå tills massmediekommittén har redovisat sina principiella ställningstaganden. Regeringen har därför avslagit föreningarnas ansökningar.

Anf. 8 JAN-ERIK WIKSTRÖM (fp):

Fru talman! Tack för svaret.

Jag blev faktiskt ganska bekymrad när jag fick se det. Det är riktigt att sändningarna i när-TV har försökskaraktär och att det nuvarande tillståndet bara kan gälla till utgången av detta år. Det är också naturligt att den nya massmediekommittén får se över frågan om när-TV-verksamhet på sikt. Men nog blir det en konstig situation, om försöksverksamheten plötsligt skall upphöra i och med utgången av 1983.

Jag vill därför fråga kulturministern om det inte vore möjligt att vi kunde få ett förslag till riksdagen som medgav en fortsatt försöksverksamhet intill dess att man tar slutlig ställning till massmediekommitténs förslag. Skälen är naturligtvis desamma som gällde när vi en gång införde närradioförsök. Men till det kommer det som Stockholms närradioförening har åberopat, nämligen vikten av att man också får fram alternativ till de satellitprogram som vi snart kommer att få i överflöd över vårt land.

Det blir en konstig situation, om t. ex. Pingströrelsen skall behöva göra som den en gång måste när det gällde ljudradio, nämligen köpa in sig i en europeisk TV-satellit för att få sända gudstjänster till invånarna i Stockholm, när det finns möjlighet att göra lokala försökssändningar. Jag känner väl till att det är krävande, både ekonomiskt och personellt, med när-TV. Men ändå vet vi att det finns människor och kyrkor som är beredda att offra mycket pengar för denna möjlighet att nå ut med sitt budskap. Lika orimligt som det en gång var att man skulle behöva sända ljudradioprogram till Sveriges medborgare från stationer i Nordafrika skulle det vara om enda sättet att i TV sända gudstjänster från Filadelfiakyrkan i Stockholm till medborgarna i Storstockholm var att gå via en europeisk satellit.

Kan vi alltså få en fortsatt försöksverksamhet även efter den sista december 1983?

Nr 119

Torsdagen den
14 april 1983

*Om möjligheterna
för ideella före-
ningar att sända
när-TV-program*

Torsdagen den
14 april 1983

*Om möjligheterna
för ideella före-
ningar att sända
när-TV-program*

Anf. 9 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Fru talman! Vi har under en period haft möjlighet att bedriva en försöksverksamhet. Några av de föreningar som har varit engagerade i den försöksverksamheten har redovisat att de haft vissa svårigheter i sitt arbete. Exempelvis har den skala som täcker det näraliggande området ansetts vara för begränsad. I en framställning till regeringen har man pekat på att man skulle behöva ett tittarunderlag som i stort sett motsvarade Storstockholmsområdet eller Stockholms län, dvs. ett underlag som omfattade betydligt över en miljon tittare, för att när-TV skulle kunna motiveras ekonomiskt med hänsyn till andra resurser. I det sammanhanget har vi sagt att försöksverksamheten måste utvärderas. Att förlänga den skulle locka föreningar att göra stora insatser i en verksamhet som vi behöver utvärdera. Närradiokommittén har utvärderingsuppdraget, och vi har därmed möjlighet att få kunskap om de försök som har bedrivits. Jag ser därför ingen anledning att f. n. medverka till att försökstiden utsträcks.

Anf. 10 JAN-ERIK WIKSTRÖM (fp):

Fru talman! Det är möjligt att kulturministern får en annan bild av försöksverksamheten när närradiokommittén redovisat erfarenheterna.

Det finns svårigheter ekonomiskt och personellt när det gäller när-TV-sändningar – det är jag som sagt medveten om. Om organisationerna inte är beredda att satsa personella och ekonomiska resurser på detta, så är det en sak. Men om staten omöjliggör sådana här försök, då är det en helt annan fråga.

Jag tycker att det rimliga vore att regeringen försökte hitta former för en fortsatt försöksverksamhet med när-TV. Jag vill upprepa att det blir mycket svårt att motivera varför man är så skeptisk till försöksverksamhet av den här typen, när vi alla samtidigt vet vad som väntar oss av satellitprogram utifrån Europa. Det kan alltså mycket väl bli så att den enda väg som står öppen för Pingströrelsen att sprida sina gudstjänster och sitt budskap är att köpa in sig i en europeisk TV-satellit. Jag tycker att detta är en onödig omväg.

Anf. 11 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Fru talman! Jag har inte gjort något uttalande om den framtida verksamheten. Jag kan se det som angeläget att vi avvaktar den bedömning som massmediekommittén skall göra. Personligen är jag öppen för att organisationer skall ha möjlighet att använda nya medier.

När jag uttalat mig här i dag har jag bara byggt på de erfarenheter som faktiskt har redovisats till mig vid en uppvaktning av dem som sysslat med när-TV-verksamhet i Stockholmsområdet. De har pekat på att den nuvarande verksamheten, som alltså var försökets förutsättning, inte upplevs som särskilt meningsfull. Att då införa en helt ny försöksverksamhet, när massmediekommittén har i uppdrag att bereda frågan, har jag inte sett som nödvändigt.

Anf. 12 JAN-ERIK WIKSTRÖM (fp):

Fru talman! Det var ändå en liten strimma av hopp. Jag tolkar det så, att om massmediekommittén kan bli övertygad om att det skulle vara av värde för dess fortsatta bedömningar att försöksverksamhet bedrevs i något större skala än nu, då skulle kulturministern vara beredd att tillmötesgå en sådan begäran.

Själv betraktar jag det som viktigt att man skapar underlag för en framtida principiell bedömning genom en bredare försöksverksamhet än den som har bedrivits framför allt i Huddinge. När det nu finns organisationer och kyrkor som är beredda att satsa av sina resurser på detta, tycker jag att de bör få frihet att göra det.

Överläggningen var härmed avslutad.

**7 § Svar på fråga 1982/83:379 om tillvalsämnen i grundskolans
högstadium****Anf. 13 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:**

Fru talman! Ove Eriksson har frågat mig vilka erfarenheterna är av det nya systemet med "fria" tillvalsämnen på grundskolans högstadium. Han har vidare frågat mig hur många tillvalsämnen som har stoppats därför att läroplanens krav på en jämn könsfördelning inte uppfyllts. Slutligen har han frågat mig om jag anser att de nya tillvalsämnena ger eleverna bättre kunskaper för vidare studier eller yrkesarbete än de gamla.

Bakgrunden till frågan är att 1980 års läroplan för grundskolan (Lgr 80) innebär att tid för tillval för eleverna skall avsättas på högstadiet under sammanlagt elva veckotimmar. Utöver treåriga kurser i franska och tyska samt hemspråk är det skolstyrelsen som beslutar vilka tillvalskurser som skall erbjudas eleverna. Kurserna skall – med undantag för kurserna i språk – utgöra en fördjupning eller intresseprofilering inom några moment i två eller flera av de vanliga skolämnena. Enligt läroplanen skall kurserna vara så inriktade att de inte kan förutses få en mycket sned könsfördelning. Inför varje nytt läsår skall eleverna ha möjlighet att ändra sitt val av tillvalskurs.

Från några håll har framförts kritik mot det nya tillvalssystemet. Dels har det sagts att teknik som tillval inte längre skulle kunna anordnas genom att det inte lockar flickor, dels har man menat att de lokalt beslutade tillvalskurserna håller en för låg kvalitet.

Generellt har jag den uppfattningen att det är värdefullt med det nya tillvalssystemets ökade möjligheter att anpassa kursutbudet till enskilda elevs intressen och förutsättningar, jämfört med det gamla systemet med ett fåtal centralt fastställda kursalternativ. Det är dock enligt min mening för tidigt att dra några mer detaljerade slutsatser om hur det nya tillvalssystemet fungerar. Någon samlad bild av hur det har fungerat finns ännu inte ens för

Torsdagen den
14 april 1983

*Om tillvalsämnena
i grundskolans
högstadium*

det första läsåret. Jag räknar med att den uppföljning av läroplanen som skolöverstyrelsen har i uppdrag att göra kommer att ge underlag för ett ställningstagande också till tillvalssystemets utformning.

När det gäller frågan om tillvalskurser i teknik tyder de översiktliga uppgifter om elevernas val innevarande läsår, som nyligen presenterats av statistiska centralbyrån, inte på att det skulle vara fråga om någon drastisk nedgång i val av tillvalskurser inom den teknisk-naturvetenskapliga sektorn. Jag vill dock ta tillfället i akt och säga att jag menar att det är nödvändigt att se målet med en jämnare könsmässig fördelning av elevernas val av tillvalskurser över en längre tidsperiod än enbart ett läsår. Långsiktigt är det bättre att genom aktiva åtgärder som information och förändringar i kursinnehållet söka locka flickor att välja t. ex. teknik, än att låta bli att ge en kurs över huvud taget, vilket i så fall drabbar också de flickor som trots allt redan i dag väljer kursen. Enligt min mening finns det således ingen anledning att med målet om en jämn könsfördelning som argument avstå från att anordna tillvalskurser i teknik.

Anf. 14 OVE ERIKSSON (m):

Fru talman! Jag ber att få rikta ett tack till skolministern för svaret, som jag förstår är uttömmande i det läge som vi nu befinner oss i.

Den nya läroplanen Lgr 80 har ännu inte varit i kraft ett helt läsår, och det är naturligtvis omöjligt att redan nu ha en klar uppfattning om hur den fungerar i praktiken. Å andra sidan finns det anledning att noga följa utvecklingen och samla intryck och synpunkter från skolorna.

Försöksverksamheten var ju, i enlighet med svensk praxis när en skolreform genomförs, inte särskilt omfattande. Det kan finnas anledning att snabbt komma med nya anvisningar för att rätta till missförhållanden, som man inte kan finna förrän man sett hur verksamheten fungerar i full skala.

Jag har velat fästa uppmärksamheten på tillvalsämnena i grundskolans högstadium. Tidigare var dessa klart angivna i läroplanen. Förutom B-språken tyska och franska kunde eleverna välja mellan teknik, ekonomi och konst – samtliga ämnen med treårig studiegång. Varje ämne hade sin egen kursplan, framtagen och godkänd av skolöverstyrelsen.

Nu är det betydligt friare. Förutom de treåriga kurserna i tyska och franska som skall erbjudas eleverna finns det möjligheter till lokala kurser i tillval. Kursernas längd kan variera från en till sex terminer. Kursplaner utarbetas lokalt vid skolorna. SÖ har dock tagit fram modeller för vissa kursplaner.

Bengt Göransson säger att han tycker det är värdefullt med de ökade möjligheterna i utbudet av tillvalsämnen. Det kan man kanske hålla med om delvis, men jag är också tveksam till det nya systemet. Utbudet av tillvalskurser visar att många är av terapi- och hobbykaraktär.

I en sammanställning som länskolnämnden i Värmland har gjort finner man t. ex. följande ämnen: Lev skönare, Att arbeta med växter och djur, Gör det själv, Idrott, Hälsa och sport, Restaurangen – mat och bak,

*Om tillvalsämnena
i grundskolans
högstadium*

Hushållning, Att klara sig själv, Fixa, reparera, Fritt skapande, Praktisk vardag, Hem och hobby.

Sammanlagt ägnas elva högstadietimmor åt tillvalsämnena. Tillsammans med fem timmar för fria aktiviteter blir det en stor del av den totala undervisningstiden på högstadiet. Är det rimligt att ägna så mycket tid åt detta?

Jag har farhågor för att detta tillvalssystem kan leda till sämre språkkunskaper i tyska och franska. Dessa ämnen får enligt den nya läroplanen inte delas upp i allmän kurs och särskild kurs. Jag har också farhågor för att resultatet blir sämre kunskaper för de elever som inte väljer språk och att systemet kan leda till orättvisor. Man sätter ju betyg också i tillvalsämnena, och vad är t. ex. en femma i ämnet "Lev skönare" värd?

Anf. 15 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Fru talman! Låt mig ta tillfället i akt att referera till vad som sägs i läroplanen om könsfördelningen. Det sägs att kurserna skall vara så inriktade att de inte kan förutses få en mycket sned könsfördelning och att, om detta ändå skulle bli fallet och utökad information inte ger resultat, kursplanen skall omarbetas. Jag tycker att det är angeläget att påminna om detta, eftersom det i diskussioner kring tillvalsämnena förekommit uppgifter om att man inte skulle få anordna kurser, om man inte lyckas få en rimlig proportion mellan flickor och pojkar.

När det sedan gäller tillvalsämnenas beteckningar delar jag uppfattningen att det inte är rimligt att ha benämningar av typen "Lev skönare" och "Må bra". Rubriceringen kan i och för sig täcka mycket väl utvecklade läroplaner för ämnet, men valet av ämnesrubrik antyder att man förutsätter att den som väljer ämnet inte är motiverad eller tar det på allvar. Jag utgår från att man när man vänder sig till alla elever räknar med att de med allvar och intresse är beredda att delta i undervisningen i just det ämnet. Därför är jag mycket negativt inställd till den typen av ämnesbenämningar.

Av de rapporter jag fått kan jag å andra sidan konstatera att man i många skolor där man erbjudit ämnen med den här typen av benämningar inte lyckats rekrytera elever, vilket antyder att eleverna har ett mycket gott omdöme. Vi kan också konstatera att det inte skett någon nedgång i fråga om antalet studerande i franska och tyska.

Anf. 16 OVE ERIKSSON (m):

Fru talman! Jag tackar Bengt Göransson för de klarlägganden som han gjort både i det skriftliga svaret och nu i sitt anförande när det gäller könsfördelningen för dessa tillvalsämnena. Jag delar uppfattningen att det är viktigt att man låter en kurs löpa, som har en vettig utformning och som ger nyttiga kunskaper, även om den får en sned könsfördelning.

För att fortfarande hålla mig till mitt hemlän Värmland har det där visat sig vara svårt att få en jämn könsfördelning. Av de 99 lokala tillvalsgrupper som arrangerats i detta län är 23 av den beskaffenheten att de samlat 100 %

Torsdagen den
14 april 1983

*Om ifrågasatt
höjning av
skogsvårdsavgiften*

pojkar. 9 av dessa 99 tillvalsgrupper har samlat 100 % flickor. T. o. m. kurser som har SÖ-modeller till kursplaner har slagit slint i detta avseende. Vi har fem skolor som har 100 % pojkar i Ritningar, modeller och foto. en skola i Hur vi bygger och bor. Vi har två skolor med 100 % flickor i Kortkurs i franska samt Hantverk och hemslöjd. Jag tycker att det är viktigt som Bengt Göransson sagt att dessa kurser skall hållas.

Däremot kan man naturligtvis försöka påverka flickorna att gå över till tekniska ämnen – och tvärtom.

Om tiden medger det skulle jag också vilja kommentera detta med franska och tyska. Ca 60 % har valt dessa ämnen, och jag kan tänka mig att det kommer att bli fler i årskurs 8, när man funnit att dessa ämnen av hobby- och terapikaraktär kanske inte ger vad man hade tänkt sig. Men då blir det också svårigheter för lärarna med stora undervisningsgrupper utan möjlighet att dela i allmän och särskild kurs.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1982/83:381 om ifrågasatt höjning av skogsvårdsavgiften

Anf. 17 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Fru talman! Gunnar Olsson har frågat mig om jag är beredd att antingen bekräfta eller dementera uppgifterna om att det inom regeringen finns planer på att höja skogsvårdsavgiften den 1 januari 1984.

Bakgrunden till Gunnar Olssons fråga är tidningsuppgifter om att det från finansdepartementet skulle förordas ett bidrag till skogsavverkning, finansierat med skogsvårdsavgiften.

Som svar på frågan vill jag meddela att några åtgärder av det slag som Gunnar Olsson hänvisar till inte planeras av regeringen.

Anf. 18 GUNNAR OLSSON (s):

Fru talman! Först vill jag tacka statsrådet för ett kort och klagörande svar.

Den 18 mars kunde man i pressen läsa att det pågick diskussioner i regeringen om en höjning av skogsvårdsavgiften. Vid det tillfället angavs att det var fullt möjligt att lägga fram ett sådant förslag inför riksdagen redan i höst, så att de nya bestämmelserna skulle kunna träda i kraft vid årsskiftet. Samma dag vidarebefordrade TT en dementi från finansminister Kjell-Olof Feldt.

Av den diskussion som följde under den närmaste tiden efter nämnda datum framgick att det tydligen inte var så många som hade uppmärksammat dementin. Därför väckte jag denna fråga den 24 mars.

Av olika orsaker har svaret dröjt. Men nu kan väl ingen gå omkring och hysa misstankar mot regeringen.

Inte heller den proposition som regeringen nu har presenterat kan väl föranleda några större motsättningar. I stället borde det nu kunna finnas motiv för en bred enighet när det gäller angelägenheten av de föreslagna åtgärderna.

Sedan bara några ord beträffande skogsvårdsavgiften. Från den fackliga och politiska arbetarrörelsens sida är vi totalt överens om att det svenska skogsbruket självt skall bära sina kostnader, vilket också torde vara möjligt med tanke på de nuvarande råvarupriserna på såväl sågtimmer som massaved. Men för att vi i framtiden skall kunna bibehålla ett uthålligt skogsbruk, samtidigt som vi tar hänsyn till de allt större miljöintressena, kommer det att krävas vissa stimulanser till de aktiva skogsbrukarna. Vi måste se till att dessa stimuleras genom vissa stödåtgärder. Samtidigt måste vi hårdare hålla efter de försumliga skogsägarna, oavsett ägarkategori. För att vi skall kunna åstadkomma detta kommer det att behövas pengar. En del av utgifterna kan givetvis täckas över skattsedeln. Men vi måste också räkna med att ta i anspråk just skogsvårdsavgifter.

Jag tror därför att vi inte skall vara helt främmande för nämnda avgifter. Man måste nog göra den bedömningen att det på sikt kommer att bli nödvändigt med en höjning av skogsvårdsavgiften, om vi skall kunna klara det avgifts- och stödsystem som vi från vårt håll vill åstadkomma för att ytterligare stimulera just de aktiva skogsbrukarna.

Jag tackar statsrådet ännu en gång för svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1982/83:390 om åtgärder för att förhindra försäljning av kvicksilverbetat djurfoder

Anf. 19 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Fru talman! Kenth Skårvik har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att förhindra att kvicksilverbetad råvara säljs till foder.

I Sverige får spannmål som betats med kvicksilver eller andra bekämpningsmedel inte användas till foder.

Inom jordbruksdepartementet bereds f. n. ett förslag om ändring av fodermedelslagstiftningen. Därvid kommer vi att eftersträva en skärpning av nuvarande bestämmelser både i fråga om möjligheterna att begränsa halten av skadliga ämnen i fodermedel och när det gäller kontrollen över lagstiftningens efterlevnad.

Anf. 20 KENTH SKÅRVIK (fp):

Fru talman! Jag tackar jordbruksminister Svante Lundkvist för svaret på min fråga.

Bakgrunden till frågan är en rad tidningsuppgifter som har förekommit, speciellt i Bohuslän, om kvicksilverbetat utsäde som importerats från

Om åtgärder för att förhindra försäljning av kvicksilverbetat djurfoder

Danmark och som en importör i norra Bohuslän sedan har sålt i pelletform.

Tydligen har den svenske importören i ett skede varit osäker beträffande varans kvalitet, men importören har uppenbarligen nöjt sig med den danske exportörens försäkran om att allt var som det skulle. Varan var fullt tjänlig som foder till grisar och nötkreatur.

Vad som oroar mig är att vi i Sverige inte genast upptäckte faran med det här kvicksilverbetade fodret.

Sedermera kom larmsignaler från en dansk lantbrukare. Och när den danska polisen tog itu med fallet kom man tydligen till slutsatsen att ifrågasvarande lager av pellets var kvicksilverbetat.

En stor del av det ursprungliga lagret hade då levererats till Sverige under perioden juli–september 1982. Det polisiära utredningsarbetet har gjorts – och det pågår fortfarande – av danska myndigheter, och deras begäran om medverkan av svensk polis har villfarits.

Enligt tidningsuppgifter tyder allt på att den hantering som den danska exportören gjort sig skyldig till kommer att leda till åtal med starka efterverkningar.

Man kan då fråga sig vad som missats på svensk sida i det här fallet. Har erforderliga prover tagits, och vad finns det för krav på vilka prover som skall tas? Såvitt jag förstår har man bara provat näringsvärdet på fodret – man har inte tänkt sig att pröva om det fanns något kvicksilver i det.

Vad finns det för regler för hur man importerar djurfoder och hur det skall kontrolleras innan man får ta in det till Sverige för vidare försäljning?

Jag vill ställa ytterligare en fråga till jordbruksministern: Vad finns det för former för samarbete med t. ex. Danmark och andra nordiska länder, för att förhindra att icke tjänligt foder blir föremål för handel länderna emellan?

Anf. 21 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Fru talman! Alla de här frågorna, som hör hemma inom ramen för våra möjligheter att försöka bättre kontrollera den här typen av fodermedel, kommer vi nu, som jag upplyste om, att hantera inom departementet just för att få mer skärpta bestämmelser till stånd. I det sammanhanget kommer vi naturligtvis också att se över på vilket sätt vi på den nordiska nivån gemensamt skall kunna få bättre och ändamålsenligare bestämmelser.

Anf. 22 KENTH SKÄRVIK (fp):

Fru talman! Jag tackar för den sista upplysningen, och jag hoppas att lagstiftning kommer ganska snart.

Vi vet annars aldrig vad konsekvenserna av sådan här import kan bli. Vad som känns så kusligt är att vi inte vet vad vi sätter i oss som människor när sådant som detta händer.

Överläggningen var härmed avslutad.

Torsdagen den
14 april 1983

Anf. 23 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Fru talman! Rune Torwald har ställt vissa frågor till mig som rör tillståndsprövning av fiskodling.

Jag vill inledningsvis framhålla att jag ser positivt på de olika ansträngningar som görs för att utveckla fiskodling och annat vattenbruk i vårt land. Samtidigt gäller självfallet att sådan verksamhet, liksom annan näringsutövning, måste ske under iakttagande av gällande lagregler och de krav som finns på hänsynstagande till olika samhällsintressen, t. ex. miljövårdsintresset. För nya anläggningar för odling av fisk krävs sedan den 1 juli 1981 tillstånd enligt miljöskyddslagen. Förprövningsplikten infördes på grund av att man numera vet att betydande vattenförorening kan uppstå av fiskodling. När det gäller anläggningar som tillkommit innan tillståndsplikten infördes ger miljöskyddslagens tillsynsregler naturvårdsverket och länsstyrelserna möjlighet att ingripa för att motverka miljöstörningar. I den mån beslut tas som innebär föreskrifter eller förbud när det gäller pågående verksamhet kan alltid besvär anföras hos regeringen. Regeringen kan emellertid inte på annat sätt än genom besvärspövning påverka behandlingen av ett enskilt ärende.

Om vattenbruk

Anf. 24 RUNE TORWALD (c):

Fru talman! Jag tackar jordbruksministern för svaret, men innan jag kommenterar det vill jag i korthet redovisa bakgrunden till min fråga.

Enligt samstämmiga uppfattningar från många instanser bör vattenbruk kunna bli en näring i Sverige som skulle kunna sysselsätta bortåt 2 000 personer redan omkring 1990. Detta har man ansett sig kunna förutspå, bl. a. genom att studera de anläggningar som några handlingskraftiga pionjärer startat och driver sedan några år tillbaka.

Det är också uppenbart att denna näringsutveckling är starkt beroende av fortsatta insatser från ambitiösa och kunniga personer.

Det är mot den bakgrunden man blir bestört när man i tidningen Land den 25 mars får erfa att ett par av de skickligaste och initiativrikaste pionjärerna i Halland hotas av att bli berövade sina odlingsmöjligheter på grund av klantig handläggning av tillståndsfrågan.

Jag träffade själv för ett halvt år sedan makarna Lagnell och blev imponerad av deras kunnande och förmåga att inte bara odla fisk utan också att skapa exportmarknad för produkten. I ett rättssamhälle borde det vara otänkbart att någon som startat en näring med alla för tillfället erforderliga tillstånd hotas av ekonomisk ruin, därför att naturvårdsverket några år senare gör en annan bedömning. I varje fall borde man samtidigt tilldela odlarna nya lämpliga vatten som säkrar en planerad utveckling av företaget och tryggar sysselsättningen för företagarna och deras anställda.

Jag avser självfallet inte att diskutera åtgärder i det åberopade fallet, eftersom kammarens debattregler inte tillåter detta. Å andra sidan är jag

övertygad om att jordbruksministern delar min uppfattning, att enskilda personer och företag inte får komma i svårigheter när statliga organ i efterhand finner att de själva möjligen gjort en felbedömning och vill rätta till denna. Det är inte tillfredsställande med generaldirektör Valfrid Paulssons uttalande att familjen Lagnell har haft otur. "De har råkat hamna i en av två sjöar som är mycket värdefulla från naturvårdssynpunkt." Därmed tar man bort tillståndet.

Mot den bakgrunden, fru talman, vill jag fråga statsrådet: Är jordbruksministern beredd att ta upp överläggningar med kanske i första hand civilministern för att söka finna vägar att eliminera sådana här effekter av myndighetsbeslut för enskilda personer, exempelvis de aktuella vattenbrukarna i Halland?

Anf. 25 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Fru talman! Som jag sade i mitt svar är vi naturligtvis positivt inställda till den här typen av verksamhet. Vi hoppas att verksamheten skall kunna utvecklas väl i framtiden.

I fråga om verksamheter av det här slaget – fiskodlingen är ju inte den enda – upptäcker man ofta i efterhand svårigheter som kan vara förknippade med verksamheten och som gör att man tvingats till lagstiftning för att förhindra olämpliga konsekvenser av annat slag för samhället i övrigt. Det är självfallet orätt när någon som tidigare fått tillstånd att bedriva verksamhet råkar illa ut, därför att förhållandena ändrats.

Det här är naturligtvis någonting som gäller generellt för många områden i samhället. Därför är det också omöjligt att generellt åstadkomma en lagstiftning som eliminerar alla olägenheter som kan uppstå för enskilda på grund av att vi skärper lagstiftningen på olika områden. Jag tvingas därför hänvisa till att man här får gå besvärsvägen. Prövning sker då från fall till fall. Jag vill i detta sammanhang säga att det är naturligt, när en sådan här situation uppstår, att de myndigheter som har att handlägga den här typen av frågor gör vad som är möjligt för att hjälpa vederbörande till rätta, om vederbörande hamnat i ett så bekymmersamt läge som familjen i det aktuella fallet. Å andra sidan kan man inte ställa anspråk på att man får utveckla den här typen av verksamhet till vilken omfattning som helst, oberoende av vilka förutsättningar som kan finnas för verksamheten. Hela tiden är det fråga om att verksamheten måste bedrivas inom lagstiftningens ram. Myndigheterna har ju en vilja att försöka hjälpa människorna till rätta. När olägenheter uppstår måste det bli en prövning från fall till fall.

Anf. 26 RUNE TORWALD (c):

Fru talman! Jag tackar jordbruksministern för de här tilläggen. Jag vet att Svante Lundkvist är en vettig man, och jag tror att han har samma ambition som jag att i det här sammanhanget se till att vederbörande inte kommer i kläm. Det är riktigt som jordbruksministern säger att man inte klarar det här med lagstiftning, och därför har det aldrig talats om någon lagstiftning i detta

sammanhang. Men det är lika uppenbart att den som skall tillämpa lagstiftningen måste ha litet känsla för vad man ställer till med och avväga proportionerna.

Om man nu säger att de här två sjöarna i Halland är så värdefulla att man där inte vill ha kvar fiskodlingen, bör det i rimlighetens namn vara möjligt att välja två andra sjöar som ersättning. Då säger statsrådet visserligen att man kan besvärta sig över beslutet. Men det är inte själva beslutet som är det bekymmersamma. Problemet är att vederbörande inte har fått ersättning. Om resultatet blir att företaget dör under tiden som byråkratins kvarnar mal, är det inte mycket värt att efteråt få veta: "Du hade rätt", eller "Du skulle ha fått en viss ersättning".

Det finns faktiskt fall då företagen gått omkull under den tid ärendena domstolsbehandlats – och senare i rättsinstanserna har företagarna fått besked om att de hade rätt. Men vad hjälper det att få reda på det när hela företaget har drabbats av ekonomisk ruin?

Om naturvårdsverket gör bedömningen att man gjorde ett misstag när man tillät företagarna att starta och vill rätta till det, menar jag att det måste ingå i beredningsarbetet att skaffa ersättningsvatten – vilket inte borde vara en omöjlighet – så att odlingen kan flyttas över från ett område till ett annat.

Jag hoppas statsrådet delar denna min uppfattning. Det var därför jag talade om ett samarbete med naturvårdsenheterna vid länsstyrelserna – som väl formellt lyder under civilministern.

Anf. 27 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Fru talman! Det är just med hänsyn tagen till den generella karaktär som ett uttalande från min sida i detta sammanhang trots allt skulle få – om jag bara anslöt mig till de funderingar Rune Torwald ger uttryck för – som jag på nytt vill poängtera att dessa frågor måste bedömas från fall till fall.

Jag kan naturligtvis inte säga att det i alla sammanhang när en sådan här situation uppstår är en skyldighet för myndigheterna att skaffa andra sjöar – om jag får ta ett exempel från den här typen av verksamhet, alltså fiskodling. Det kan ju tänkas vara olika omständigheter som har medverkat till att svårigheterna uppstår, och man kan inte pröva det enskilda fallet med hjälp av generella rekommendationer; utan det måste ske i den ordning som gäller för hantering av denna typ av frågor.

Anf. 28 RUNE TORWALD (c):

Fru talman! Jag har full förståelse för jordbruksministerns ovilja att göra generella uttalanden. Men jag hoppas ändå att vi skall kunna vara överens om att det borde vara en ambition hos den som handlägger dessa frågor att försöka ta fram en praktisk lösning i det enskilda fallet.

Detta är ett individuellt fall, där det rimligen borde finnas praktiska lösningar att ta fram. Men man har inte besvärat sig med att försöka finna dem utan bara fattat ett beslut om att verksamheten inte får vara kvar i de

aktuella sjöarna. Myndigheterna har inte vidtagit några andra åtgärder. Företagarna har själva tagit rader av initiativ, men inte kunnat få myndigheternas ställningstaganden i tid.

Anf. 29 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Fru talman! Vad jag har sagt är, att myndigheter vid handläggning av den här typen av ärenden alltid skall vara villiga att försöka hjälpa människor till rätta. Det är så vi ser på våra myndigheter över huvud taget och deras sätt att utöva sina funktioner.

Anf. 30 RUNE TORWALD (c):

Fru talman! Jag tackar för detta tillägg. Jag tror att vi båda är eniga om att det är primärt att alla instanser arbetar för en positiv utveckling av vattenbruket. Då är det väsentligt att även sådana här frågor handläggs med stor förståelse för vilka problem som kan uppstå för företagarna i det enskilda fallet.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Föredrogs och hänvisades

Propositionerna

1982/83:159 till lagutskottet

1982/83:170 till skatteutskottet

12 § Föredrogs och hänvisades

Motionerna

1982/83:2334 till näringsutskottet

1982/83:2335 till trafikutskottet

1982/83:2336 och 2337 till näringsutskottet

1982/83:2338 yrkandena 13 och 14 till arbetsmarknadsutskottet

i övrigt till näringsutskottet

1982/83:2339 yrkandena 1–4, 9 och 15 till arbetsmarknadsutskottet

i övrigt till näringsutskottet

1982/83:2340 till näringsutskottet

1982/83:2341 och 2342 till arbetsmarknadsutskottet

1982/83:2343 och 2344 till näringsutskottet

1982/83:2345 och 2346 till arbetsmarknadsutskottet

1982/83:2347 till näringsutskottet

1982/83:2348–2352 till civilutskottet

1982/83:2353 till jordbruksutskottet

Torsdagen den
14 april 1983

Fortsattes överläggningen om civilutskottets betänkande 1982/83:22.

Anf. 31 SVEN-GÖSTA SIGNELL (s):

Fru talman! I civilutskottets betänkande nr 22 behandlas den av mig inlämnade motionen 509. Motionens syfte är att belysa hur viktigt det är att kontakterna mellan myndigheter och allmänhet förbättras och att det sker i så enkla former som möjligt.

I motion 509 har jag som exempel på krånglig byråkrati tagit upp frågan angående ansökan om statligt bostadslån.

En ansökan om statligt bostadslån är ofta så komplicerad att gemene man inte är helt säker på om han är i stånd att lämna en korrekt ansökan. Även om han kan få hjälp av det kommunala förmedlingsorganet eller på annat sätt, är det otillfredsställande att den enskilde inte själv kan vara säker på att han kan inlämna en korrekt låneansökan på grund av de komplicerade låneblanketterna och lånereglernas utformning. Ansökningsförfarandet framstår inte sällan som så omständligt och så komplicerat att många förmodade lånesökande avstår från att söka statliga bostadslån. Det är närmast en självklarhet och ett absolut minimikrav att lånebesluten utformas så, att de kan förstås av den lånesökande själv.

Jag har själv kommit i kontakt med dessa frågor i samband med en ansökan om ett radonlån. Att jag själv inte lyckades tolka länsbostadsnämndens svar på min ansökan kändes något bittert. Mest bekymrad blev jag när jag upptäckte att det var fler personer än jag som inte förstod vad ansökningssvaret innehöll. Det är många av denna kammares ledamöter som jag rådfrågat, och jag har gått ganska högt upp i hierarkin av bostadspolitiskt kunnande. Tyvärr har ingen lyckats hjälpa mig med att utläsa vad länsbostadsnämndens svar avsåg.

Vi måste ställa större krav på myndigheterna när det gäller kontakterna med allmänheten. Nu framhålls det ofta som ett försvar för myndigheternas handlande att alla de krångliga och svårtolkade svaren beror på riksdagens fattade beslut. Ja, helt naturligt skall vi riksdagsledamöter inte frånsäga oss ansvaret för fattade beslut. Men jag är övertygad om att enkelt utformade beslut i riksdagen många gånger förändras till krångliga och svårtolkade författningstexter.

Jag vill bara som ett enda exempel på detta hänvisa till civilutskottets betänkande 1981/82:26 angående ändrade regler för återbetalning av lån vid överlåtelse av småhus. Utskottets text är följande:

”I propositionen föreslås att en ordning införs som innebär att möjligheten för bl. a. en ny ägare av en statligt belånad egnahemsfastighet att få överta statslånet begränsas. Förslaget innebär sammanfattningsvis att återstående lånebelopp under 15 000 kr. återbetalas på en gång i samband med överlåtelsen. I övriga fall förordas att fyra femtedelar av utestående lånebelopp vid överlåtelsen dock högst 15 000 kr. skall återkrävas.”

När riksdagsbeslutet omvandlas till författningstext blir det fem och en

*Anslag till
bostadsförsörjning
m. m.*

Torsdagen den
14 april 1983

*Anslag till
bostadsförsörjning
m. m.*

halv sidor i bostadsstyrelsens anvisningar. Låt mig citera några rader från nämnda anvisningar:

”I fråga om bostadslån för sådana småhus som skall bebos av låntagaren och som den nye ägaren eller tomträttshavaren förvärvar genom köp eller byte gäller följande:

1. Övertagande av andra bostadslån än sådana som avses i 9 § andra och tredje styckena får medges endast om det utestående lånebeloppet vid förvärvstidpunkten uppgår till minst 15 000 kronor.

2. Om det utestående lånebeloppet inte överstiger 18 750 kronor, får övertagande medges beträffande en femtedel av det utestående beloppet.

3. Om lånebeloppet överstiger 18 750 kronor, får övertagande medges beträffande den del av beloppet som överstiger 15 000 kronor.”

Det borde vara ganska enkelt att avgöra vilken text som är mest lättillgänglig för allmänheten, riksdagens eller bostadsstyrelsens. Jag är nöjd med den behandling som motionen har fått av civilutskottet. Jag uppskattar att utskottet har gjort riksdagens revisorer uppmärksamma på de i motionen påtalade förhållandena. Jag har inget annat yrkande än civilutskottet.

Anf. 32 KENTH SKÅRVIK (fp):

Fru talman! I Bohuslän har under en lång tid diskuterats hur man skall komma till rätta med problemet att levande skärgårdssamhällen avfolkas. Jag utgår givetvis från att samma problem finns i andra delar av vårt avlånga land i vad gäller kustlandskap och kustsamhällen. Det borde därför finnas många här bland riksdagens ledamöter som äntligen skulle vilja få en lösning på detta besvärliga problem.

Jag är medveten om att detta är ett stort frågekomplex, som har att göra med sysselsättning, kommunikationer och allmän service. Man har emellertid kunnat konstatera att frågan om ungdomens möjligheter att skaffa sig en bostad i sitt eget samhälle, där man är född och uppvuxen, har varit en avgörande fråga när det gäller att bevara det levande samhället.

Bosättningsmöjligheterna begränsas framför allt av tre faktorer. Den första är tillgången på mark lämplig för bebyggelse. Jag vill gå lite längre än vad moderaterna gör i sin motion, där man säger att i vissa skärgårdssamhällen byggmöjligheterna är starkt begränsade, och säga att i en del av skärgårdssamhällena som t. ex. Åstol i Bohuslän finns ingen mark alls att bygga på. De andra faktorerna är konkurrensen, när det gäller förvärv av befintliga bostadshus, samt boendekostnaden. Som jag sade förut så är i en del fall mark helt obefintlig. I övriga fall är det en kommunal angelägenhet att mark ställs till förfogande. Jag förutsätter att den kommunala viljan finns.

Konkurrensen när det gäller förvärv av äldre fastigheter sker på ojämna villkor. I flertalet fall är ungdomarnas konkurrenter människor som sparat eller på annat sätt redan skaffat sig ett kapital. Bostadshuset i skärgården är målet för många strävan efter rekreation och avkoppling. Prisnivån är hög, kommer så att förbli, och ungdomen är i många fall chanslös att skaffa erforderligt kapital. Den i många fall nödvändiga upprustningen därutöver

för att ställa bostaden i standard och skick för ett ordinärt familjeboende sätter oftast en oöverstiglig ekonomisk gräns.

Enstaka kommuner har försökt att med kommunalt borgensåtagande underlätta inköp av befintliga bostäder när det gäller att trygga ett fortsatt boende. Försöket är lovvärt, men jag anser att det i första hand är en statlig angelägenhet att komma till rätta med olika boendekostnader i olika delar av landet.

Det kan ske genom att statliga lån inrättas till inköp och utrustning av det befintliga bostadsbeståndet i skärgården till samma villkor som i dag gäller för finansiering av nya bostäder. Lånen måste kopplas till en mantalsskrivning på fastigheten och avgränsas till områden som beskrivs i fritidsboendekommitténs delbetänkande.

Jag vill därför, fru talman, med hänsyn till vad jag härmed anfört och som överensstämmer med vad jag skrivit i min motion nr 677 yrka bifall till reservation nr 23.

Anf. 33 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Fru talman! Sedan 1979 har Mona Saint Cyr och jag och under senare år också Ewy Möller väckt motioner angående flergenerationsboende. I dag är tyvärr flergenerationshushållen mycket ovanliga, konstaterade en artikelförfattare i Tidningen Byggindustrin för en tid sedan. Bara 1 % av befolkningen bor i hushåll med tre generationer.

Statens institut för byggnadsforskning har utfört en undersökning, benämnd Flergenerationsboende, och diskuterar frågan hur samhället och bostadsproduktionen skall kunna medverka till att generationer kan få bo nära varandra, om de så önskar. I Gävleborgs län har gjorts en undersökning som har tagit reda på hur vårt nuvarande bostadsbestånd fungerar, och en liknande undersökning har utförts i Stockholms län.

Argumenten för flergenerationsidén blir fler och fler, men hindren i form av gällande och kanske oklara statliga lånebestämmelser ligger kvar. En översyn anser vi borde göras.

I tidigare motioner har vi framhållit de samhällsekonomiska vinster som kan göras om man öppnar dörren för den här typen av generationsboende. Det rör sig naturligtvis om en lång väg att vandra – planeringen sker på lång sikt – men om det finns några hinder, och vi finner att så är fallet, bör de undanröjas och idén kunna förverkligas.

Det är den stimulans som samhället kan bidra med som vi efterlyser i våra motioner och naturligtvis att byråkratin inte får resa några hinder i vägen.

Flergenerationsfamiljen kan fylla luckor där samhällsomsorgen missar. Med tanke på de allt fler åldringar som vi får i samhället och som vi kommer att få hysa omsorg om, borde både den här och föregående motioner kunna medverka till en seriös analys av vad som behöver göras.

Landstingens på senare år uppbyggda system med hemsjukvård visar att man velat ha en beredskap och ett system som siktar in sig på de enskilda människornas behov. Statsmakterna måste också vara lyhörda för sådana, i

Torsdagen den
14 april 1983

*Anslag till
bostadsförsörjning
m. m.*

synnerhet som det är både socialt och samhällsekonomiskt vettigt.

Vi ger med andra ord på det här sättet de yngre generationerna bättre förutsättningar att ta hand om sina gamla. Inte mindre väsentlig är naturligtvis barnomsorgsaspekten. Flergenerationsboende ger mor- och farföräldrar bättre möjligheter att stödja den yngre familjen i omhändertagandet av barnen på ett för dem positivt sätt.

I civilutskottets betänkande 1982/83:22 läser jag följande: "Utskottet har tidigare (CU 1981/82:24 s. 22) framhållit att bostäder för flergenerationsboende bör kunna produceras inom ramen för den efterfrågan som finns. Samtidigt har utskottet konstaterat att varken reglerna för erhållande av statliga lån eller gällande byggnormer i och för sig innebär någon begränsning i detta avseende."

Jag upprepar, fru talman, *i och för sig*. "Denna bedömning står fast, och någon åtgärd från riksdagens sida är inte motiverad", säger utskottet vidare, och så avstyrks våra motioner.

Vad innebär då uttrycket "*i och för sig*", som majoriteten har skrivit under på? Innebär det inte att någon åtgärd här dock vore önskvärd? Om det inte vore så, varför har man då använt uttrycket "*i och för sig*"? Det visar ju tydligt att det finns motiv för de synpunkter som vi har fört fram.

Vi motionärer ser därför mycket positivt på den reservation, nr 4, om flergenerationsboende som har avgivits av moderaterna och centerpartisterna i utskottet. Jag är helt övertygad om att alla de människor som vill bo flera generationer tillsammans, liksom de kommunala planerarna, välkomnar den moderata-centerpartistiska reservationen och beklagar att inte majoriteten har gjort reservationens text till sin.

Med dessa ord, fru talman, ber jag att få yrka bifall till reservation 4 vid civilutskottets betänkande 1982/83:22.

Anf. 34 KJELL MATTSSON (c):

Fru talman! Eftersom vi inte blev färdiga med bostadsdebatten i går kväll var det några frågor från bl. a. Tore Claeson som jag inte hade möjlighet att svara på. Därför har jag måst anteckna mig på talarlistan för ett anförande i dag.

Tore Claeson argumenterade bl. a. för en rad av vpk:s förslag om ränte- och amorteringsfria lån för allmännyttiga bostadsföretag för att täcka det som de inte får in i hyresinkomster efter hyresförhandlingarna. Han sade att man inte skulle ha en upptrappning av den garanterade räntan för allmännyttan, att man inte skulle ha en hyreshusavgift på allmännyttans fastigheter osv. Sedan kom han fram till att det nu hade skett en räntesänkning på 1,5 % sedan dessa förslag framlagts. Det skulle för samhället betyda en minskad belastning med avseende på statsbidrag och liknande med 1 200 miljoner. Tore Claeson menade att dessa pengar borde kunna användas till andra åtgärder inom bostadssektorn.

Jag kan här ansluta mig till det resonemang som Oskar Lindkvist förde i går. Han ansåg att om man har ett budgetunderskott på över 90 miljarder kronor behöver statsverket varje inbesparad miljard för att minska detta

budgetunderskott. Dessutom har det de senaste dagarna genomförts åtgärder som inte vi har vidtagit, men de har varit positiva för oss nämligen att oljekostnaderna har sjunkit, och det har medfört att man i vissa fall inte behövt genomföra planerade hyreshöjningar.

När Tore Claeson talade om att småhusägarna har en massa favörer nämnde han inte det förhållandet att räntesänkningen också innebär – samtidigt som naturligtvis kostnaden för den enskilde minskar, och det är tacknämligt – att även underskottsavdragen minskar. Underskottsavdragen minskar vid nästa taxering. Detta innebär ytterligare pengar till statskassan. Samtidigt minskar då möjligheten att säga att villaägarna har så oerhört stora avdrag.

Jag har fått fram en del statistik som jag tycker är intressant. Visserligen blir statistik på detta område, när den skall vara definitiv, ungefär två år gammal, men av den senaste taxeringsstatistiska undersökningen som riksrevisionsverket har gjort framgår att för de villaägare som redovisat underskott av fastigheten, uppgick avdragen till 12 336 milj. kr. Intäkterna för samma fastigheter uppgick till 3 177 milj. kr. Det betyder att de sammanlagda underskottsavdragen uppgick till 9 158 milj. kr.

Dessutom finns det villaägare som betalar inkomstskatt för sin fastighet. Den skatten reducerade avdraget – sett ur statens och kommunens synvinkel – med ytterligare 640 milj. kr., så att vi hade ett netto i underskottsavdragen med ungefär 8 500 milj. kr. Men till detta skall läggas att fastighetsägarna samtidigt betalar garantiskatt på ungefär 4 000 milj. kr. Räknar man med detta får man andra proportioner på hur stora avdragen är i verkligheten.

I vpk-reservationen har man också talat om att vi måste ha en bostadsbyggnadsplan och en särskild sådan för Stockholms län. Vi tycker att det vore orimligt om riksdagen skulle göra en bostadsbyggnadsplan för Stockholms län. Arbetsfördelningen är ju den att det är kommunerna som har detta ansvar. Finns det en efterfrågan på bostäder tycker vi att det är rimligt att man i de kommunala och regionala organen planerar för att tillgodose det behovet och få till stånd en bebyggelse så att behoven kan täckas.

Jag vill härmed ta upp reservation nr 8 som Tore Claeson var litet fundersam över.

Vi tycker att det är alldeles fel att man tar statens pengar och – utöver de generella subventionerna – inför speciella subventioner för att stimulera bostadsbyggande på de orter där det redan i dag finns ett behov. Vi har redan i dag ett bostadsfinansieringssystem som ger förutsättningarna härvidlag. Då måste allmännyttiga bostadsföretag, andra byggherrar och kommunen se till att planera bostadsbyggandet så att det blir möjligt att tillämpa de lånevillkor som gäller i dag. Det finns alltså ingen anledning att införa ett system med tillfälliga stimulansåtgärder i form av hyresrabatter och hyresförlustgarantier. De kan få till effekt att man bygger onödigt dyrt i de områden där man kan utnyttja dessa tillfälliga stimulansåtgärder. Det kommer att leda till felaktiga kostnader i framtiden.

Därmed har jag i stort sett kommenterat de viktigaste reservationerna från

Torsdagen den
14 april 1983

*Anslag till
bostadsförsörjning
m. m.*

vpk:s sida. Eftersom vi från utskottsmajoritetens sida inte funnit möjligheter att ansluta oss till de förslag som där framställts, upprepar jag mitt yrkande från i går om bifall till de reservationer som centerpartiet står bakom samt i övrigt om bifall till utskottets hemställan.

Anf. 35 TORE CLAESON (vpk):

Fru talman! Jag tackar utskottets ordförande för svaren på de frågor som jag ställde i går. Vi lär väl som vanligt inte bli sams i dessa frågor, men jag vill ändå göra ett par kommentarer till det som Kjell Mattsson sade.

Vad först beträffar de minskningar som skett i anspråken på räntebidrag är det ostridigt att detta innebär betydligt mindre utgifter för bostadsdepartementet. Jag ville i går peka på att detta kunde ge ökade möjligheter att göra de insatser som vi har föreslagit i vpk-motionerna i syfte att begränsa och stoppa hyreshöjningarna. Ingen har kunnat bestrida att det nu faktiskt är fråga om minskade anspråk på bostadssektorn, och det vore därför rimligt att en del av inbesparingarna användes just på det området.

Det här illustrerar f. ö. också vilken stor betydelse diskontots höjd har på olika områden i samhället, bl. a. för bostadssektorn och för boendekostnaderna.

Vad sedan gäller det resonemang som Kjell Mattsson förde om att man kan räkna på olika sätt och ta in olika siffror i underlaget vill jag säga att de minskningar i ränteavdragen som blir följderna av det lägre diskontot också får positiva effekter i form av ökade skatteintäkter för samhället. Jag har inte räknat på detta, men det måste vara fråga om en rätt betydande ökning. I precis samma takt som ränteavdragen minskar genom diskontosänkning ökar ju statens och kommunernas skatteintäkter.

Vidare uppfattade jag Kjell Mattssons inlägg så att han på något sätt skulle bestrida den orättvisa som är inbyggd i samhällets subventioner på bostadsmarknaden. Jag skall inte upprepa de exempel som jag gav i går, illustrerade med siffror och procenttal, där jag också ställde subventionen i relation till inkomsten för en vanlig industriarbetare. Det är dock, Kjell Mattsson, ostridigt att subventionerna till en del av de boende, nämligen de som bor i egenägda hus, har ökat i ungefär dubbelt så hög takt som för dem som bor i hyreshus.

Jag är medveten om att detta delvis är en konsekvens av inflationen, men det är helt otillfredsställande, och det är angeläget att snabbt ta itu med de här frågorna.

Vad sedan till slut gäller den reservation, nr 8, som jag kritiserade i går och som Kjell Mattsson nu också något uppehöll sig vid, kan jag efter hans inlägg fortfarande inte förstå hur de boendes behov och efterfrågan, som det har talats om här, skall kunna tillgodoses bättre genom att man inte skall ge stimulanser i form av hyresbidrag och hyresförlustlån. Det måste faktiskt vara på det sättet att sådant stöd får positiva effekter för de boende då det gäller att bringa ned deras boendekostnader. Jag kan fortfarande inte förstå det som påstås i reservationen, att det skulle konservera brister och hindra en anpassning till efterfrågan att samhället går in med stöd för att hålla

boendekostnaderna nere i nyproduktionen. Den ekvationen går bara inte ihop, Kjell Mattsson och andra borgerliga reservanter!

Det är faktiskt i stället på det sättet att vad detta leder till är en anpassning till en fortsatt ökad trångboddhet, till sämre och dyrare bostäder för dem som bäst behöver en förbättring – dvs. en fortsatt och ökad segregation. Det blir resultatet, och sådan segregation ökar i precis samma takt som samhället drar undan stöd till bostadssektorn som tillkommit i syfte att hålla kostnaderna nere i nyproduktionen och hålla boendekostnaderna nere.

Anf. 36 KJELL MATTSSON (c) replik:

Fru talman! I tidigare bostadsdebatter har jag bl. a. anfört vilken oerhörd betydelse ränteläget har, både för bostadsbyggandet och för bostadskostnaderna. Att vi har tvingats ha ett högt ränteläge har medfört att en del projekt inte har kommit till stånd, därför att kostnaderna har ökat.

Men också statens kostnader har ökat starkt. Därför kan det inte finnas någon meningsskiljaktighet mellan Tore Claesson och mig om värdet av att få en lägre räntenivå. Därför arbetade man ju för att få sänkningar till stånd också under den tidigare regeringen.

Staten har burit räntekostnaderna när det gäller de statligt belånade fastigheterna. Detta är en kostnadsökning som vi har varit bekymrade över. När nu räntekostnaderna sjunker, måste det vara ganska självklart att det är staten, som har legat ute ett antal år med en onödigt hög kostnad, som tillgodoräknar sig detta och inte genom nya åtaganden ligger kvar på den höga kostnadsnivån. I stället försöker man minska kostnaden för bostadssektorn genom att sänka kostnaderna för de garanterade räntorna. Jag tycker det är ganska självklart att det måste bli på det sättet, i all synnerhet som andra hyressänkningar har kunnat genomföras.

I fråga om orättvisorna mellan de boende har vi klart deklarerat, även motionsledes, att kostnadsneutralitet mellan upplåtelseformerna är det som vi skall eftersträva. Man har gjort olika förändringar under årens lopp för att upprätthålla denna kostnadsneutralitet. Jag nämnde ett antal siffror som jag har fått fram genom riksdagens upplysningstjänst. De är visserligen två år gamla, men de är ändå ungefärligen tillämpbara även på senare års taxeringar, det är bara det att beloppen blir litet större. Det är här fråga om andra siffror än dem som vi är vana vid, därför att annars arbetar vi bara med statens kostnader. Men för den enskilde fastighetsägaren är ju även garantiskatten till kommunen en kostnad.

Självfallet är det värdefullt, framför allt för den enskilde, att räntekostnaderna för boendet sjunker, men det är, precis som Tore Claesson sade, också värdefullt för samhället. Vi kommer alltså vid nästa taxering att ha lägre underskottsavdrag än vad vi annars skulle ha haft. Det är värdefullt både från statens och från kommunernas synpunkt, och det är framför allt värdefullt för den enskilde, som får en minskning av kostnaderna.

Torsdagen den
14 april 1983

*Anslag till
bostadsförsörjning
m. m.*

Anf. 37 MONICA ANDERSSON (s):

Fru talman! Jag får börja med att be om ursäkt för att jag inte var närvarande vid det första uppropet.

Skälet till att jag har begärt ordet är motion 2153. Jag skulle å motionärernas vägnar vilja tacka civilutskottet för yttrandet över vår motion, som handlar om ungdomens bostadssituation.

Ungdomen är den grupp i samhället som är hårdast utsatt för de problem som finns på bostadsmarknaden. På vissa orter i landet, t. ex. här i Stockholmsregionen och i andra storstadsregioner, har vi en svår bostadsbrist. Det är ungdomarna som drabbas hårdast av denna bostadsbrist. På orter där man har problem med tomma lägenheter kan det likväl, på grund av de höga kostnaderna, vara svårt för ungdomarna att skaffa sig en egen lägenhet. Dessutom är ungdomen den grupp i samhället som har den bästa kännedomen om hur bostadsområdena fungerar och som har många synpunkter på och drömmar om hur boendet borde kunna utformas på ett annat sätt.

Vi som har skrivit motionen är unga socialdemokrater aktiva i SSU. Vi möter bostadspolitiska krav från våra medlemmar. Det är mot denna bakgrund som vi har krävt en utredning av ungdomens bostadssituation. Det har inte gjorts någon samlad kartläggning av den sedan 1960-talet, när en statlig ungdomsbostadsutredning lade fram ett betänkande som hette Ungdom och bostad. Den utredningen ingick i underlaget för det bostadsbyggande som då ägde rum. Sedan har det inte gjorts någon samlad kartläggning, trots att ungdomen har så svåra problem.

Det har tidigare motionerats i riksdagen om denna fråga. Margot Wallström m. fl. väckte under förra riksmötet en motion om ungdomarnas situation på bostadsmarknaden, som då avlogs av den borgerliga majoriteten. På den borgerliga kanten är man uppenbarligen inte intresserad av ungdomarnas bostadsproblem.

Vi i SSU har tröttnat på att vänta på en statlig utredning och därför tillsatt en egen ungdomsbostadsutredning, som har börjat arbeta. Detta beslut från oss har väckt ett mycket stort gensvar ute i samhället. Ungdomar har hört av sig och talat om att de tycker att detta var ett bra initiativ. Och forskare på bostadsområdet har hört av sig och beklagat sig över att det inte finns någon samlad bild av hur ungdomens situation ser ut eller någon samlad kartläggning av de olika forskningsprojekt som pågår.

Vi är därför glada över att civilutskottet hemställer att riksdagen i ett tillkännagivande till regeringen skall föreslå att det skall göras en översyn av ungdomarnas bostadssituation, "huvudsakligen i enlighet med vad som föreslås i motion 2153 (s) yrkande 1". Jag är mycket tacksam för att civilutskottet på detta sätt vill ställa upp för ungdomen och ställa sig bakom ungdomens bostadskrav. Det känns också skönt för mig som aktiv i SSU att kunna bidra med ett utredningsunderlag till denna översyn som regeringen skall genomföra.

Det är typiskt att de borgerliga ledamöterna i civilutskottet har reserverat sig mot civilutskottets yttrande över vår motion. Det tyder på att de inte har

något större intresse av att kartlägga ungdomarnas bostadsproblem eller av att lösa dem. De borgerliga ledamöterna hänvisar till att det är kommunernas sak att lösa dessa problem, men bostadspolitiken är en angelägenhet för hela samhället. Hela bostadsfinansieringen bygger ju på att vi skall få en rättvis fördelning av medlen över landet.

Om man skall ha en bra grund att stå på, bör man också kartlägga problemen för att se vilka åtgärder som behöver vidtas i olika delar av landet. Det är just därför som den stora, statliga bostadsutredningen har kommit till. Vi menar att det är viktigt att man också tar med ungdomarnas situation i en sådan kartläggning, eftersom det är ungdomen som är hårdast drabbad av bostadsproblemen, både på bostaderna och på orterna med tomma lägenheter – i det senare fallet på grund av de höga kostnaderna.

Jag vill än en gång tacka civilutskottet för behandlingen av motionen.

Överläggningen var härmed avslutad.

Mom. 2 (en bostadsbyggnadsplan)

Utskottets hemställan bifölls med 277 röster mot 18 för reservation 1 av Tore Claeson.

Mom. 3 (ett bostadsbyggnadsprogram för Stockholms län)

Utskottets hemställan bifölls med 279 röster mot 16 för reservation 2 av Tore Claeson.

Mom. 4 (stadsförnyelse)

Utskottets hemställan bifölls med 280 röster mot 16 för reservation 3 av Kerstin Ekman.

Mom. 5 (flergenerationsboende)

Utskottets hemställan bifölls med 173 röster mot 122 för reservation 4 av Kjell Mattsson m. fl.

Mom. 6 (kollektivt boende)

Utskottets hemställan, som ställdes mot reservation 5 av Tore Claeson, bifölls med acklamation.

Mom. 7 (ungdomens bostadssituation)

Utskottets hemställan bifölls med 158 röster mot 135 för reservation 6 av Kjell Mattsson m. fl. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 8 (ränte- och amorteringsfria lån till de allmännyttiga bostadsföretagen)

Utskottets hemställan bifölls med 278 röster mot 17 för reservation 7 av Tore Claeson.

Torsdagen den
14 april 1983

*Anslag till
bostadsförsörjning
m. m.*

Mom. 9 (upphävande av tillfälliga stimulansåtgärder i form av hyresrabatt och hyresförlustgaranti)

Utskottets hemställan bifölls med 159 röster mot 136 för reservation 8 av Kjell Mattsson m. fl.

Mom. 10 (upphävande av tillfälliga stimulansåtgärder i form av stöd till de av utyrningssvårigheter värst drabbade företagen m. m.)

Utskottets hemställan bifölls med 206 röster mot 89 för reservation 9 av Rolf Dahlberg m. fl.

Mom. 11 (upphävande av tillfälliga stimulansåtgärder i övrigt)

Utskottets hemställan, som ställdes mot reservation 10 av Rolf Dahlberg m. fl., bifölls med acklamation.

Mom. 14 (lånevillkoren)

Utskottets hemställan bifölls med 221 röster mot 74 för reservation 11 av Rolf Dahlberg m. fl.

Mom. 15 (borttagande av produktionskostnadskontrollen m. m.)

Utskottets hemställan, som ställdes mot reservation 12 av Rolf Dahlberg m. fl., bifölls med acklamation.

Mom. 20 (kommunalt förlustansvar för bostadslån till småhus)

Utskottets hemställan, som ställdes mot reservation 13 av Kjell Mattsson m. fl., bifölls med acklamation.

Mom. 23 (köpeskillingskontrollen)

Utskottets hemställan, som ställdes mot reservation 14 av Kjell Mattsson m. fl., bifölls med acklamation.

Mom. 24 (avskrivning av bostadslån och hyresförlustlån)

Utskottets hemställan, som ställdes mot reservation 15 av Kjell Mattsson m. fl., bifölls med acklamation.

Mom. 25 (avveckling av de generella bostadssubventionerna)

Utskottets hemställan, som ställdes mot reservation 16 av Rolf Dahlberg m. fl., bifölls med acklamation.

Mom. 26 (principerna för beräkning av räntebidragen)

Utskottets hemställan, som ställdes mot reservation 17 av Rolf Dahlberg m. fl., bifölls med acklamation.

Mom. 27 (extra upptrappning av de garanterade räntorna)

Utskottets hemställan, som ställdes mot reservation 18 av Tore Claeson, bifölls med acklamation.

Mom. 29 (viss utformning av bostadsbidragen för år 1984)

Utskottets hemställan bifölls med 278 röster mot 16 för reservation 19 b av Tore Claeson. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 30 (avveckling av bostadsbidragen till hushåll utan barn)

Utskottets hemställan, som ställdes mot reservation 20 av Rolf Dahlberg m. fl., bifölls med acklamation.

Mom. 33 (avveckling av stödet till förbättring av boendemiljön)

Utskottets hemställan, som ställdes mot reservation 21 av Rolf Dahlberg m. fl., bifölls med acklamation.

Mom. 34 (tillämpningsområdet för boendemiljöbidragen)

Utskottets hemställan, som ställdes mot reservation 22 av Rolf Dahlberg m. fl., bifölls med acklamation.

Mom. 37 (bättre lånemöjligheter till äldre hus i skärgården m. m.)

Utskottets hemställan, som ställdes mot reservation 23 av Rolf Dahlberg m. fl., bifölls med acklamation.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

14 § Allmän energiskatt på fartygsbränsle

Föredrogs skatteutskottets betänkande 1982/83:37 om allmän energiskatt på fartygsbränsle (prop. 1982/83:99).

Anf. 38 GÖRAN RIEGNELL (m):

Fru talman! Regeringens proposition nr 99 är en klämfingrighetsproposition.

F. n. är bränsle, som förbrukats eller försålts för förbrukning i fartyg, befriat från skatt enligt lagen om allmän energiskatt. Eftersom begreppet fartyg inkluderar såväl skepp, dvs. fartyg med en maximal längd av minst 12 meter och en maximal bredd av minst 4 meter, som de mindre fartyg vilka enligt sjölagen benämns båtar, gäller skattefriheten i princip även vid försäljning av motorbrännolja för drift av fritidsbåtar.

Finansministern påpekar i propositionen att denna skattebefrielse inte torde ha utnyttjats i full omfattning. Av denna anledning och med tanke på att den totala förbrukningen av motorbrännolja i fritidsfartyg endast torde utgöra en ytterst liten andel av den totala förbrukningen när det gäller fartyg, kan man med fog påstå att det här är fråga om ganska små belopp.

Bakgrunden till nämnda proposition är att det påstås föreligga risk för missbruk. Det skulle vara möjligt att använda obeskattad motorbrännolja för drift av motorfordon. Man kan då fråga sig, fru talman, om det i vårt land

Nr 119

Torsdagen den
14 april 1983

*Allmän energiskatt
på fartygsbränsle*

finns någon skatt som skrupelfria personer inte på något sätt kan undandra sig.

Socialdemokraterna reagerar på vanligt sätt. De förutsätter att ett stort antal medborgare, i detta fall fritidsbåtsägarna, kan vara skattebrottslingar. De föreslår sin vanliga patentmedicin: en utökning av skattskyldigheten.

Finansministern påstår i propositionen att det nuvarande systemet med skatteavdrag för motorbrännolja, avsedd för fartygsdrift, är svårhanterligt. Det kan man i och för sig hålla med om. Men vad tänker finansministern göra åt detta? Blir det en förenkling av systemet?

Ingalunda! I stället för att ha en klar skiljelinje mellan skattefria olja, dvs. den olja som förbrukas i fartyg, och annan olja skall enligt förslaget *syftet* med användningen av fartyget vara utslagsgivande.

Regeringen verkar inte ha klart för sig att samma fartyg många gånger används för olika ändamål. Enligt det föreliggande förslaget skulle en och samma båt drivas med skattefritt bränsle om den används i yrkesmässig verksamhet, men med beskattat bränsle om den används under ägarens semester, när ägaren bedriver husbehovsfiske eller när ägaren åker till och från sitt arbete.

Hur skall denna gränsdragning kunna fungera i praktiken?

Svaret är enkelt: den kommer inte att fungera! Och fler medborgare kommer att bli skattefuskare, såvida de inte tömmer tanken och byter ut obeskattad olja mot beskattad.

Som jag inledningsvis sade, fru talman, är det en klåfingrighetsproposition. Propositionen är dessutom onödig. Den bör således avslås.

Med anledning av det sagda, fru talman, yrkar jag bifall till den moderata reservationen vid skatteutskottets betänkande nr 37.

Anf. 39 BO FORSLUND (s):

Fru talman! Betänkandet behandlar en lagändring om allmän energiskatt i vad gäller avdrag i energideklarationen för bränsle som förbrukas i fartyg.

Den aktuella lagändringen är en mindre ändring av avdragsbestämmelserna. Den innebär att skattefriheten för brännolja inte skall gälla fartyg som används för fritidsändamål eller annat privat ändamål.

Motorbrännoljedrivna fritidsbåtar kan i dag användas med obeskattat bränsle. Men för bensindrivna båtar eller andra fartyg får enbart beskattad bensin användas. Och man kan med fog påstå att de som använder och utnyttjar skattebestämmelserna är ägarna till de stora och lyxutrustade fartygen i privat drift.

Utskottsmajoriteten anser i likhet med föredragande statsråd i propositionen att det är en omotiverad skattefälvör som ges för båtar med brännoljedrift. Jag ser därför förslaget som en rättvisa gentemot båtinnehavare som inte driver sina båtar med brännolja.

Avdragsrätten skall dock kvarstå för fartyg som används för yrkesmässigt fiske, likaså för fartyg som används för militära ändamål, sjöfartsverkets fartyg, bogserbåtar, skolfartyg och livräddningsbåtar. Det är således fråga

om en mycket liten förändring av gällande energiskattebestämmelser.

Det är bara moderaterna i utskottet som har reserverat sig, och reservationen bygger på att man anser att det inte går att effektivt kontrollera att inköpt obeskattad motorbränsle inte används på annat än avsett sätt.

Utskottsmajoriteten har en annan uppfattning. Vi tror att man genom den föreslagna ändringen uppnår betydande förenklingar, både för oljebolagen och för skattekontrollen. Eftersom vi befinner oss i en besvärlig ekonomisk situation, finns det all anledning att begränsa omotiverade skattefavörer.

Fru talman! Med det anförda yrkar jag bifall till utskottets hemställan och avslag på den moderata reservationen.

Anf. 40 GÖRAN RIEGNELL (m):

Fru talman! Vad Bo Forslund sade i inledningen bekräftar min misstanke om att propositionen är ett led i att göra det svårare för fritidsbåtsägarna. Vi vet ju att det har aviserats skatt eller avgift på fritidsbåtar. Detta är kanske ett led i strävandena åt samma håll.

Men det är faktiskt inte särskilt många fritidsbåtar som är speciellt stora och lyxutrustade. Det helt övervägande flertalet fritidsbåtar är små båtar.

Sedan till detta med rättviseskäl: Den nuvarande, allmänna energiskatten har motiverats med att staten skall ha ersättning för det slitage som framför allt vägtrafiken på våra vägar innebär. Staten skall alltså få ersättning för det underhållsarbete som blir nödvändigt. Men när fritidsbåtägaren plöjer genom böljorna sliter han inte så förfärligt hårt på vägorna, och därför finns det ingen anledning att tala om rättviseskäl i det här sammanhanget.

Fru talman! Ytterligare ett argument: Energiskattekommittén har lagt fram ett förslag år 1982, och det pågår uppenbarligen ett arbete inom kanslihuset om hur man skall utforma energibeskatningen i framtiden. I stället för att ytterligare bygga på ett lappverk borde ni väl åtminstone kunna vänta med att föreslå förändringar till dess det arbetet är avslutat.

Slutligen när det gäller krångel i systemet: Som det är nu är systemet något krångligt, det erkänns. Men enligt den nya lagen skall försäkran vid inköpstillfället förses med uppgift om båtens användningssätt och med båtens igenkänningssignal. Därför är propositionens påstående, att en inskränkning av avdragsrätten skulle innebära en uppenbar förenkling av skattekontrollen, häpnadsväckande.

Anf. 41 BO FORSLUND (s):

Fru talman! Jag finner inget skäl att vänta, även om man har aviserat att man skall ha en översyn av energiskatterna.

Beträffande kontrollen vill jag till Göran Riegnell säga att jag tror att skattemyndigheterna finner former för kontroll som kan efterlevas. Jag hyser ingen oro på den punkten.

Göran Riegnell säger vidare att det inte är så många båtar som det här gäller. Därför finns det all anledning att rätta till en så pass stor och omotiverad skattefavör som det här är fråga om. Speciellt i dagens

Nr 119

Torsdagen den
14 april 1983

*Allmän energiskatt
på fartygsbränsle*

ekonomiska situation har jag svårt att förstå att man så energiskt slår vakt om just sådana här omotiverade skattefavourer. Men för Göran Riegnell och moderaterna i utskottet gäller tydligen varken rättvisa eller solidaritet. Dess bättre kan jag konstatera att de står helt isolerade i skatteutskottet i den här frågan, som vi snart skall fatta beslut om.

Anf. 42 GÖRAN RIEGNELL (m):

Fru talman! Först några ord om kontrollfrågan. Som jag sade i mitt inledningsanförande är den nuvarande principen klar: man får göra skatteavdrag för drift av fartyg. Det är en klar gräns. Visst har lagen brister och kan missbrukas. Man kan missbruka det mesta när det gäller vår skattelagstiftning.

Om förslaget går igenom, blir det ett kineseri när man skall bedöma: Hur mycket bränsle kommer jag att använda när jag brukar båten i mitt yrke, och hur mycket bränsle använder jag för min båt på min fritid när jag husbehovsfiskar osv.? Det blir en omöjlig skattekontrollsituation. Jag kan inte förstå hur socialdemokraterna och majoriteten i utskottet kan påstå att kontrollen kommer att bli lättare.

Slutligen: Det torde vara ett mycket litet belopp det här är fråga om. Därför finns det ingen anledning att nu ytterligare bygga på skattelapptäck-
et.

Anf. 43 BO FORSLUND (s):

Fru talman! Får jag bara säga att det finns skäl att rätta till så uppenbara orättvisor som det här gäller.

Överläggningen var härmed avslutad.

Utskottets hemställan bifölls med 217 röster mot 74 för reservationen av Knut Wachtmeister m. fl.

15 § Radio och television

Föredrogs kulturutskottets betänkande 1982/83:21 om radio och television (prop. 1982/83:100 delvis).

Anf. 44 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

I fråga om detta betänkande hålls gemensam överläggning för punkterna 1 och 2. Under den gemensamma överläggningen får yrkanden framställas beträffande båda punkterna i betänkandet.

Anf. 45 INGRID SUNDBERG (m):

Fru talman! Kulturutskottets betänkande nr 21 behandlar frågor om radio och television. Den tekniska utvecklingen på kommunikationsområdet vidgar emellertid begreppen.

Även om budgetpropositionen, de med anledning av denna väckta motionerna och utskottets betänkande i huvudsak berör traditionella radio- och TV-frågor finns i bakgrunden medvetenheten om utvecklingens accelererande takt och kommande förändringar i vad gäller förutsättningar för eterburen information.

Satelliter, kabel-TV, tvåvägsinformation, betal-TV, videotext, text-TV, teletext, elektronisk post, optiska fibrer, parabolantennor och olika typer av centralantennor är några nya begrepp, som mer eller mindre kommer att påverka svensk massmediepolitik i framtiden. Ännu har de endast till en ringa del ingått i kulturutskottets arbete.

Även om Sveriges Radios verksamhet i stort är avgiftsfinansierad, känner koncernen och dotterbolagen av de ekonomiskt hårdare tiderna. 1970-talets expansiva verksamhet kan till en del förklaras av de ständigt ökande intäkterna, beroende på en fortlöpande övergång till färg-TV för de flesta hushåll. Denna övergång torde nu vara avslutad, och någon extra ökning av inkomsterna, beroende på att allt fler abonnenter övergår till att betala färg-TV-avgift, kan knappast förväntas. Pejlingsverksamheten medför förvånande nog avsevärda nya inkomster, men även dessa inkomstmöjligheter kommer med tiden att upphöra. För Sveriges Radio återstår som för alla andra samhällsorgan att verka för en fortgående rationalisering.

Från moderat håll har vi alltid hävdat att få bolag torde ha så stora förutsättningar som Sveriges Radio att genom rationalisering uppehålla en såväl kvantitativt som kvalitativt likvärdig produktion till lägre kostnader. Det finns också en gräns för avgiftens höjd.

Det är med ett beklagande jag måste konstatera att även om den ena efter den andra av socialdemokraternas kulturpolitiska ståndpunkter svajar inför teknikens och den ekonomiska verklighetens angrepp, står regeringen fortfarande och kämpar med blinda ögon mot att förutsättningslöst undersöka alla alternativa finansieringskällor för svensk radio- och TV-produktion.

Men krav – låt vara inte särskilt långtgående – på fortsatt rationalisering ställer regeringen, och det är bra. Den 2-procentiga nedskärning som förordas över hela budgeten gäller också Sveriges Radio.

Av de 14 reservationer som avgivits till betänkandet är det endast två som har ekonomiska verkningar. Vpk vill öka medelstillelningen till Sveriges Radio med 40 miljoner, och de moderata ledamöterna vill förutom ökad rationalisering få till stånd en försöksverksamhet med reklam-TV, vilket skulle medföra att någon höjning av licensavgiften inte behövde äga rum. I övrigt har propositionens budgetförslag med ett undantag godkänts av utskottsmajoriteten.

Så till undantagen!

I budgetpropositionen hade föredraganden inte räknat med att utbildningsradion skulle kompenseras för hyreskostnaderna i sina nya lokaler i kvarteret Lübeck. Enligt utskottet skulle detta medföra att utbildningsradion skulle åläggas ett betydligt större besparingskrav än Sveriges Radio-koncernen i övrigt. Utskottet anser också att utbildningsradion inte bör

Torsdagen den
14 april 1983

*Radio och televi-
sion*

särbehandlas i förhållande till Sveriges Radio.

Propositionens förslag skulle medföra påtagliga effekter – givetvis negativa – för utbildningsradions verksamhet, och utskottet föreslår därför att det anslag som beräknats för utbildningsradions verksamhet ökas med 2,3 miljoner. Utskottet framhåller emellertid vikten av att utbildningsradion, liksom andra företag inom koncernen, noggrant prövar möjligheten till rationaliseringar och samarbete för att om möjligt minska hyreskostnaderna.

Från moderat håll har vi tidigare framhållit vikten av att samarbete mellan olika bolag kommer till stånd för att undvika dubbelkostnader och öka utnyttjandet av befintliga lokaler och materiel. Med de rationaliseringskrav som moderaterna ställt skulle säkerligen en sådan ökning av samarbetet ha påskyndats.

Fru talman! Det finns ett tydligt samband mellan en snabb teknisk utveckling inom ett område och av regeringen tillsatta kommittéer för att följa denna utveckling. Sambandet är förklarligt. Vetenskapen och den tekniska utvecklingen går sin egen väg, och i den mån utvecklingen medför följder för samhället gäller det för de styrande att hålla sig informerade.

Situationen försvåras emellertid av att den tekniska utvecklingen ofta springer ifrån utredningarna. Direktiv som en gång skrivits kan vara mindre relevanta den dag kommittén presenterar sitt betänkande. Då har vetenskapen gjort nya landvinningar, och tiden är mogen för en ny kommitté med nya direktiv. Särskilt framträdande har detta förhållande varit på massmedieområdet, och samma förhållande kommer säkert att gälla även i framtiden.

För kulturutskottets arbete med radio och TV-frågor under denna session har de av den nya regeringen omskrivna direktiven till massmediekommittén utgjort den förnämsta källan till information om regeringens syn på utvecklingen inom massmedieområdet. Jag skall återkomma till direktiven senare.

Under de senaste dagarna har emellertid två händelser av stor betydelse för svensk radio och TV ägt rum.

Den 30 mars undertecknades – äntligen – förlikningskommissionens slutliga förslag till överenskommelse i avtalstvist mellan Sveriges Televisions AB och Svenska Industritjänstemannaförbundet om utnyttjande av anställdas upphovsrätt till i tjänsten utförda verk och prestationer. Denna fråga har varit olöst under alltför lång tid, och den nuvarande lösningen, grundad på bägge parter eftergifter inför behovet av en praktisk lösning, måste glädja alla dem som funnit det orimligt att vi inte kunnat utnyttja svenska televisionsprogram för repriser och videouppspelning, medan däremot program från andra länder översvämmat marknaden och även kunnat sändas i repris. Åtskilliga motioner i riksdagen har under årens lopp yrkat på en lösning, och också här i riksdagen torde nu glädjen vara stor över att ett avtal kommit till stånd.

Den 11 april – för bara några dagar sedan – ingicks ett avtal mellan Sverige och Norge om Tele-X-projektet och förhoppningsvis kommer också ett avtal att slutas med Finland. Tele-X skall enligt planerna innehålla utrustning för

experiment med överföring av data och video samt sändning av direkt-TV. Satelliten avses bli utrustad med två kanaler för data och video och två kanaler för direkt-TV.

Det i oändlighet utredda nordiska samarbetet på satellitområdet har nu tagit ett litet steg framåt. Därmed kan vi också konstatera att de socialdemokratiska idéerna från 1970-talet om att svenska folket borde nöja sig med svensk monopol-TV och därmed basta definitivt har övergivits av dagens socialdemokratiska regering. Orsaken därtill torde inte vara en förändrad inställning till angelägenheten av ett ökat informationsutbud utan fastmer eftergifter inför den tekniska utvecklingen på radio- och TV-området. Självfallet har också industripolitiska bedömningar haft stor betydelse.

Den pressfrihet och yttrandefrihet, utsträckt till alla massmedia, som hör hemma i ett demokratiskt samhälle tillsammans med den tekniska utvecklingen av kommunikationsmedia kommer att ställa oss inför helt nya uppgifter när det gäller massmediepolitiken. I mitten av detta decennium är direktsändande satelliter i rymden en realitet, och i Sverige kan då ses program från flera länder. Senast 1985 kommer den västtyska satelliten att påbörja sina sändningar med tre kanaler som följs av ytterligare två 1990. Denna satellit kommer troligen att innehålla reklam i två av kanalerna. Vid samma tidpunkt kan den franska satelliten vara i operation med tre kanaler, någon säkert med reklam. Beslut om en brittisk satellit togs i mars 1982. Den skall tas i drift 1986 med två kanaler varav den ena betal-TV. En ytterligare kanal kan senare komma att innehålla reklam. Den ryska satelliten sänder redan nu.

Detta är den praktiska verklighet i vilken svensk massmediepolitik skall utformas. Det är också i högsta grad den praktiska verkligheten bakom de åsikter som kulturutskottets m- och fp-ledamöter uttrycker i reservation nr 5, i vilken vi framför att rätten att i Sverige ta emot satellitsändningar måste ses som en del av den allmänna informationsfrihet som är garanterad i grundlagen.

I den motion som låg till grund för utskottets behandling hade motionärerna hemställt om att riksdagen skulle göra ett uttalande att lagstiftningen i detta hänseende rörande friheten att ta emot utländska satellitsändningar måste utgå från samma principer som i dag gäller för tryckt skrift. En rimlig begäran kan man tycka. Utskottsmajoriteten har inte velat tillstyrka yrkandet under hänvisning till massmediekommitténs arbete.

Det finns emellertid skäl att hänvisa till den debatt som fördes här i kammaren i måndags mellan kulturministern och moderata kammarledamöter. När det gäller satellitmottagning hänvisade Bengt Göransson till massmediekommitténs direktiv, enligt vilka kommittén bör utgå från att utländska rundradioprogram bör få tas emot och spridas vidare i kabelfsystem. oavsett om de distribueras över satellit eller via marknätet, förutsatt att de upphovsrättsliga frågorna lösts.

Det låter bra. Och många skulle kanske nöja sig därmed, om man inte läste vidare i direktiven. Jag skall inte här ta kammarens tid i anspråk med att

Torsdagen den
14 april 1983

*Radio och televi-
sion*

upprepa den kritik som bl. a. Anders Björck framförde mot direktivens vidare utformning med alla de begränsningar i det fria informationsmottagandet som där kommer till uttryck. En av de punkter jag vill kommentera är statsrådets fråga om vi kommer att få konkurrerande kabelsystem i våra kåkar och om vi skulle ha konkurrerande företag som – med en fri etableringsrätt – lade ut var sin kabel.

Det vore önskvärt om regeringens företrädare på massmedieområdet kände till de enklaste tekniska förutsättningarna för programsändning. En enda optisk fiber av ett hårstrås tjocklek kan överföra all världens radiokanaler eller mer än 100 000 telefonsamtal. En bunt sådana fibrer i en enda kabel kan sända alla tänkbara kommunikationer: radiostationer, telefonsamtal och hundratals TV-sändningar – som sagt i en enda kabel. Men samma företag behöver inte lägga ut alla kablar.

Regeringen vill enligt direktiven inte heller gå med på att vidareutsändningar från centralantennanläggningar skall vara tillåtna utan regeringens tillstånd. Hur skall en sådan kontroll ske, när tekniska förutsättningar finns för mottagning av flera tiotal program i samma kabel?

Skrämmande är också uppgiften i pressen att Sveriges Radio har härsknat till mot Norge och skickat sina jurister till Oslo för att få till stånd avtal med de norska kabelbolagen – observera pluralis! – om ersättning för att svensk TV vidareutsänds. Får vi inga avtal stämmer vi, säger kanslidirektören på TV.

Varför detta plötsliga intresse för att få ersättning för svensk "spill over", som i många år har sänts ut per kabel både i Sverige och i Danmark? Den Europaöverenskommelse som man möjligen kan hänvisa till innebär tillstånd men inte ersättning. Jag vore tacksam om kulturministern ville kommentera detta.

Vad den socialdemokratiska regeringen vill är att stå och sortera ut enstaka program att sändas ut över ett framtida kabelnät i vårt land och därmed tro sig ha uppfyllt medborgarnas krav på att ha fri rätt till mottagning av utländska program. Detta är helt oförenligt med den moderata synen på vår grundlagsfästa informationsfrihet.

Vi moderater vill inte ha någon som står och sorterar åt oss. Vilka regler skall förresten gälla för sorteringen? Vi vill ha frihet att välja själva. Vi motsätter oss förmyndarmentaliteten i den socialdemokratiska massmediepolitiken, och vi vill ha vår grundlagsfästa rätt till fri information. Därför yrkar jag bifall till reservation nr 5.

Tryckfrihetsförordningen skyddar det skrivna ordet från den offentliga makten. På samma sätt bör skydd finnas mot offentliga ingrepp i cterburen information.

Fru talman! Det finns fler moderata reservationer fogade till betänkandet, till vilka jag också yrkar bifall. Andra moderata utskottsledamöter kommer emellertid att tala för de reservationerna.

Fru talman! Med den stora tyngd som medierna TV och radio har i information och opinionsbildning är det självklart att alla frågor som har med deras utveckling att göra är viktiga och kräver att de noga analyseras och följs upp. Det gäller att värna om objektivitet, mångfald och integritet.

Torsdagen den
14 april 1983

*Radio och televi-
sion*

Med den organisation vi har med ett statligt monopol är det viktigt att slå fast att staten/riksdagen inte skall styra medierna. Men detta får ingalunda tas som intäkt för att man skall tillämpa något av en låtgåpolitik.

De tekniska och ekonomiska frågorna spelar stor roll i ett föränderligt samhälle och kräver självklart ständigt nya ställningstaganden. Vi kan inte, med det övergripande ansvar som staten har, låta marknadskrafterna helt och hållet styra utvecklingen.

Det är viktigt att effekterna av den tekniska utvecklingens inverkan på den nuvarande massmediestrukturen ordentligt klarläggs. Detta ingår också som en första uppgift i massmediekommitténs arbete. Mot denna bakgrund skall sedan kommittén överväga olika mediers roll och funktioner.

En andra uppgift som kommittén har att överväga är olika användningsområden för ny teknik och då främst kabel-TV-systemet. Låt mig dock innan jag går över till att något diskutera dessa frågor kommentera och referera något av riksdagsbeslutet från 1978 angående programproduktionen inom Sveriges Radio och TV. Beslutet innebar att man inom avtalsperioden skulle eftersträva en ökning av distriktens andel av produktionen från 30 till 40 %. Det lades också fast att kvalitetsförbättringar skulle kunna uppnås genom ökad frilansverksamhet och större andel gestaltande program.

Vi menar från centern att det är angeläget att en målsättning om verklighetsanknytning och vardagsgestaltning inte tappas bort. En ökad regionalisering är den säkraste vägen att nå verkligheten och kanske också få positiva, tidigare kanske obeaktade, inslag ifrån vardagslivet. Människorna upplever och känner i den riktningen.

För lokalradion redovisas en ökad decentralisering. Den regionala utbyggnaden av riksradiation har ökat med 50 % och för TV:s del med 60 %. Detta är en utveckling som bör fortsätta.

Vad jag vill slå fast är att man, även i ett läge med något begränsade resurser, inte får tappa bort kraven på kvalitetsförbättring och inte heller den regionala utvecklingen. I denna utveckling bör självfallet olika nya tekniska möjligheter också vara instrument.

Det är lika självklart att alla ekonomiska fördelar, som samarbete och samplanering med t. ex. televerket, också skall tas till vara. Samma målsättning bör också gälla beträffande samarbetet mellan riksradiation och lokalradion. Kanske jag också vågar påstå att, även med bibehållande av självständigheten och konkurrensen vid belysning av samhällsproblemen, mycket ekonomiskt skulle kunna vinnas genom ett visst samresonemang beträffande nyhetsbevakningen mellan TV-kanalerna. Vanliga TV-tittare upplever det säkert som ganska förbryllande att båda TV-kanalerna, med korta intervaller i sändningstider, t. ex. refererar en riksdagsdebatt om kaffe och kanelbullar under flera minuter. Det gällde f. ö. självklarheter.

Man måste ha klart för sig att i ett läge då kostnadsökningarna kräver en viss höjning av den allmänna mottagaravgiften, accentueras sådana bedömningar och funderingar från allmänhetens sida.

Vi kan, med den redovisning som sker och med de ökade satsningarna på kvalitet och regionalisering av verksamheten, acceptera den höjning av avgiften som regeringen föreslår.

I fråga om moderaternas förnyade propåer om reklamfinansieringsandelar har vi ingen annan uppfattning än tidigare. Vi ställer oss avvisande till den utvecklingen.

Jag skall nu återvända till frågan om kabel-TV-utbyggnaden. I en partimotion från centern har vi noterat och poängterat två principer, nämligen dels målsättningen för televerkets utbyggnad av kabel-TV-nätet, att det skall täcka hela landet, dels att televerket bör ha ansvaret för distributionsnätet.

Vi menar att det är viktigt att redan nu lägga fast principen om heltäckning och televerkets ansvar. Med de kommersiella intressen som finns med kommer det annars självfallet lätt att bli så, att där det är tätt mellan abonnenterna kommer målsättningarna att kunna uppfyllas, medan det blir sämre i de områden där det är glesare mellan abonnenterna och där kostnaderna då blir större. Det är viktigt att från början få med den principiella synpunkten om heltäckningsansvaret. Utvecklingen på andra områden visar, att om man inte har med detta krav från början, kan det komma bort under vägen.

Utskottets skrivning på denna punkt är inte övertygande. Vi anser det nödvändigt att redan nu lägga fast den målsättning som innefattas i reservation 3, dvs. att massmediekommittén redan nu får med detta i sitt arbete.

Även i ett annat avseende har centern föreslagit tilläggsdirektiv till massmediekommittén. Vi menar att denna kommitté i sitt arbete bör undersöka möjligheterna att etablera ett av samhället och folkrörelserna gemensamt ägt teledataföretag.

Detta förslag skall ses mot bakgrunden av att kommersiellt starka företag och organisationer har etablerat databaser. För folkrörelserna – särskilt de mindre och ekonomiskt svaga – kan det innebära att man kommer i beroendeställning till kommersiellt starka företag. En samverkan med staten skulle, som vi ser det, innebära en större frihet för dessa typer av folkrörelser.

Det finns anledning att i alla sammanhang värna om förutsättningarna för folkrörelser – även de små – att behålla sin särart och ändå få samma chans som större och mera resursstarka organisationer har. Det är i detta sammanhang också viktigt att vi verkligen understryker värdet av att bevara mångfalden som ett utomordentligt viktigt inslag i vår demokrati. I den referensgrupp från folkrörelserna som jag hade glädjen att vara ordförande i under tre år intog dessa frågor en mycket framskjuten plats. Det kan icke minst den nuvarande kulturministern verifiera.

Fru talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationerna 3 och 7 och i övrigt till utskottets hemställan.

Anf. 47 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag får meddela att anslag om kvällsplenium nu uppsatts.

Anf. 48 JAN-ERIK WIKSTRÖM (fp):

Fru talman! Radio- och TV-frågorna debatteras detta år i ett läge då det inte är aktuellt med ett nytt radioavtal och då inga egentliga nyheter eller förändringar föreslagits i budgetpropositionen.

De stora framtidsfrågorna skall handläggas av massmediel-kommittén. I en interpellationsdebatt häromdagen hade jag tillfälle att säga att vi i folkpartiet har invändningar mot direktiven främst på två punkter.

Den ena är att förberedelserna för det nya radioavtalet, som skall gälla efter 1986, borde vila på kommittén. Som det nu är får Sveriges Radio ensamt ta huvudansvar för detta. Men Sveriges Radio är bara den ena avtalslutande parten. Staten, den andra parten, borde förbereda sig på samma omsorgsfulla sätt, och det borde kunna ske i massmediekommittén.

Den andra invändningen gäller de framtida finansieringsfrågorna. Där sticker regeringen huvudet i sanden och vill inte låta kommittén förutsättningslöst pröva dessa. Inom Sveriges Radio, på de socialdemokratiska tidningarnas ledarsidor, bland kulturarbetare och näringslivsfolk förs just nu en ovanligt intensiv debatt om betal-TV, reklam och andra komplement till den nuvarande licensfinansieringen. Den debatten borde massmediekommittén få ta sig an. Förr eller senare måste ändå statsmakerna ta ställning till de nya förutsättningarna och de nya villkor för radio och TV som den tekniska utvecklingen, inte minst satelliterna, medför. Därför yrkar jag bifall till reservation 2.

Självfallet har vi i folkpartiet också en öppnare inställning till de nya medierna än socialdemokratin. Möjligheten att ta emot satellitsändningar måste ses som en del av informationsfriheten, vilket framhålls i reservation 5. Vi skall inte motarbeta dessa sändningar. Vi skall uppfatta dem som komplement till svenska program. Vi skall bygga ut samverkan med de andra nordiska länderna om Tele-X och Nordsat. Vi skall eftersträva att gemensamma programregler kan skapas för de västeuropeiska radio- och TV-företagen, särskilt när det gäller omfattningen och utformningen av reklaminslagen.

Sedan någon tid har det funnits en negativ hållning från socialdemokratins sida till Utbildningsradion. I år har den tagit sig uttrycket att kulturministern föreslog en extra nedskärning av anslaget med 2,3 milj. kr. Därmed skulle Utbildningsradion komma att särbehandlas i förhållande till de övriga programföretagen inom Sveriges Radio-koncernen. Detta strider mot de principer som riksdagen ställt sig bakom. Det hedrar därför kulturutskottets socialdemokrater att de medverkat till att likställa Utbildningsradion med de andra programföretagen. Utbildningsradion bör mötas inte med misstänk-

Torsdagen den
14 april 1983

*Radio och televi-
sion*

samhet och negativism utan med samma omsorg och kärlek som de övriga delarna av Sveriges Radio.

Anf. 49 EVA HJELMSTRÖM (vpk):

Fru talman! Den svenska samhällsutvecklingen ställer under 1980-talet fyra grundläggande samhällsliga rättigheter i centrum för den politiska kamp arbetarrörelsen bör föra enligt vpk. Det gäller rätten till ett meningsfullt arbete, rätten till en god försörjning, rätten till en god och giftfri miljö liksom också rätten till utbildning och kultur. Vpk anser det senare vara oerhört väsentligt. Arbetarrörelsen förde tidigt kulturkamp. I dag är motståndet mäktigare än någonsin – det har vi kunnat höra av de tidigare talarna. Kulturen hotas av utarmning och förflackning och av en omfattande passiviserande och ofta förförisk halvkultur, som blivit en profitkälla för nationella och internationella s. k. kulturindustrier. Inte minst barnen och ungdomen tvingas konsumera deras produkter.

Det borgerliga regeringsinnehavet under sex år understödde enligt vår uppfattning de kommersiella krafter som, ofta styrda av utländska multinationella intressen, står i strid med inte bara arbetarrörelsens traditioner utan också de av riksdagen fastställda målen för kulturpolitiken, där inte minst demokrati- och yttrandefrihetsmålen är grundläggande.

I årets budgetproposition framhålls att kulturlivet under 1980-talet blir starkt beroende av utvecklingen på medieområdet. Det är också ett centralt tema i de nya direktiven till massmediekommittén. Kulturministern framhåller att de starka kommersiella intressena bakom utvecklingen inom medieområdet inte får bli styrande för den nya massmediepolitiken.

Allt detta är naturligtvis bra, fru talman, men vi anser det inte tillräckligt. Det föreligger en uppenbar risk för att den tekniska utvecklingen springer före. Låt mig erinra om att vpk redan tidigt på 1970-talet varnade för det "elektroniska vardagsrummet" och de effekter det kan få för vårt dagliga liv. Vi krävde en snabbutredning om vilka sociala effekter det framtida informationssamhället skulle få och pekade på riskerna för en urholkning av demokratin, ökade klassklyftor och en ideologiproduktion som inte ligger i de arbetandes utan i profitens intresse. De borgerliga regeringarna avvisade våra krav. De visade enligt min mening en flathet och en okunnighet som kom till uttryck inte minst när den dåvarande utbildningsministern, ställd inför videoexplosionen och videoväldet, frankt förklarade, för att låna Olof Palmes ord, att det hade han inte en aning om.

Vi framhåller i vår mediemotion, att i det marknadsekonomiska trask med hänsynslös spekulation i fördomar och våld som vi kan se framför oss och som vi redan har på videomarknaden, kan och måste radio och TV, brukade som media i allmänhetens tjänst, spela en viktig roll som positiv motkraft. De borgerliga splittrade upp radio och TV – en uppsplittring som vi nu kan se konsekvenserna av med ökad byråkratisering, ökade kostnader och en högervändning så till vida att lättköpt popularitet och valfrihet i kommersiell mening tenderar att ta över Radio-TV:s samhälls- och kulturansvar. Därför tycker jag, fru talman, att det klingar falskt, när flera borgerliga ledamöter nu

börjar tala om ökat samarbete. Det borde de ha tänkt på innan de splittrade bolagen.

Denna utveckling är inte unik för vårt land. På många håll i den västliga världen är de samhälleligt ägda och avtalsreglerade radio- och TV-företagens ställning på väg att undergrävas. Massdistribution via kabelsystem eller satellit byggs ut utan hänsyn till kultur- och informationspolitiska överväganden. Allt fler ser reklam som någonting oundvikligt. Folkpartiet har svängt och står nu på moderaternas sida, men också inom sosseleden har man börjat diskutera reklam.

Jag tycker mig i propositionen kunna spåra att också kulturministern tycks anse denna utveckling oundviklig, trots avsaknaden av politiska beslut. Han säger i översikten: "Stödet till lokala kulturaktiviteter blir knappast mindre angeläget när det blir möjligt att ta emot ett internationellt massmedieutbud." Kulturarbetarna skulle alltså behövas som något slags motvikt mot TV-skärmens utbud.

Regeringen låter televerket projektera en omfattande försöksverksamhet med kabel-TV i Lund, utan att medie- eller kulturpolitiska överväganden dessförinnan gjorts.

Ibland när jag lyssnar till företrädare för televerket eller till dem som förespråkar Tele-X skräms jag av den ohämmade förtjusning som finns över tekniken som sådan. De ser inte konsekvenserna.

Vi är inte teknikientliga, tvärtom. I våra industripolitiska motioner kräver vi att Sverige skall ta fasta på den elektroniska utvecklingen och inte halka efter. Men vi kräver ett samhälleligt ansvar. Vi kräver ett politiskt och inte minst kulturpolitiskt ansvar. Kulturdebatten får inte bli en industridebatt.

Jag har sagt det tidigare, och jag upprepar det: Kulturministern förfaller alltför ofta till att uttala fagra ord utan substantiellt innehåll. Än allvarigare är kanske att han försöker spela ut skilda kultur- och informationsriktningar mot varandra.

Reaktionära vindar och kommersialisering måste självfallet mötas med en satsning på människornas egna aktiviteter och en levande och demokratisk kultur. Men det är fel att konstruera en motsättning mellan radio och TV i allmänhetens tjänst och övrig kultur och information. Inte minst lokalradion – ett barn som "spolades ur badkaret" redan innan det fått chansen att etablera sig – visar att radio och TV kan göra och gör en för många människor viktig såväl kulturförmedlande som aktiverande insats.

Radio och TV kan stimulera, ge nya perspektiv, vidga vyerna och uppmuntra till social, kulturell och politisk aktivitet. För detta krävs emellertid en rad åtgärder. Vi har räknat upp en mängd sådana i vår motion, men jag skall här bara kortfattat ta upp resurserna. Förutom att vi har krävt mer vittgående direktiv och framhållit att samtliga partier bör vara representerade i massmediekommittén, har vi i år särskilt lagt vikten vid att Sveriges Radio får mer pengar.

Det är ett faktum att Sveriges Radio under de senaste åren har ålagts samma 2-procentiga rationaliseringskrav som andra institutioner. Samtidigt har företaget haft kravet på sig att genomföra de olika reformerna och

utbyggnaden som riksdagen bestämt inom en ram av 2,3 %. Detta sätt att ge med den ena handen och ta med den andra har säkert utgjort en hård och nödvändig kostnadspress, men det är knappast rätt väg om man velat ge radio och TV möjligheten att spara konstruktivt.

Devalveringen av den svenska kronan och höjningen av mervärdeskatten drabbar en sådan verksamhet som Sveriges Radios extra kraftigt. Det finns risk för att en sådan krissituation i olika avseenden kan medföra en nedrustning inom verksamheten, med långtgående skadeverkningar för framtiden. Den kan också utnyttjas för en kommersiell inriktning från TV:s sida för att finna nya inkomstkällor. Förslaget om betal-TV har nämnts här i dag. Det är ett förslag som vi bestämt motsätter oss.

Vi anser att Sveriges Radio på kort sikt skall få ett extra anslag ur rundradiofonden, men att man på längre sikt skall se över andra finansieringskällor. Vi har anvisat några sådana, och vi återkommer till det vid behandlingen av skatteutskottets betänkande.

Utbildningsradion har vi räddat, och det tycker jag är bra. Men också där bör det göras en översyn, så att utbildningsradion kan planera långsiktigt och verkligen utgöra det alternativ som den utgör i dag.

Sveriges Radio-TV kräver alltså pengar också för att den nationella kulturen skall kunna bevaras. Vi säger i vår motion att den anglosaxiska importen i dag är alltför dominerande, att pratprogrammen får breda ut sig, att de många utmärkta filmer och dokumentärprogram som görs av och i tredje världens länder är för få. Vi har sagt att målet för Sveriges Radio-TV:s egen produktion bör vara 60 %.

Med detta, fru talman, vill jag yrka bifall till samtliga våra reservationer utom nr 10. Det är den som gäller lagstiftning om videokassetter. Vi har från vpk:s sida bestämt motsatt oss en lagstiftning på detta område. Vi anser att det står i strid med internationella konventioner. Nu har det slutits ett avtal. Vi tycker det är bra, inte minst därför att det till syvende og sist ger allmänheten rätt till de många bra program som görs i TV.

Anf. 50 ING-MARIE HANSSON (s):

Fru talman! Från socialdemokratisk sida anser vi att massmediekommiténs ändrade direktiv klart har vunnit på den uppstramning som skett med en klarare viljeinriktning och att de nu är mer ägnade att ge underlag för förslag till åtgärder i stället för som tidigare en mer allmän beskrivning av utvecklingen.

När man ser de moderata reservationerna till betänkandet framgår det helt klart att en borgerlig regerings direktiv med nödvändighet måste bli ganska yviga.

Utbyggnaden av kabelsystem kommer att innebära mycket stora investeringskostnader. I storstadsområdena är det naturligtvis attraktivt för många företag att etablera sig. Men vårt land har stora glesbygdsområden, och vi har långa avstånd mellan en del tätorter. Det är därför nödvändigt att noga överväga hur alla delar av vårt land till godtagbara kostnader kan täckas av kabelsystem och hur de områden som rimligen inte kan ge underlag för

utbyggnad, annat än till mycket stora kostnader, skall kunna utnyttja sådana möjligheter som kabelverksamheten erbjuder. Direktiven pekar på möjligheten att använda trådlös distribution i dessa fall.

Jag hyser viss förståelse för den oro som uttrycks genom centerreservationen nr 3, där centern anser att massmediekommitténs arbete bör inriktas på att televerket skall svara för ett distributionsnät som skall täcka hela landet. Men reservationen föregriper ett praktiskt handlingssätt. Det kan inte vara rimligt att utan hänsyn till kostnader och alternativa tillvägagångssätt bara fastslå att ett kabelnät skall täcka hela landet. Är det ens önskvärt att dra fram dyra kabelnät till varenda liten sommarstuga? Nej, de givna direktiven är så väl avvägda att det snarast, enligt min mening, måste ses som en litet populistisk markering, som centern vill göra i den här frågan.

Vpk har reserverat sig till förmån för att utbyggnaden skall ske i överensstämmelse med de kulturpolitiska målen. Eva Hjelmström sade i sitt anförande nyss att direktiven inte tar hänsyn till de kulturpolitiska målen. Jag anser att vpk har läst för hastigt i så fall, för det står klart utsagt i direktiven att man skall beakta de kulturpolitiska målen. Jag har därför svårt att se vari vpk-reservationen egentligen skiljer sig från utskottets bedömning och från direktiven till massmediekommittén.

Centern har reserverat sig till förmån för en motion om att undersöka möjligheterna att etablera ett av samhället och folkrörelserna gemensamt ägt teledataföretag – Karl Boo berörde detta. I massmediekommitténs uppdrag ingår ju bl. a. att pröva vilka regler som bör gälla för teledata till allmänheten. I det sammanhanget bör naturligtvis folkrörelsernas behov och möjligheterna till samverkan mellan dem inventeras. Jag förutsätter att massmediekommittén kommer att beakta detta i sitt arbete. Det är därför inte nödvändigt att göra någon framställning till regeringen med anledning av motionen.

Så till frågan om vi skall ha reklamfinansiering av radio och TV eller inte.

Moderaterna inriktar sig nu hårt på att blåsa upp denna fråga till en stor ballong. På talarlistan är inte mindre än sex moderata talare anmälda för det här ärendet. Jag tror att en av anledningarna är att man gärna vill profilera sig i den här frågan. Det är förmodligen ett strategiskt försök från moderaternas sida att ge intryck av offensiv inom något område i stället för det eviga tjtatet om nedskärningar och åtstramningar inom alla övriga sektorer, vilket måste kännas deprimerande.

För moderaterna är den tekniska utvecklingen nu för tiden den smala regnbåge som skall lyfta oss mot himlen och ge nya skönhetsupplevelser och en återställd handelsbalans. Därför är den helig, åtminstone ur moderaternas synvinkel. För dem är det något av ett förräderi att vidga debatten om teknisk utveckling till att handla om människan i tekniken, om jämlikhetsaspekter i tekniken, om kvaliteten i innehållet och om villkor och förutsättningar för utnyttjandet av tekniken. Det handlar då om värderingar, och där står moderaterna i huvudsak ensamma, långt ifrån övriga partier – nu har folkpartiet anslutit sig till moderaterna, och det beklagar vi.

Torsdagen den
14 april 1983

*Radio och televi-
sion*

Moderaternas motiv i detta sammanhang för reklam i TV är möjligheterna att den vägen finansiera Sveriges Radios kostnader. Reklam i TV skulle alltså inte primärt vara ett tittarintresse eller ett konsumentbehov. Men det är inte så att svenska folket har informationsluckor på grund av för litet reklam. Det är inte heller så att vi inte har tillräckligt mycket reklam, att vi går och känner att det är något som saknas. Nej, det finns faktiskt många som tycker att det snarare är besvärande med all reklam som vräks ut.

Det är som sagt för att betala Sveriges Radios kostnader som vi skulle behöva reklam. Man frågar sig: Blir de sammantagna utgifterna då mindre för konsumenten? Nej, tyvärr inte, för reklamkostnaderna måste ju läggas på varan och betalas. Det är dels kostnader för produktion av TV-programmen, dels kostnader för försäljning av dem och sedan därutöver ett överpris för att eventuellt tillföra Sveriges Radio intäkter för dess programverksamhet. Vi brukar vanligtvis tillämpa principen att varje verksamhet skall bära sina egna kostnader. Jag frågar: Varför kan inte den principen få vara vägledande också i det här sammanhanget? Reklam är dyrt. Kommer inte Sveriges Radio-koncernen att frestas till att bedöma tittarsiffrorna för olika program för att få reklamintäkter till verksamheten?

I Sverige har vi i dag två TV-kanaler och ca 8 miljoner invånare. Två TV-kanaler gör att de är attraktiva med ett stort tittarunderlag. De har ett högt reklamvärde. Men hur blir det när vi får 20–30 kanaler?

I Dallas i USA finns i dag 51 TV-kanaler. Vid en konferens frågade jag en reklamman från ett stort multinationellt TV-företag hur man där bedömde möjligheterna att få reklamintäkter. Han svarade att det helt naturligt baseras på att varje kanal valde specifika målgrupper – det fanns en kanal för sportfiskare, en för fotboll, osv. Då visste reklambolagen vilken kanal de skulle välja för att nå sina konsumenterna.

Om vi får den utvecklingen, hur uppfylls då kraven på allsidighet och mångfald? Hur kommunicerar programutformningen med reklamens önskemål?

Kan vi då upprätthålla en kulturpolitisk målsättning? Hur tillgodoses barnens behov, invandrarnas behov, och hur sker det konstnärliga utvecklingsarbetet?

I en interpellationsdebatt här i kammaren i måndags sade Gunnar Hökmark från moderaterna att "füngerar inte reklamen, är det ju inget problem, för då blir det ingen reklam". Det verkar litet lättvindigt och nonchalant att säga detta, när man samtidigt bygger upp en argumentation för att reklamen skulle kunna finansiera en stor och dyr verksamhet.

Dess bättre är det en bred majoritet i utskottet som står bakom den inställning som kommit till uttryck i kulturministerns tilläggsdirektiv till massmediekommittén. Det är moderaterna i sällskap med folkpartiet som har uttryckt en avvikande mening i en reservation.

När det gäller mottagning via satellit vill folkpartiet och moderaterna föregripa massmediekommitténs ställningstagande och i grundlagen garantera rätten till information via satellit utan hänsynstagande till vilka krav som från kulturpolitiska och massmediepolitiska utgångspunkter bör ställas.

Problem rörande radorätt, upphovsrätt och internationella konventioner, som uppstår med anledning av olika former för spridning av utländska program, skall behandlas av massmediekommittén i samråd med yttrandefrihetsutredningen och naturligtvis också med upphovsrättsutredningen. Det är litet anmärkningsvärt att man inte kan ge sig tid för att få fram underlag för en sådan helhetsprövning.

I flera länder i Europa arbetar nu utredningar med problemen i samband med att det egna landets massmediestruktur riskerar att slås sönder av en ny teknik. Kulturministern har uppgivit att nästa kulturministerkonferens i Europarådet skall handla om kulturen och kommunikationsteknologin. Då kommer problemen att belysas både från kreativitetssynpunkt och med hänsyn till kulturell identitet. Moderaterna är antingen aningslösa eller kallblodiga när de så kategoriskt vägrar att se problemen.

Jag skulle vilja ställa ett par frågor till Ingrid Sundberg.

I den moderata motion som ligger bakom reservationen i det här fallet står det: "Vi anser att möjligheter måste skapas för att till låga kostnader låta allmänheten få del av de vidgade informationsmöjligheter satellittekniken medger." Hur har moderaterna bedömt att man skall åstadkomma dessa "låga kostnader"? Vem skall betala dem? Jag är tacksam för ett svar.

I sitt anförande sade Ingrid Sundberg att Tele-X innebar ett ställningstagande till att monopol-TV nu definitivt skulle ha övergivits. Den slutsatsen får hon stå för själv. Vi kommer ju här i kammaren att behandla propositionen om Tele-X och diskutera de förslagen i ett senare sammanhang. Nordsat-frågan kanske kan kopplas till den diskussionen, men den frågan ligger definitivt inte inom ramen för det betänkande som vi i dag har att ta ställning till.

Jag observerade att vpk återtagit sin reservation nr 10 med hänsyn till det avtal som vi alla med tillfredsställelse noterar har träffats mellan parterna när det gäller möjligheterna att sända videogram i TV.

Med det anförda yrkar jag bifall till utskottets hemställan och avslag på reservationerna 1, 2, 3, 4, 5 och 7.

Anf. 51 INGRID SUNDBERG (m) replik:

Fru talman! Jag blev oroad när jag i måndags här i kammaren hörde socialdemokraternas framtoning när det gäller massmediepolitiken. Jag blev på ett sätt än mer oroad nu.

Jag försökte i mitt inledningsanförande beröra det samband som finns mellan teknisk utveckling och de utredningar som regeringsmakten parallellt därmed brukar tillsätta och faran för att verkligheten springer ifrån utredningarna. När jag lyssnade på vice ordföranden i kulturutskottet tyckte jag att det uppkom ännu en fara, nämligen att utredningens förekomst och de skrivna direktiven skulle innebära att man lade ett lock på den fria debatten när det gäller massmediepolitiken – att den debatt som skall föras ute i samhället, i press och i radio och här i kammaren, på något sätt skulle anses kunna tystas ned med hänvisning till direktiven och det arbete som massmediekommittén utför. Jag vore tacksam för att från socialdemokratiskt

Torsdagen den
14 april 1983

*Radio och televi-
sion*

håll få höra att den farhågan är obefogad. Annars vore det, som jag ser det, ytterligare en inskränkning i vår yttrandefrihet – låt vara inte principiellt men fungerande i samhället.

Nej, vi moderater tror inte att teknikens utveckling är den smala regnbåge som lyfter oss till himmelriket. Jag tror att vi i precis lika hög grad som socialdemokraterna är medvetna om den fara för människan som tekniken på alla olika områden ofta för med sig. Men det finns en principiell och väsentlig skillnad i våra partiers inställning och vilja när det gäller att lösa problemen. Vi inser att vi inte kan undvika utvecklingen, och därför vill vi vara beredda att lösa de problem som uppstår på bästa tänkbara sätt med hänsyn till människans situation och förhållanden. Vi vill inte, som socialdemokraterna, av rädsla inför tekniken gömma oss i en buske och avstå från att se och lösa problemen.

Jag konstaterade också i mitt inledningsanförande att socialdemokraterna tvingats göra vissa eftergifter, just beroende på teknikens utveckling.

Till sist! Vice ordföranden ställde en fråga om vad vi skall göra när vi har 20 å 30 kanaler. Jag bara pekar på verkligheten. Vi kommer om fem eller sex år att ha 13 kanaler, och det är verkligheten. Jag skulle vilja ha ett svar på frågan hur och efter vilka principer någon sorts urval skall ske av dessa.

Det ställdes också en fråga till mig om de låga kostnaderna. Satellitteknik och kabeldistribution är en billig form av distribution. I övrigt har vi ju förfäktat den fria etableringsrätten, och det bidrar i alla händelser till att göra kostnaderna lägre, även om jag är medveten om att de kanske inte blir låga – det står inte heller i vår reservation.

Anf. 52 KARL BOO (c) replik:

Fru talman! Utskottets vice ordförande Ing-Marie Hansson var väldigt förstående för de problem som vi tar upp och preciserar i våra reservationer, men hon ville inte följa med så långt att man från riksdagens sida markerar denna förståelse.

Jag tycker att hennes motivering när det gäller kabel-TV-täckningen inte är helt tillfredsställande. Hon säger att vi inte skall föregripa utredningen genom direktivskrivningen. Jag hade tänkt mig att det var så att om man vill ha en analys och beskrivning av problemen, skall det finnas med i utredningsdirektiven. Sedan ankommer det ju på dem som skall ta ställning – kanske i sista hand riksdagen – att göra bedömningar av vad som är möjligt att ha med. Det är precis detta som vi vill lägga fast i vår reservation beträffande målsättningen att vi från början skall ha en heltäckning när det gäller kabel-TV-utbyggnaden. Att det sedan kan ske på skilda sätt i olika typer av bygder får självfallet bli en sak som massmediekommittén analyserar vid sitt ställningstagande.

Beträffande vår andra propå, nämligen att vi redan från början bör beakta de små och ekonomiskt svaga folkrörelsernas situation när det gäller den tekniska utbyggnaden, tycker jag att Ing-Marie Hanssons motivering är synnerligen svag. Ing-Marie Hansson hänvisar till skrivningen i direktiven,

som verkligen är allmänna. De täcker sålunda inte in den oro som i alla fall vi känner för denna problematik.

Folkrörelserna är så viktiga som opinionsbildare i vår demokrati – det borde vi vara överens om – att vi på allt sätt måste slå vakt om deras förutsättningar att verka även i framtiden.

Fru talman! Till sist vill jag säga att det har förts en diskussion här om den tekniska utvecklingen som sådan. Jag vill bara stillsamt erinra om att jag hoppas att vi har den gemensamma målsättningen att vi skall ta tekniken i människans tjänst och inte ställa oss som slavar under den.

Anf. 53 JAN-ERIK WIKSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Till Ing-Marie Hansson vill jag säga att det aldrig är friheten som skall motiveras, det är förbuden och inskränkningarna som behöver motiveras.

I en marknadsekonomi som den svenska är det klart att reklamen är en naturlig ingrediens. När vi från folkpartiets sida har sagt att vi inte har velat medverka till reklamfinansiering av radio och TV, har motivet inte varit en negativ hållning till reklamen som sådan utan en omsorg om dagspressen. Nu kommer, vare sig vi vill det eller inte, reklamen i etern in över Sverige redan om några år – f. ö. är den redan där. Det är då naturligt att massmediekommittén bör få pröva argumenten för och emot reklamfinansiering.

Jag skulle vilja varna Ing-Marie Hansson för att ta till alltför stora ord på den här punkten. Om man läser de socialdemokratiska tidningarnas ledarsidor ser man att de har insett att vi möter en ny verklighet och att det gäller att vi tar ställning mot bakgrund av de nya villkor som kommer att gälla. Märkvärdigare än så är det inte.

Anf. 54 EVA HJELMSTRÖM (vpk) replik:

Fru talman! Först helt kort något beträffande den här frihetsdiskussionen. Uppenbarligen står också vi på en helt annan sida vad gäller definitionen av frihet än de borgerliga partierna.

Jag tycker inte att det är valfrihet när jag ser att den ena videoväldbutiken efter den andra har vuxit upp i min stadsdel bara under de senaste åren – tre fyra stycken – samtidigt som man stänger biblioteken och ser till att man skär ned anslagen till kulturarbetarna och barnteatergrupperna, osv. Därmed begränsar man möjligheterna för barn att utveckla teater. Det blir ett tvång och inte en frihet.

Vi har visst läst direktiven till massmediekommittén, Ing-Marie Hansson, såväl de tidigare som de nya. I synnerhet i tilläggsdirektiven har vi konstaterat att det finns mycket som är bra och som är klart bättre än i de föregående.

Vad vi försöker framhålla är att man inte gått tillräckligt långt, att man inte insett faran med det framväxande informationssamhället och vilken form av social ofärd det kan skapa i ett långsiktigt perspektiv. Vi har pekat på att man, när man utrett de här frågorna under 1960- och 1970-talen, ofta har tittat på olika medier men saknat det stora samhälleliga greppet över dem.

Man har inte sett vad de inneburit för människorna i deras vardag. Vi vill starkare betona det långsiktiga perspektivet och vad ett avancerat informationssamhälle kan skapa för nya klyftor i klassamhället över huvud taget.

Vpk är inte företrätt i kommittén, som jag har påpekat tidigare, och därför lär vi framöver få bevaka de här frågorna i kammaren i stället, vilket kanske kan komma att ta sin tid.

Vi lär väl återkomma till satellitdiskussionen. Personligen tror jag inte att behovet hos det svenska folket eller hos barn och ungdom är så starkt att se otextade utländska program till de kostnader som det är fråga om. Jag tycker att det är litet märkligt att man i budgetpropositionen i januari utan några kulturpolitiska överväganden direkt föreslog 348 milj. kr. till Tele-X. Det är en fjärdedel av det sammanlagda anslaget till kulturverksamhet.

Under detta anförande övertog tredje vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Anf. 55 ING-MARIE HANSSON (s) replik:

Herr talman! Ingrid Sundberg ville ha besked om socialdemokraterna vill tysta ner debatten. Jag skall ge klart besked: Det vill vi inte. Vi är tacksamma för att det förs en debatt och vill gärna bidra efter all förmåga till att vidga den. Det här är en viktig fråga, och den innebär stora omställningar som behöver belysas och debatteras.

Jag vill också säga att jag inte tror att reklamfinansiering av Sveriges Radio-TV egentligen innebär att man sänker kostnaderna. Jag sade det i mitt tidigare inlägg. Och jag vill bara konstatera att den moderata ståndpunkten ligger i linje med att konsumenterna alltid skall bära kostnaderna. Det får de göra också när det gäller reklam-TV.

Jag fick inget svar på vad man hade avsett i den moderata motionen när man angav att det var möjligt att se internationella TV-program till låga kostnader. Ingrid Sundberg medgav själv att det skulle bli kostnader, och hon kunde inte ange på vad sätt man hade avsett att minska dem.

Ingrid Sundberg sade någonting som jag fäste mig vid. Hon frågade hur urvalet av program skulle ske när man får dessa många internationella program och menade att något urval helt nödvändigt måste ske. Så uppfattade jag Ingrid Sundberg. Och det är problemet: vi kommer aldrig ifrån att det måste ske ett urval i vad som kan vidaresändas, och det är där som massmediekommitténs bedömningar av reglerna är så väsentliga.

Till Karl Boo vill jag säga: Vi känner förståelse för centerns goda vilja och intentioner när det gäller att tekniken inte får byggas ut ojämnt, utan att hela landets behov måste beaktas. Men Karl Boo kanske missuppfattade mig litet. Jag menade inte att det hade varit fel att föregripa utredningen i direktivskrivningen – det är naturligt att göra så. Jag sade faktiskt att de här problemen har beaktats i de direktiv som lagts och att dessa tillgodoser att den här frågan blir belyst.

Till slut beträffande folkrörelserna: Jag tror att socialdemokraterna är minst lika angelägna att slå vakt om folkrörelserna som centerpartiet. Och vi

menar att det, inte minst i ett samhälle där tekniken utvecklas snabbt, är oerhört viktigt att slå vakt om folkrörelsesidan. Det är kanske inte primärt via teledataföretag utan i verksamheten och i de kulturpolitiska aspekterna som folkrörelserna kommer att vara ett nödvändigt alternativ.

Nr 119

Torsdagen den
14 april 1983

*Radio och televi-
sion*

Anf. 56 INGRID SUNDBERG (m) replik:

Herr talman! Jag är glad att Ing-Marie Hansson tog upp just det jag berörde tidigare, nämligen frågan om urval. Jag menar inte urval rent konkret – eftersom vi inte har hunnit till det än – utan principiellt. Vi utgår från principen att det är den som har radio eller TV – i det här fallet TV – som själv skall bestämma vilka program han vill se.

I princip kunde vi – medräknat de två kanalerna på Tele-X – i slutet av decenniet ha 13 kanaler. Med en rimlig utbyggnad, eller om parabolantennerna inte kommer att ställa sig alltför dyra – vilket jag tror att de kommer att göra – skulle större delen av svenska folket kunna ha 13 TV-kanaler att ägna sig åt. Nu gäller det en utbyggnad av ett kabelnät för TV. Det är fråga om kostnader för antenner osv. Givetvis blir det från början en successiv utbyggnad, det är helt riktigt. Men det finns en stor principiell skillnad. Om vi kan sända ut på kabel-TV t. ex. de brittiska programmen eller den västtyska satellitsändningen, träffar vi ett avtal och sänder de programmen. Den socialdemokratiska massmediepolitiken utgår från att det skall ske en sovring bland de program som sänds ut, delvis på grund av uppfattningen om reklam i TV men även av kulturpolitiska skäl. Det är alldeles riktigt att vi moderater har principer om vad som menas med massmediepolitik och vad som menas med kulturpolitik. Men för oss är det principer som skall vara underordnade tryckfrihetsförordningen, tillämpad på alla massmedia. Det är där den stora skillnaden ligger mellan socialdemokratisk och moderat massmediepolitik. Vi kommer att motsätta oss att det sitter en censurgrupp, organisation eller samling människor som gör urvalet. Det är därför som jag blev så skrämdd när jag läste om den svenska radiodelegationen i Norge som plötsligt skall kräva betalning av svensk "spill over". Jag hoppas att kulturministern kommenterar detta.

Men den principiella skillnaden ligger alltså i att vi vill att den enskilde TV-tittaren skall inom rimliga gränser, efter vad utbyggnaden tillåter, själv få välja sina program. Det vore intressant att få höra om socialdemokraterna kan instämma i att medborgarna i ett demokratiskt samhälle bör ha en rättighet till det.

Anf. 57 KARL BOO (c) replik:

Herr talman! Ing-Marie Hansson förändrar inte på något sätt i sitt senaste inlägg sin redovisning för förståelse för centerns krav på ett heltäckande kabelnät för TV. Då framstår det ännu mera angeläget att vår reservation får bifall här i kammaren. I direktiven, i den del som här hänvisats till, står det: "I fråga om utbyggnaden av kabelnät bör kommittén enligt direktiven föreslå åtgärder för att en utbyggnad av kabelförbindelse skall kunna ske med ett rimligt mått av geografisk rättvisa." Det framgår således av skrivningen i direktiven

att det är angeläget att det fattas beslut enligt förslag i vår reservation.

När det sedan gäller folkrörelseomsorgen kan man säga att massmedieutvecklingen endast är en del, men en viktig del, i folkrörelsernas förutsättningar inför framtiden. Jag tycker mig kunna finna bevis för att de frågor som har med den delen att göra har fått ökad tyngd i den folkrörelsediskussion vi i dag har. Det är därför viktigt att vi tar också de små och ekonomiskt svaga folkrörelsernas situation med när vi utreder frågor och i sinom tid tar ställning till desamma.

Anf. 58 JAN-ERIK WIKSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Friheten behöver aldrig motiveras. Det är därför som jag sade till Ing-Marie Hansson att utmärkande för en demokrati är att det är förbuden och inskränkningarna som skall motiveras. Det bekräftar Eva Hjelmström, även om hon säger sig som företrädare för vpk ha en annan uppfattning än jag om frihet, och jag är tacksam för det.

Anf. 59 EVA HJELMSTRÖM (vpk) replik:

Herr talman! De som verkligen slår vakt om yttrandefriheten och demokratin vad gäller just massmediepolitiken är vänsterpartiet kommunisterna. Om de borgerliga nu säger t. ex. att en samling människor inte skall granska och bedöma vad svenska folket skall få se, då borde de i konsekvensens namn över huvud taget inte ställa upp för vare sig radioavtalen eller olika inskränkningar på filmområdet osv. Man gör det ju för att värna om de svaga grupperna. Men menar verkligen t. ex. Ingrid Sundberg och Jan-Erik Wikström att den proposition som vi alla hade att ta ställning till och det avtal som finns mellan Sveriges Radio och staten skulle stå i strid med yttrandefriheten?

Anf. 60 ING-MARIE HANSSON (s) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att säga några ord till Jan-Erik Wikström, som jag inte hann bemöta i min tidigare replik. Vi är fullt på det klara med att det är en ny verklighet vi nu möter och att vi naturligtvis utifrån den måste beakta vilka möjligheter vi har att bedriva en kulturpolitik och en massmediepolitik som tillgodoser de målsättningar som vi i det här landet har bestämt oss för. Det har man enligt min mening också gjort genom att i direktiven skriva att kommittén har till uppgift att bevaka vilka möjligheter det finns att i den uppkomna situationen utnyttja tekniken och göra de bedömningar som krävs för vår egen massmediepolitik.

Eva Hjelmström sade att hon ansåg att vi inte hade gått tillräckligt långt när det gällde den kulturpolitiska avvägningen. Jag tycker att det är klart markerat i direktiven och att den måste ingå i kommitténs arbete.

I övrigt anser jag att det åvilar oss från olika partier ett ansvar att under denna tid ta upp frågan i debatter och diskussioner, så att vi får den belyst så allsidigt som möjligt. Det är mycket väsentligt att så sker.

I sitt andra inlägg sade Ingrid Sundberg att man naturligtvis måste träffa avtal med andra länder om man skall utnyttja de internationella satelliterna.

Ja, det är en förutsättning. Och det är där man kommer in på kostnadsaspekten. Det kan också vara så att man av kostnadsskäl kan göra en bedömning av hur många kanaler vi vill ha och hur stort behov det finns av internationella TV-program. Man kan faktiskt behöva fundera även över den sidan.

Jag tyckte, Karl Boo, att jag i min replik bara klargjorde det missförstånd som uppstått genom att Karl Boo inte hade uppfattat att jag hade citerat ur direktiven. Låt mig en gång till återge vad som anförs när det gäller geografisk spridning. Massmediekommittén skall försöka att, så långt det är rimligt, se till att den nya tekniken kan användas i hela landet. Där det medför för stora kostnader och avstånden är för stora skall man kunna använda en annan, kompletterande teknik – och det var på den punkten jag citerade vad som anförts om trådlös distribution.

Jag menar alltså att man i direktiven faktiskt har tillgodosett dessa önskemål. Därmed hade det kanske inte varit helt nödvändigt med en reservation, och jag yrkar därför avslag på den reservationen.

Anf. 61 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Låt mig göra några kommentarer till den diskussion som förts här.

Jag vill börja med det resonemang som Ingrid Sundberg förde om kabelsystemen och kabelsystemens kapacitet.

Jag vet självfallet att en kabel kan tillhandahålla ett oerhört stort antal program. Det är just det som är skälet till att jag utgår från att det inte kan bli fråga om att etablera olika kablar bredvid varandra – ganska många program får faktiskt plats i en och samma kabel.

Men man kan ändå inte – och det är möjligt att Ingrid Sundberg inte har insett vidden av detta – gå ut och ställa sig med kabellängden, hålla upp den i luften och tro att världens alla TV-program därmed strömmar in i kabeln för att kunna tillhandahållas för fritt urval i TV-apparaten. Var någonstans i världen har den enskilda TV-tittaren tillgång till alla program och en total valfrihet? Det är ju alltid någon som väljer vilka program som går in i kabeln. Även om kabeln tekniskt sett har en oändlig kapacitet har man inte ekonomiska möjligheter att tillhandahålla alla program. Där sker ett urval.

Dessutom – det är också viktigt att säga – är det inte fråga om en censurbehandling av programmen när de förs vidare i kabeln. Det förekommer faktiskt att man måste göra en viss typ av redigering. Alla program kommer naturligtvis inte utan vidare att kunna tillhandahållas och föras vidare eftersom de inte passar; de måste ibland anpassas på något sätt. Att vi för det ändamålet måste ha någon form av regelskrivning för kabeletableringen har jag sett som självklart.

På samma sätt vill jag invända mot resonemanget att det skulle vara oanständigt av Sveriges Radio att diskutera ersättning för program som förs vidare i kabel. Att man kan acceptera det som kallas "spill over", dvs. att man i vissa gränsområden kan se TV-program som egentligen sänds för ett

Torsdagen den
14 april 1983

*Radio och televi-
sion*

kärnområde som inte är det som berörs av detta "överspill", är helt klart. Men om man tar in det programmet exempelvis i Norge och systematiskt för det vidare i kablar över hela Norge, är det inte längre fråga om "spill over" utan om ett utnyttjande av ett program, och då tycker jag faktiskt att de som har gjort programmet kan kräva att få diskutera rätten till ersättning för det.

På samma sätt är det på litteraturens område. Man kan inte köpa en bok i Sverige och fara över till ett annat land och sätta i gång och kopiera den hur som helst. Vi protesterar mot länder som gör det och skulle aldrig godta att man kallade det för ett utnyttjande av något slags "spill over" därför att någon råkat ha boken med sig hem när han kom från Sverige.

Vi måste alltså respektera att både de företag som gör programmen och upphovsmännen till programmen har rätt att bevaka att deras intressen inte träds för när. Det skulle vara intressant att höra vilken syn exempelvis företrädare för upphovsmannaorganisationerna har på den mycket lättsinniga hantering av ersättningsfrågorna som Ingrid Sundberg här förordar.

När det gäller reklamfrågorna har vi i direktiven till massmediekommittén mycket bestämt sagt ifrån att man inte skall undersöka reklam i televisionen. Det finns många skäl till det. Jan-Erik Wikström har pekat på hänsynen till pressen. Det finns också andra motiv, som jag hade möjlighet att utveckla här i kammaren i måndags.

När det gäller den reklam som kommer från andra TV-program som kan sändas över satellit har jag pekat på att det är tveksamt om de kommer att ha den stora kommersiella betydelse som man föreställer sig. Gå ut och köp en Dagens Nyheter för i dag. Bläddra igenom den och sätt ett litet kryss för de annonser som ni tror skulle kunna ha en spridning över satellit från exempelvis västtysk television. Hur många annonser är det som står i dagens tidning som kan tänkas vara riktade till en Europamarknad? Det blir inte så många annonser som det handlar om; dem försörjer man inga TV-program på.

I själva verket är det så att vi har möjlighet att själva avgöra hur vår svenska television skall se ut. Vi tycker i det parti jag tillhör och i den regering jag representerar att det är viktigt att vi slår vakt om yttrandefriheten och att vi slår vakt om en nationell identitet och en nationell kultur, att vi inte låter svenska kulturella värden spolats bort i något som skulle kunna betecknas som ett brus. Vi kan vara medvetna om att bruset finns där, men då är det viktigt att vi ser till att vi ger substans och lödighet åt det som vår egen nationella television för fram. Då har vi anledning att värna om det som är en nationell kultur och en nationell identitet. Det är därför vi har varit så angelägna att ha en ordentlig regelskrivning för de kabelsystem som skall etableras.

Anf. 62 INGRID SUNDBERG (m) replik:

Herr talman! Jag delar kulturministerns uppfattning att svenskproducerade program i bl. a. TV väl kommer att hävda sig i internationella jämförelser och när det gäller mottagandet i vårt eget land självklart kommer

att hävda sig utomordentligt väl, eftersom språkproblem och annat ökar svårigheten för många att helt tillgodogöra sig utländska program. Men det är en principiell diskussion vi för, och låt mig börja med kabeltekniken.

Både Norge och Danmark har haft socialdemokratiska regeringar under den tid man byggt ut sitt kabelsystem, låt vara att det inte är färdigutbyggt. Norge har i dag ca 250 000 abonnenter på kabel-TV. Varför har Sveriges Radio just i år – kabeltekniken har funnits i Norge i mer än tio år – plötsligt blivit intresserat av att den sändning av svenska program som sker i våra grannländer skall avgiftsbeläggas? Kulturministern må ha rätt. Jag vet att t. ex. Belgien har träffat avtal med sina grannländer om sändning av belgiska program. Det är möjligtvis riktigt att man skall förfara så i framtiden. Men samtidigt måste vi vara försiktiga mot bakgrund av det enorma utbud som kommer.

Det pågår ett internationellt arbete med att åstadkomma konventioner på detta område. Det är då viktigt att man inte föregriper det arbetet genom att gå ut med egna krav. Det må vara berättigat att jag blev misstänksam och trodde att vi i Sverige nu skulle bygga ut vår kabel-TV. Om vi låter andra betala för våra program, kan vi begränsa sändningen av utländska program i vår egen TV genom att skylla på att det blir för dyrt att köpa in utländska satellitsändningar.

Jag tror att kulturministern och jag kan enas när det gäller mottagningen av kabel-TV. Självklart kan man inte stå och hålla kabeln rakt ut i luften. Men i Norge har man konkurrerande kabel-TV-företag. Flera företag har byggt ut detta system. De anser inte att de är ansvariga för sändningen i fråga.

Jag blev skrämmd, när kulturministern sade att man kanske måste förändra programmen på något sätt. Min viktiga fråga till kulturministern är: Om vi har en satellit, som tar emot ett program från ett land och programmet sänds vidare över kabel, kommer det då att ske någon censur, kontroll eller förändring av det program som sänds över den satelliten, till vilken det finns en centralantenn och ett utbyggt kabel-TV-system? Den formen av censur är jag med all rätt utomordentligt orolig för. Jag vill erinra om vad Jan-Erik Wikström sade här, nämligen att det är inskränkningar i friheten som måste motiveras.

Anf. 63 JAN-ERIK WIKSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Jag vill försäkra Bengt Göransson – och det vet han säkert – att jag är en varm anhängare av public broadcasting när det gäller både ljudradio och TV. Jag uppskattar också de möjligheter som vi kommer att få med ett bredare utbud. Det skall bli underbart att kunna se västtysk opera och fransk teater i TV. Men problemet är – och det känner vi alla till – att alltför många kommer att välja det väldigt breda, populära och i långa stycken inte särskilt kvalitativa utbudet. Det är ett problem som vi har redan när vi i Sverige håller oss med två TV-kanaler.

Jag betraktar det såsom en utmaning, inte minst för de politiska partierna, att så många svenskar alltid väljer att se Dallas, även om det i den andra kanalen skulle visas ett program som Trollflöjten. Men jag tror inte att det

går att förbjuda den breda underhållningen, utan det gäller att bilda opinion för kvalitet.

Det är viktigt att eftersträva regler för de västeuropeiska radio- och TV-bolagen beträffande programsättningen. Det borde vara möjligt att även på detta område komma överens när det gäller programutformningen och framför allt programtiderna.

Det är ett sätt att möta denna utmaning. Ett annat är naturligtvis att man prövar om satelliterna kommer att skapa en helt ny arbets- och finansieringssituation för Sveriges Radio. En sådan prövning måste massmediekommittén få göra.

Anf. 64 EVA HJELMSTRÖM (vpk) replik:

Herr talman! Först vill jag instämma i Bengt Göranssons ord när han säger att vad det här gäller är att slå vakt om yttrandefriheten och vår nationella kultur. Det får inte bli ett informationsflöde – ett brus, som kulturministern uttryckte det – styrt av multinationella bolag, utan vad vi verkligen behöver är en radio och TV i allmänhetens tjänst, enligt det public service-begrepp som vi faktiskt tidigare varit överens om över partigränserna här i riksdagen.

Vad hittills ingen har tagit upp är resursfrågan. Jag berörde i mitt inledningsanförande det faktum att Sveriges Radios möjligheter att utgöra ett bolag just i allmänhetens tjänst nu alltmer urholkas.

Sedan åter till frågan om underhållning och censurdiskussionen. Vi anser att det behövs underhållningsprogram. Vi behöver fantasifulla program inom Sveriges Radio-TV:s ram. Vi vill på intet sätt förbjuda människorna sinnliga upplevelser, glada upplevelser osv.

Vad vi däremot inte vill ha är vad vi har fått genom den förre utbildningsministerns mediepolitik, nämligen t. ex. öppet rasistiska program som har sänts i närradion i Stockholmsområdet.

Anf. 65 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag vill påminna om att repliken gällde statsrådet Göranssons anförande.

Anf. 66 EVA HJELMSTRÖM (vpk) replik:

Herr talman! Vi vill inte heller ha de kvinnoförnedrande program som förekommer i många europeiska länder.

Anf. 67 KARL BOO (c) replik:

Herr talman! I anslutning till kulturministerns inlägg vill jag gärna deklarerat att det självfallet skulle vara bra, om man kunde ge människorna möjligheten att i alla situationer välja själva. Det är den primära utgångspunkten, men vi skall komma ihåg att TV-mediet är ett medium som mer än något annat lägger sig tungt inne i vardagsrummen och därmed är ur påverkandesynpunkt oerhört avgörande. Jag vill därför gärna säga, liksom Jan-Erik Wikström, att man självfallet bör eftersträva ett regelsystem av

något slag som klarar den här problematiken.

Sedan är det väl uppenbart att vi kan inte ha det så – där anknyter jag till resonemangnet i vår reservation – att vi inom mycket exklusiva, ekonomiskt starka områden bygger ut två eller kanske tre kabelnät. Det skulle ju vara ur många synpunkter synnerligen orationellt. Vi måste hitta en lösning som på ett rationellt och ekonomiskt rimligt sätt medför rättvisa för hela landet.

Anf. 68 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Jag har inte sagt att vi skall göra om programmen, Ingrid Sundberg. Jag talar om den redigering och de kommentarer som i stor utsträckning faktiskt måste förekomma. Jag skall ge ett exempel, eftersom Ingrid Sundberg tycks ha så svårt att förstå att man i kabelsystemen inte bara kan tillhandahålla en kabel där alla program strömmar igenom helt okommenterade.

Jag föreställer mig att det också i kabelsystemet kommer att bli intressant att få den spanska fotbollsmatchen kommenterad av en referent som talar om vad spelarna heter och ger matchkommentarer och att kommentarerna också över kabeln kan behöva komma ut på svenska.

Det är alltså i det sammanhanget knappast fråga om att censurera fotbollsmatcher, och det vill jag inte att vi skall göra. Men jag ser faktiskt en fördel i att man inte försämrar möjligheterna för medborgarna att få kommentarer till de utländska program som vi faktiskt i dag har när vi sänder dem med Sveriges Radios förmedling över det svenska nätet.

Anf. 69 INGRID SUNDBERG (m) replik:

Herr talman! Bara en kort fråga till kulturministern. I andra länder, där man tar emot många program, t. ex. Schweiz, Holland eller Belgien, har man inte den typen av redigering eller kommentarer. Men detta är tydligen den typ av kabeldistribution som vi kan se fram emot här i Sverige.

Samtidigt har statsrådet i direktiven nämnt att individuell mottagning med parabolantenn, som är alternativet, också skall bli möjlig.

Anser statsrådet att denna typ av redigerad mottagning per kabel kan kombineras med individuell mottagning med parabolantenner för dem som har bättre ekonomiska förutsättningar att göra den relativt dyra investering som en sådan mottagning innebär?

Anf. 70 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Det är självfallet så att man med olika antenner, som sannolikt kommer att bli billigare med tiden, kommer att kunna ta emot program okommenterade och oredigerade. Jag utgår från att den tekniska utvecklingen inte avstannar på det området.

Jag har också föreställt mig att man via kabel kan sända program som också är okommenterade. Jag föreställer mig också att det är litet enklare i Schweiz, där man faktiskt talar flera språk och också talar språk som talas i grannländerna, vilka har ganska många invånare. Det kan vara lättare där att ha ett ganska stort utbud av icke kommenterade program, som alltså inte

Torsdagen den
14 april 1983

Radio och televi-
sion

kräver någon form av redigering. Men jag föreställer mig att det inte är så särskilt intressant för en svensk filmpublik att se den amerikanska långfilmen där den berömda amerikanska filmskådespelerskan talar tyska – om filmen är dubbad. Det är alltså inte alldeles givet att det är den sortens program som kommer att vara de mest efterfrågade i de svenska kabelsystemen, och den synpunkten har jag tillåtit mig att framföra.

Anf. 71 GUNNEL LILJEGREN (m):

Herr talman! Sveriges Radio-koncernen är ett serviceföretag med den uttalade ambitionen att stå i allmänhetens tjänst genom att garantera ett brett programutbud till alla. Av de ca 2 miljarder kronor som koncernen omsätter faller drygt hälften på TV-bolaget.

Från att ha varit ett monopolföretag – med de nackdelar som alltid vidlåder ett monopol – börjar nu Sveriges television möta konkurrens, vare sig socialdemokraterna vill det eller inte. Produktionsmonopolet är redan brutet genom videoexplosionen, och inom några få år kommer vi – såsom framgått av tidigare anföranden – att få bevittna hur distributionsmonopolet gradvis luckras upp, genom att satellitsändningar från andra europeiska länder når oss. Internationella video- och kabel-TV-bolag bjuder svensk TV en priskonkurrens om den s. k. mjukvaran som man tidigare inte upplevt. I den dubbla konkurrenssituationen – om programvaran och om tittarna – är det nödvändigt att finna finansieringsformer som ger Sverige fortsatta möjligheter att producera egna program och köpa utländska av god kvalitet. I marsnumret av Affärsvärlden säger också TV-chefen i en intervju att vi måste hitta en lösning på den finansiella sidan hos oss före 1986 när satelliterna är en realitet och när distributionen via kabel börjar komma. Detta är en åsikt som vi från moderat håll till alla delar omfattar. Före 1986 – det är om tre år.

Föreliggande betänkande behandlar bl. a. tilläggsdirektiv till den massmediekommitté som tillkallades i juli 1982. I dessa direktiv framhålls bl. a. att kommersiell reklam som riktar sig till allmänheten inte skall förekomma vare sig i radio eller TV eller i program som förmedlas genom nya distributionsformer. Förutom att detta uttalande fortfarande återspeglar det gamla socialdemokratiska monopol- och förmyndartänkandet är det ett kortsiktigt förhållningssätt. Om man inte utreder hur en reklamfinansiering skall organiseras, är TV-bolaget illa förberett den dag trycket från utländska konkurrerande sändningar gör det nödvändigt att införa reklam i svensk TV. Svenska företag kommer naturligtvis inte att avstå från att marknadsföra sina produkter i utländska medier som når större delen av Sverige – svenska företag är inte annorlunda än andra europeiska – och svensk TV riskerar att komma på efterkälken redan i konkurrensen om reklamen. Marknadsföringen av Findus, Scania och Tenor når oss kanske först på franska och tyska.

I årtal har vi moderater talat för ett system med femminutersblock per sändningstimme. Reklamblocken skall placeras så att de inte bryter programmen, och placeringen skall framgå av programannonseringen.

Regeringen skall utfärda regler för sändandet, och liksom i andra länder med reklamfinansierad TV kan det behöva fastställas etiska regler rörande innehållet i reklamen.

För att man skall undvika misstankar om att annonsörer skulle kunna påverka programval eller programinnehåll, bör reklamen lämpligen säljas av ett fristående företag, som levererar in reklamintäkterna till TV-bolaget.

För en sådan modell finns det förståelse hos en majoritet av svenskarna, en majoritet som blivit allt större sedan den första undersökningen gjordes 1977. Vi menar dels att finansieringen av radio-TV-verksamheten bör utredas förutsättningslöst, dels att försöksverksamhet med reklam i TV snarast bör inledas.

I tidigare debatter hördes ofta det argumentet mot TV-reklam att den skulle innebära svårigheter för pressen genom minskade annonsintäkter. För något år sedan presenterades en svensk undersökning, som visade att dessa farhågor var utan grund. Bland dem som ställde sig skeptiska till undersökningsresultatet hörde vissa företrädare för just pressen. Under det gångna året har utländska större undersökningar bekräftat resultatet av den svenska undersökningen. I de länder som infört reklam i TV har faktiskt inte pressens andel av den totala reklamvolymen minskat. Det har visat sig att TV-reklamen gått ut över direktreklam. Naturligtvis kommer reklamkostnaderna alltid att belasta varans pris, men det gäller ju vare sig reklamen förmedlas som direktreklam eller i TV.

De fakta som presenterades vid exempelvis Stockholms handelskammars seminarium om massmediepolitik i höstas var mycket övertygande. Flera av kulturutskottets ledamöter, bl. a. Ing-Marie Hansson, som deltog i seminariet, bör kunna verifiera detta. Man har också på senare tid kunnat spåra en alltmer förstående inställning från pressens sida gentemot TV-reklam. Vi moderater känner oss inte alls ensamma, men vi väntar ännu på att centerpartister och socialdemokrater skall se verkligheten i ögonen.

Vilket är i dag regeringens finansieringsalternativ? I budgetpropositionen föreslås en höjning av mottagaravgiften med ytterligare 40 kr. – färg-TV-licensen skulle således kosta 708 kr. fr. o. m. den 1 juli 1983. Sveriges Radio-koncernens kostnader beräknas nästa budgetår till 2,3 miljarder. Utan licenshöjningen inbringar mottagaravgifterna bara 2,1 miljarder. Med tanke på den allmänna ekonomiska situationen och på medborgarnas sjunkande realinkomster kan vi moderater dock inte tillstyrka en höjning av mottagaravgiften.

I budgetpropositionen 1980/81 förutskickade dåvarande kulturministern Jan-Erik Wikström att rationaliseringskravet under de kommande budgetåren kunde ställas högre än de 2 % som då föreslogs, detta tack vare bättre planeringsförutsättningar. När vi moderater i vår motion 1855, den som bl. a. behandlas i detta betänkande, föreslår ett rationaliseringskrav på radio och TV om 4 i stället för föreslagna 2 %, fullföljer vi den tidigare borgerliga regeringens avsikter. Det förvånar mig att vi i denna del inte har stöd av Jan-Erik Wikström.

Med intäkter från försöksverksamhet med reklam samt med en 4-

procentig rationalisering anser vi det möjligt att täcka behovet av ytterligare medel för Sveriges Radios kostnadsökningar.

Jag vill yrka bifall till reservation 2, som behandlar reklamfinansiering av radio och TV, samt reservationerna 11 och 12, som behandlar höjningen av mottagaravgifterna resp. bemyndigande om kompensation för kostnadsökningar och medelsberäkning för Sveriges Radio.

Anf. 72 CATARINA RÖNNUNG (s):

Herr talman! Jag väljer att hemöta de moderata reservationerna 6 och 15 i ett sammanhang.

I reservation 6 begärs att massmediekommittén skall ges i uppdrag att utreda frågan om vidgade sanktionsmöjligheter för radionämnden.

Utvecklingen när det gäller teknik i nya massmedier går blixtnabbt framåt. Arbetet i utredningen bör därför bedrivas skyndsamt och vara färdigt våren 1985, enligt föredragande statsrådet Bengt Göransson. Arbetet är inte avsett att utgöra underlag för kommande radioavtal. Organisationen inom Sveriges Radio och radionämndsfrågan faller därför utanför utredningens uppdrag.

Utskottet har dock nyligen markerat att radionämndens arbete är betydelsefullt. Efterlevnaden av radiolag och radioavtal bör ytterligare uppmärksammas innan ett nytt avtal tecknas. Utskottet förutsätter därför att frågan behandlas i annan ordning.

Jag yrkar avslag på reservation 6.

Reservation 15 vill skapa utrymme för ett ökat antal initiativgranskningar i radionämnden. Antalet initiativärenden har ökat något på sistone. Arbetet med dessa är mycket mer omfattande än vanliga rutinärenden. Därför haltar jämförelsen mellan dessa ärendegrupper om man endast räknar antalet ärenden, som man gör i moderatmotionen.

Moderaterna har i det här fallet avvikit från sparsamhetens smala väg och bekymrar sig föga om att deras förslag innebär ökade kostnader, då det troligen skulle leda till ett ökat antal handläggartjänster.

Redan i dag har vi en radiolag vars sjätte paragraf stadgar att det programbolag som brutit emot bestämmelserna är skyldigt att redogöra för radionämndens beslut. Radionämnden sammanställer regelbundet pressmeddelanden, som via TT-kommunikéer eller genom direktkontakter med pressen når allmänheten. Utskottet anser inte att det skulle gagna sitt ändamål att nämndbesluten lästes upp i sin helhet i radio eller TV, som motionären önskar.

Det är litet intressant att just Anders Björck, som framträder i kammaren i interpellationsdebatter i massmediefrågor som en frihetens apostel, har skrivit en motion som begär utökade sanktionsmöjligheter inom Sveriges Radio i framtiden. Eftersom han inte befinner sig här i kammaren f. n., nöjer jag mig med detta konstaterande.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan på denna punkt.

Eva Hjelmström begär i reservation 8 en översyn av Sveriges Radios organisation. För att förbereda det nya avtalet mellan staten och SR-

koncernen kommer förarbete att göras vad beträffar organisationsfrågan inom koncernens olika ledningar. Vid behov kommer dessutom en ny utredning att tillsättas.

Det måste slås fast att Sveriges Radio i dag vid en internationell jämförelse har en stark och oberoende ställning i förhållande till statsmakterna. Detta visas inte minst av att riksdagen anser sig förhindrad att annat än ytligt kommentera motioner som rör programverksamheten. Vi avslår dem med hänvisning till rådande lag och avtal.

Jag vågar också påstå att moderbolagets ställning är stark i alla betydelsefulla ekonomi- och policyfrågor i förhållande till dess döttrar.

Uppsplittningen av Sveriges Radio var socialdemokraterna ursprungligen emot, bl. a. därför att vi ansåg att detta skulle orsaka fördyringar. Men jag skulle se det som positivt om ytterligare närmanden mellan radiobolagen kom till stånd och om företagen kanske så småningom slogs ihop till ett bolag. Men det är en senare fråga.

Riksdagen har ansett det utmärkt att man i rationaliserings- och besparingssyfte redan vidtagit åtgärder för samarbete mellan exempelvis riks- och lokalradion. Utskottet vill därför yrka avslag på reservation 8.

Det är nödvändigt att programkvaliteten höjs, påpekar vpk i reservation 9. Riksdagen har tidigare gjort ett uttalande i denna riktning. Kvalitetsförbättringar skall ske genom ökad frilansmedverkan och större antal gestaltande inslag.

Detta reformkrav kvarstår oförändrat. För att Sveriges Radio skall kunna uppfylla dessa krav kommer ett årligt resurstillskott på 2,3 % att utgå t. o. m. budgetåret 1988/89. Sveriges Radio har givetvis betydande frihet att utforma verksamheten efter givna riktlinjer.

Sveriges Radio kommer inte heller att få kompensation för fördyringar på grund av devalveringen. Även om de importerade programmen är billiga i jämförelse med de inhemska, kommer detta att få en viss, men dock marginell effekt till fördel för svenska program. Utskottet avstyrker yrkande 7 i motion 1092, där vpk kräver att riksdagen skall uttala sig för att andelen svenska program skall uppgå till 60 %. F. n. är andelen 50 %.

I den moderata reservationen nr 11 framhålls att rationaliseringskravet på Sveriges Radio bör vara 4-procentigt samtidigt som en del av verksamheten reklamfinansieras. Mottagaravgiften skulle då kunna hållas oförändrad.

Detta hårdare rationaliseringskrav avvisar utskottet. Riksdagsbeslutet om kvalitetsförbättringar och regionaliseringsåtgärder skulle kunna äventyras.

En rationalisering med 2 % årligen har redan beslutats. Rationaliseringen kommer i själva verket att uppgå till över 2 %, eftersom Sveriges Radio-koncernen har stora utgifter i utländsk valuta. Någon kompensation för kostnadsökningen till följd av devalveringen kommer nämligen inte att utgå.

Statsmakterna är givetvis måna om att vettiga rationaliseringar genomförs och begär fyllig information om dessa.

De riktlinjer som riks- och lokalradio har utarbetat om ökat samarbete och samutnyttjande av tekniska resurser anser utskottet vara mycket positiva.

Torsdagen den
14 april 1983

*Radio och televi-
sion*

Utskottet har bedömt en höjning av licensen med 40 kr. som både rimlig och nödvändig. Den lyckosamma försöksverksamheten med pejling har medfört inkomster för staten motsvarande 10 kr. per mottagaravgift och bör alltså fortsätta.

Jag hoppas att Jan-Erik Wikström insöp dessa berömmande ord, eftersom han har fått för sig att jag finner högsta tillfredsställelse i att alltid måla borgerlig regeringspolitik i nattsvart färg.

Reklamfinansiering har tidigare ingående berörts av utskottets talesman Ing-Marie Hansson och av kulturminister Göransson. Ing-Marie Hansson hänvisade till massmediekommitténs uppdrag.

Reklam i Sveriges Radio skadar dagspressen – det är den åsikt som det socialdemokratiska partiet har. Informationsteknologiutredningen gjorde detta ställningstagande också beträffande reklam i nya medier. Tyvärr reserverade sig folkpartiet och moderaterna på denna punkt.

I reservation 13 begär vpk kompensation för momshöjning och devalvering genom ett extra anslag på 40 milj. kr. ur rundradiofonden. Utskottet avstyrker förslaget, men vill påpeka att kostnadskompensation kommer att utgå för momshöjningen men inte på devalveringen. I nästa votering får förhoppningsvis regeringen ett bemyndigande att ge Sveriges Radio möjlighet att ur rundradiofonden ta ut 30 milj. kr. som temporärt lån. Ett sådant extra anslag på 40 milj. kr. skulle innebära att 64 % av medlen försvann ur fonden under ett enda budgetår. Hur skall Sveriges Radio utan betydande svårigheter kunna betala tillbaka denna summa under nästkommande budgetår? Detta förfarande stadgas i bestämmelserna.

Jag yrkar avslag på vpk-reservationen.

För att riksdagen skall kunna uttala sig om alternativa finansieringsformer krävs att vi avvaktar massmedieutredningens ställningstagande och Sveriges Radios egen organisationsöversyn.

I utredningsdirektiven sägs att det är motiverat att diskutera finansieringsalternativ på lång sikt som berör Sveriges Radios verksamhet. Särskild skatt på videokassetter och videoapparater har redan införts. En del av kassetmedlen skall gå till att förstärka kulturanslagen. Jag sätter av många skäl ett stort frågetecken för om inkomsterna från nya skatteobjekt av liknande slag är lämpliga att specialdestinera till Sveriges Radio. F. n. är endast utbildningsradion skattefinansierad.

Eva Hjelmström har tidigare pläderat för att Sveriges Radio skall ha en stark och självständig ställning. Att användarna själva finansierar verksamheten genom avgifter i stället för att staten i ökande grad tillskjuter skattemedel är en garanti för Sveriges Radios självständighet och oberoende.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag på samtliga punkter.

Jag skall bara kort beröra utbildningsradions situation. Utskottet har enats om att staten under nästkommande budgetår skall tillskjuta hyresmedel. Utbildningsradions planeringsituation har under en längre tid varit allt annat än avundsvärd. Lindalenprojektet avbröts av den borgerliga regeringen när kostnaderna var uppe i 300 miljoner. När det gäller TV-produktionen

har någon lösning ännu inte nåtts, eftersom den lokalisering i Filmhuset som var tänkt inte blev av.

Byggnadsstyrelsen har byggt om lokaler i kvarteret Lübeck på Gärdet. Ljudisoleringen har kostat 5 miljoner, och utbildningsradion har beställt teknisk utrustning för 7 miljoner. Skulle lokalerna tas i anspråk av annan hyrestagare innebär detta att lokalerna måste byggas om och utrustningen inte kan utnyttjas. Detta innebär en kapitalförstöring på åtskilliga miljoner. Utbildningsradions localsituation är i det läget fortfarande inte löst. Främst av den anledningen har utskottet medgivit att en hyreskostnad på 2,3 miljoner betalas av staten för utbildningsradions räkning till sig själv, nämligen den statliga byggnadsstyrelsen.

Utskottet ålägger utbildningsradion att i likhet med övriga företag noggrant pröva möjligheten till rationalisering och samarbete för att om möjligt minska hyreskostnaderna.

Den borgerliga motionen tar upp den 2-procentiga rationalisering som för fjärde budgetåret i följd skall genomföras. "Men med enbart nedskärningar når man så småningom en gräns då en kontraproduktiv effekt uppstår." Ordet "kontraproduktiv" är litet egendomligt – nedskärningar kan över huvud taget inte vara produktiva. Möjligtvis är det ett tryckfel i motionen. Man kanske menar kontrapunktiv eller någonting annat, jag vågar inte uttala mig om det.

Förvisso kan nedskärningar ha en negativ effekt och innebära kapitalförstöring. Men, Jan-Erik Wikström, vem har det ursprungliga ansvaret för utbildningsradions besparingar? Och vem har haft det huvudsakliga ansvaret för dessa besparingar under en treårsperiod? Jan-Erik Wikström talade om att utbildningsradion inte skall särbehandlas. Då kan man också fråga varför inte dessa reformpengar på 2,3 % utgick till utbildningsradions verksamhet under den tid hans eget fögderi varade.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag på samtliga punkter.

Anf. 73 EVA HJELMSTRÖM (vpk) replik:

Herr talman! Först till frågan om Sveriges Radios integritet och självständighet. Om Catarina Rönnung hade läst vår motion, skulle hon ha funnit att den faktiskt inleds med att vpk konsekvent har hävdat vikten av att radio- och TV-verksamheten garanteras en i förhållande till statsmakterna och olika intressegrupper stark och oberoende ställning. Bara därigenom garanteras den integritet som är nödvändig för att radio och TV skall kunna uppfylla sitt ansvar mot allmänheten och bedriva en självständig och kritiskt granskande verksamhet.

Vad som har skett under senare år är – som jag var inne på tidigare – att Sveriges Radios ställning i det avseendet har undergrävts. Vi var tidigare överens med socialdemokraterna om att den uppsplittring som skett var olycklig. Jag vidhåller att vi i dag ser konsekvenserna av denna, dvs. ökad byråkrati, kostnadsökningar m. m. Vi tycker naturligtvis också att det är bra med ett samarbete. Det är skönt att man äntligen har insett att det behövs,

men det borde män ha gjort litet tidigare från samtliga övriga partiers sida.

Sedan vill jag ta upp frågan om kostnaderna. Också på grund av dem undergrävs integriteten och självständigheten. Å ena sidan beslutar riksdagen om en mängd nya åtaganden, och å andra – det är ett faktum, och Catarina Rönnung motsade inte heller det – har devalveringen inneburit att Sveriges Radio fått ökade kostnader.

Hur vill då vi finansiera detta? Vårt krav på 40 milj. kr. avser kompenseringskrav på kort sikt. Långsiktigt pekar vi på andra finansieringsformer, som vi återkommer till i nästa debatt.

Så några ord om den s. k. osthyveprincipen, dvs. den 2-procentiga nedskärning som ju drabbat kulturområdet oerhört hårt, inte minst utbildningsradion. På den punkten har vi som enda parti i finansutskottet sagt att det är helt orimligt att ha en sådan här osthyveprincip. Den drabbar små institutioner som dem som finns inte minst inom kulturområdet mycket hårt. Man måste i stället göra politiska prioriteringar. Vi följer upp vår inställning i de övriga utskotten, bl. a. i kulturutskottet.

Till sist vill jag kommentera vårt krav på en planering för en ökning av andelen egenproduktion. Vi anser att man för att värna om den nationella kulturen och för att få mer dokumentärprogram och informationsprogram bör höja målsättningen till 60 %. Catarina Rönnung har fel när hon säger att 50 % är egenproduktion i dag. Det är den nuvarande målsättningen, men man ligger inte så högt, utan man ligger närmare 40 än 50 %.

Anf. 74 GUNNEL LILJEGREN (m) replik:

Herr talman! Catarina Rönnung kritiserade de stramare krav på rationaliseringar som vi moderater för fram. Men man bör kunna ställa de kraven på Sveriges Radio av flera skäl.

För det första bedömde redan den förra regeringen att det är möjligt att kräva en ytterligare rationalisering inom radio-TV-koncernen.

För det andra har koncernen varit befriad från tvånget att redovisa 2 % rationaliseringar per år under de första två budgetåren, då andra offentliga förvaltningar hade detta krav på sig, dvs. 1979/80 och 1980/81. Endast under två år har Sveriges Radio haft tvånget att rationalisera 2 %.

För det tredje har Sveriges Radio i det hittillsvarande rationaliseringsarbetet lämnat personalsidan tämligen orörd. Personalkostnaderna utgör dock drygt 60 % av budgeten. Att det är så finns bl. a. belagt i personaltidningen Antennen.

Om man beaktar dessa tre omständigheter, kan man med fog hävda att koncernen bör kunna redovisa en 4-procentig rationalisering.

Anf. 75 JAN-ERIK WIKSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Catarina Rönnung överräckte i sitt inlägg en blomma till mig. Min replik består i att jag tackar och bugar.

Anf. 76 CATARINA RÖNNUNG (s) replik:

Herr talman! Jag tror att Eva Hjelmström och jag är ense om Sveriges Radios integritet – att Sveriges Radio skall ha en stark ställning gentemot statsmakterna.

När det gäller att skattefinansiera en del av Sveriges Radios verksamhet, som man kräver från vpk:s sida, vill jag säga att jag faktiskt ställer mig tveksam till en ökad skattefinansiering och tycker att en avgiftsfinansiering är en bättre väg att gå. Riksdagen har slagit fast ett reformkrav, där Sveriges Radio får ett 2,3-procentigt påslag för att upprätthålla en god programkvalitet, så att man kan göra egengestaltade program och fullfölja sin regionalisering. Det är kanske så att socialdemokraterna inte har lika mycket pengar som vpk till Sveriges Radio. Det är en resursfråga. Vi håller fast vid att det 2,3-procentiga reformkravet är väldigt viktigt. Vi håller fast vid att riksdagens ställningstagande om egengestaltade program är en bra målsättning.

Jag anser alltså att den 4-procentiga besparing som moderaterna pläderar för skulle äventyra programkvaliteten. Av den anledningen avstyrker vi det förslaget och tillstyrker en 2-procentig besparing.

Anf. 77 EVA HJELMSTRÖM (vpk) replik:

Herr talman! Det är en resursfråga, säger Catarina Rönnung. Jag hävdar att det är en prioriteringsfråga. Inte minst i den mediepolitiska situation som vi nu har diskuterat och som vi befinner oss i och kommer att befinna oss i är det nödvändigt att satsa på Sveriges Radio som ett företag i allmänhetens tjänst. I annat fall ger man fritt spelrum för de kommersiella krafterna i än högre grad.

Skattefinansiering är *en* väg vi har pekat på. Men vi har framför allt pekat på att man skulle kunna beskatta annan hemelektronik än just video och därmed kunna tillföra Sveriges Radio mer pengar. Det kommer att bli nödvändigt i framtiden. Även om man har fått dessa 2,3 % i kompensation, så räcker det inte. Devalveringen har inneburit kraftigt ökade kostnader för Sveriges Radios verksamhet, och därtill har riksdagen fastlagt ett antal åtaganden som Sveriges Radio får allt svårare att uppfylla, eftersom ekonomin försvagas.

Anf. 78 CATARINA RÖNNUNG (s) replik:

Herr talman! Sista ordet är inte sagt när det gäller finansieringsalternativet för Sveriges Radio. Det ingår i massmedieutredningens uppdrag att utreda bl. a. hur man på lång sikt skall se till att Sveriges Radios finansiering blir tillfredsställande.

Anf. 79 LARS HJERTÉN (m):

Herr talman! Catarina Rönnung har kommenterat de moderata reservationer som rör radionämndens arbete. Jag skall helt kort ge vår syn på dessa reservationer och på radionämnden.

Radionämnden har till uppgift att övervaka programföretagen inom

Torsdagen den
14 april 1983

*Radio och televi-
sion*

Sveriges Radio-koncernen. I detta arbete skall nämnden se till att programföretagen utövar sina sändningsrättigheter i enlighet med 6 § radiolagen och de avtal som staten ingått med vart och ett av företagen.

Övervakningen sker i form av efterhandsgranskning, och man kan antingen granska enskilda program eller en grupp av program. Till nämnden inkommer varje år drygt 1 000 granskningsärenden, och de kommer till nämnden på tre olika sätt: För det första genom anmälan från allmänheten, för det andra genom initiativbeslut av nämnden och för det tredje genom underrättelse från programföretag med anledning av begäran om beriktigande eller genmäle. Besluten i granskningsärenden fattas antingen av nämnden vid sammanträden eller av nämndens direktör. I det stora flertalet granskningsärenden fattar direktören själv beslut – det gäller i ca 80 % av fallen. Nämnden i sin helhet tar upp frågor av större vikt eller av principiell betydelse. Dessutom är det bara nämnden som kan fatta fällande beslut eller beslut som innehåller kritik mot ett eller flera program.

Antalet granskningsärenden är alltså drygt 1 000. Så har varit fallet under de två första åren av 1980-talet. Det är ungefär dubbelt så många som för fem sex år sedan.

Nästan alla ärenden tas numera upp efter en anmälan.

Om antalet granskningsärenden som tillkommer genom anmälningar är stort, så är det tvärtom med ärenden som tillkommer på egna initiativ. 1976 var det 131 ärenden av 671 granskningsärenden som hade anhängiggjorts genom initiativbeslut i nämnden. Två år senare, 1978, var det inte mindre än 185 initiativärenden av 696. Sedan dess har initiativärendena sjunkit kraftigt. De var nio stycken år 1980 och bara fem år 1981 – en drastisk minskning, kan man alltså säga. Detta påtalar vi i den moderata motionen 746, och i kulturutskottet har den moderata gruppen reserverat sig – det gäller reservation 15 i det betänkande som vi just nu diskuterar – till förmån för denna motion. Jag vill, herr talman, yrka bifall till den reservationen.

Nu sägs det i utskottsmajoritetens yttrande att initiativärendena har ökat något år 1982. Det berörde också Catarina Rönnung i sitt huvudanförande. Och det stämmer – antalet har ökat från fem ärenden år 1981 till nio år 1982. Samtidigt har emellertid granskningsärendena totalt minskat kraftigt från år 1981 till år 1982 – från hela 1 098 år 1981 till 758 år 1982. Det betyder alltså något mer än 300 färre anmälningar. Därmed borde ju ett viktigt skäl mot flera initiativärenden vara ur världen, nämligen att man har så många anmälningsärenden. Förra gången man hade ungefär lika många granskningsärenden som år 1982 var år 1977. Då hann man med hela 185 initiativärenden – förra året alltså bara 9. Man bör alltså, menar vi, med nuvarande resurser kunna klara av i varje fall några fler initiativärenden.

Isamma reservation, nr 15, tar vi moderater i kulturutskottet också upp en annan fråga, nämligen hur ett programföretag skall redovisa radionämndens beslut när det gäller program som har kritiserats eller fällts. Vi menar att redovisningen ofta är alltför summarisk, vilket är till men för syftet med radionämndens arbete.

Låt mig ta ett exempel! Den 10 februari i år fattade radionämnden beslut

om att fälla en programserie i TV 1 som hette "Svearikets vagga – en historia i gungning". Beslutet grundar sig på ett omfattande material, som presenteras i form av ett kort pressmeddelande. Det kan sedan vara lätt för TV eller det aktuella programföretaget att även förkorta pressmeddelandet för att få med radionämndens utslag i en nyhetsutsändning. På tal om den här aktuella programserien är det precis vad som har skett. De många amatörforskare som har ägnat sig åt att studera sin hembygd och dess historia har genom de knapphändiga informationer som getts i massmedia fått uppfattningen att resultatet av deras studier inte får framföras eller ens diskuteras i TV. Det är många som har vänt sig till mig och framfört den uppfattningen. Då står det ändå i radionämndens bedömning bl. a. följande:

"Radionämnden konstaterar i detta sammanhang att det naturligtvis står i god överensstämmelse med bestämmelserna i radiolag och avtal att, som skett, låta företrädare för en alternativ eller annorlunda historiesyn komma till tals i programverksamheten. Det är också helt klart att kraven på opartiskhet och saklighet kan ställas lägre än eljest beträffande de företrädare för dessa åsikter som intervjuas eller på annat sätt uttalar sig i programmen."

Hade vi haft den fylligare information om radionämndens beslut som vi moderater eftersträvar, så skulle aldrig dessa missförstånd ha uppstått.

Sedan hör det till saken att beslutet att fälla den här programserien måste betraktas som i det närmaste unikt. Jag har läst igenom radionämndens domar under de senaste sju åren och inte kunnat hitta någon parallell. Det verkar som om det här är fråga om ett olycksfall i arbetet.

För att undvika missförstånd vill jag bara påpeka att vi inte kräver att radionämndens beslut alltid skall presenteras i sin helhet i det aktuella programföretaget. Det vore absurt att kräva något sådant.

Herr talman! Jag vill också beröra en annan fråga som berör radionämnden. Det gäller vilka sanktionsmöjligheter som skall stå nämnden till buds. Det här är väl något som, dess bättre, inte blir aktuellt särskilt ofta. Men vi har ju exempel på hur ett program gång på gång brutit mot radiolagen och fällts av radionämnden för att senare återkomma i ungefär samma stil. Även om detta, som sagt, inte är särskilt vanligt, är det principiellt mycket viktigt att sådant här inte upprepas. Vi vill därför att massmediekommittén får i uppdrag att utreda frågan om sanktionsmöjligheter för radionämnden. Detta framgår av reservation 6, som är fogad till kulturutskottets betänkande 21.

Till sist yrkar jag bifall till reservation 6.

Anf. 80 CATARINA RÖNNUNG (s) replik:

Herr talman! Det står radionämnden fullständigt fritt att ta upp initiativärenden, om antalet rutinärenden har minskat och om utrymme finns. Riksdagen behöver inte lägga sig i den saken. Men om man skall utöka antalet initiativärenden betydligt, innebär det att man måste ställa ökade resurser till radionämndens förfogande. Moderaterna, som i andra fall är snåla med medel, har här tydligen gjort ett avsteg från sin gängse

uppfattning. Man är alltså beredd att tillskjuta medel när det gäller radionämnden.

Enligt moderaternas motion är det önskvärt att radionämndens beslut läses upp i sin helhet. Förslaget är emellertid ganska tramsigt – möjligen har moderaterna gått ifrån detsamma. Vad som är viktigt är ju att radionämndens beslut läses upp på god sändningstid, så att informationen når så många lyssnare som möjligt. Det förekommer att besluten läses upp i Rapport och Aktuellt. När det gäller dessa program arbetar man som bekant under tidspress. Därför kan vi endast begära att kortfattade beslut läses upp i de programmen. Radionämnden själv går ju också ut med TT-kommunikéer och pressmeddelanden. Man är väldigt mån om att få framföra sina synpunkter till allmänheten.

Som jag sagt här tidigare skall massmedieutredningen arbeta snabbt och effektivt. I huvudsak skall de nya medierna tas upp. Det innebär att frågor som gäller Sveriges Radios organisation och radionämnden faller utanför den aktuella utredningens ram. Statsrådet utesluter emellertid inte att ytterligare en utredning kan komma att tillsättas, som tar upp den här frågan. Utskottet har gjort ett uttalande tidigare att det är viktigt att efterlevnaden av radiolag och radioavtal uppmärksammas innan ett nytt radioavtal tecknas.

Med detta borde moderaterna känna sig nöjda.

Anf. 81 LARS HJERTÉN (m) replik:

Herr talman! När det gäller hur man skall redogöra för ett nämndbeslut har vi sagt att radionämnden bör ha möjligheter att föreskriva för det aktuella programföretaget hur nämndbeslut skall redovisas. *I undantagsfall* kan det innebära att hela beslut redovisas.

Det här med ett utökat antal initiativärenden när det gäller radionämnden skulle, enligt Catarina Rönning, innebära att nya resurser måste tillskjutas. Det betyder att personalstyrkan måste utökas. Men vi har inte samma uppfattning. Det är ju så att antalet granskningsärenden har minskat ganska kraftigt – det rör sig om hela 30 % under åren 1981–1982. Samtidigt har antalet initiativärenden visserligen ökat – men bara från fem till nio. Men eftersom antalet initiativärenden är så litet, spelar det egentligen ingen roll.

Om man till detta lägger att flera av dessa initiativärenden egentligen inte tillkommit på eget initiativ utan är följdärenden med anledning av anmälningar, blir det väldigt få nya initiativärenden.

Det är detta som vi vill ändra på.

Jag har läst radionämndens verksamhetsberättelse för år 1982. Där talar man om möjligheterna till rationaliseringseffekter genom att bl. a. se över vissa administrativa rutiner. Vi menar givetvis också att nämnden i större utsträckning skall prioritera egna initiativ. Det borde finnas möjligheter till detta när det totala antalet ärenden minskar, vilket alltså varit fallet de två senaste åren.

Anf. 82 CATARINA RÖNNUNG (s) replik:

Herr talman! Jag tycker att Lars Hjertén i det här fallet ger radionämnden en onödigt pekpinne. Nämnden är oförhindrad att ta upp initiativärenden, att själv besluta om detta. Och nämnden kommer naturligtvis att göra det om den anser att det finns utrymme för detta av arbetsskäl. Men om nämnden inte har det utrymme krävs det att man tillskjuter mer resurser till radionämnden – och det säger moderaterna i sin reservation faktiskt att de är villiga att göra. Här gör alltså moderaterna ett avsteg från sitt vanliga besparingsnit.

Jag vill hänvisa till att alla radiobolag har gjort mycket omfattande programregler. Jag har riksradians programregler i handen. Där finns det ett speciellt kapitel där man tar upp radionämndens granskning. I radiolagen står det att man i berört programbolag är skyldig att redogöra för radionämndsbeslut där bolaget fällt – det måste alltså ske enligt lag.

Anf. 83 KERSTIN ANÉR (fp):

Herr talman! Vad jag har att säga i denna debatt rör de ansträngningar som görs och kommer att göras för att minska våldsinslagen i massmedia, särskilt i television och närliggande media.

I Europarådet antogs i januari i år en resolution, som sedan har kommit under behandling av Europarådets huvudkommitté för massmediafrågor. Sverige är representerat i denna kommitté, och där har man nu beslutat att frågan skall utredas skyndsamt. Vad det handlar om är bl. a. huruvida de 21 regeringarna i Europarådet skall kunna övertala eller påverka massmedieföretagen i sina länder att sätta upp en gemensam etisk kod för hur våld skall framställas och behandlas i deras program.

Den resolution i denna riktning, som den parlamentariska församlingen alltså har antagit och som nu behandlas på regeringsnivå, har jag fått skriva på uppdrag av kulturutskottet i Europarådet. Den gick igenom med endast minimala ändringar. Vad som därmed har fastslagits är framför allt att alla parlament och regeringar i de 21 länderna känner ett ansvar för hur våld i massmedia påverkar medborgarna och alldeles särskilt barnen.

Det är inte så omöjligt att göra något åt detta när det gäller respektabla massmediebolag typ BBC, för att inte tala om vårt eget här i landet. Men problemet är alla de andra som inte känner sig ha några förpliktelser mot samhället. Det framkom mycket tydligt i debatten mellan parlamentarikerna i Europarådet att de riktlinjer eller etiska koder när det gäller framställning av våld som vi parlamentariker önskade se utarbetade och åtlydda, måste omfatta alla massmediebolag inom området, om de skulle kunna ha någon effekt.

Gränsen mot censur måste givetvis upprätthållas – det markerade Europarådet tydligt. Men det finns många åtgärder man kan vidta innan man kommer till censur. Vad vi naturligtvis hoppas speciellt på är frivilliga åtaganden från bolagens sida.

Det finns också i en hel del länder – fastän inte här – fria organisationer av lyssnare som undersöker programmen och fäster uppmärksamhet på

övertramp. Här har vi radionämnden, som vi just har hört. Dessa organisationers erfarenheter skall givetvis användas, och deras engagemang skall utnyttjas. Vidare kan mycket göras i utbildningen av massmedarbetare, särskilt när det gäller att ge dem bättre kunskaper om sin publik och kanske påverka dem till större respekt för de olika åsikter och kommunikationssvårigheter som kan finnas hos publiken. – Så långt Europarådet.

För att nu dra in även den svenska riksdagen och opinionen i detta arbete har Jan-Erik Wikström och jag skrivit en motion, nr 575, som går ut på att regeringen skall samarbeta med sina kolleger i Europarådet för att få fram etiska koder beträffande våld i massmedia. Det rör sig alltså inte om några etiska koder i största allmänhet. Det sker alltså redan nu, och motionen blir därför formellt avslagen av utskottet. Det skall jag inte protestera mot, eftersom motionen i praktiken redan blivit tillgodosedd, vilket också framgår av utskottets skrivning. Jag vill bara understryka att kravet på en TV med så litet våld som möjligt, vare sig det gäller fakta- eller fiktionsprogram, är något som även den svenska televisionen har anledning att göra till sin hjärtesak. Visserligen lär Sveriges Television ha mindre våldsinslag än något annat programföretag i Europa, men bra kan bli bättre.

Jag erinrar mig mycket väl hur Föreningen Rädda barnens barnombudsman Bo Carlsson år 1980 skrev till Magnus Faxén och begärde en våldsfri vecka i TV, för att statuera ett exempel och visa att det gick. Svaret blev nej. Det gick naturligtvis inte alls. Möjligen hade det låtit annorlunda om svensk TV då hade vetat vad som framkom vid en hearing i Europarådet i fjol: i USA har man faktiskt gjort åtminstone ett, kanske två, motsvarande experiment. Det visade sig att antalet våldshandlingar i familj och samhälle i berörda områden mätbart och avsevärt sjönk sedan man tagit bort våldet i TV under en enda vecka.

En våldsfri TV är alltså inte otänkbar, och den har bevisligen effekt. Jag väntar mig att såväl den svenska regeringen som de andra regeringarna i Europa gör sitt bästa för att komma detta mål så nära som möjligt så snart som möjligt.

Anf. 84 CATARINA RÖNNUNG (s) replik:

Herr talman! Innehållet i Kerstin Anérs och Jan-Erik Wikströms motion är mycket bra. De pläderar för gemensamma koder i Europa för programverksamheten i massmedier. Frågan har hänskjutits från Europarådets parlamentariska församling till dess ministerkommitté. Därför räknar vi med att Sveriges regering aktivt stöder det här arbetet. Vi räknar med det så mycket mer som även riksdagen vid upprepade tillfällen uttalat sig för att våldsinslagen i TV skall begränsas.

Anf. 85 WIGGO KOMSTEDT (m):

Herr talman! I motion 752 har jag tagit upp det problemet att vissa regioner i vårt land inte har tillfredsställande mottagningsförhållanden när det gäller radio- och TV-sändningar. Jag är medveten om vilka besvärligheter det innebär att hela vårt land med sina många glesbygder skall ha utmärkta

mottagningsförhållanden. Men det finns ganska tätbefolkade regioner som inte heller har tillfredsställande mottagningsförhållanden. En sådan region är sydöstra Skåne med stora delar av Simrishamns kommun. Televerket har i sin monopolistiska maktfullkomlighet länge helt nonchalerat ett stort antal påpekanden från medborgarna om dessa orimliga förhållanden.

När televerket äntligen gav ett svar skylldes man på att det saknades pengar. Men den enskilde licensbetalaren, som fullgjort sin skyldighet mot televerket, anser sig ha rätt att se de två TV-kanaler som svensk television erbjuder. Därför är det bra att utskottet skriver att man anser det angeläget att televerket i sin planering skall prioritera sådana åtgärder som kan komma i fråga för att rätta till dessa problem. Utskottet säger också att man har inhämtat att televerket sagt att man skall förbättra Hörby sändarstation. Jag ser detta som en framgång för sydöstra Skånes befolkning. När telekunnigt folk utanför televerket har påpekat för televerket att det har skett försämringar just i fråga om Hörbysändaren, har televerket förnekat detta och hänvisat till sina mätningar. När det gäller televerkets löften om en ny sändare, som skall tas i bruk i Simrishamns tätort, påstås i debatten hemma att den inte kommer att täcka ens Simrishamns tätort. Det betyder att alla andra mindre orter i kommunen inte får bättre förhållanden än i dag. Det innebär också att man de flesta av årets dagar inte kan se svensk TV.

Jag har i min motion föreslagit att en antenn med större räckvidd skulle byggas – till en kostnad av 300 000–500 000 kr. Jag har också anvisat var de pengarna kan tas. En sådan lösning hade absolut varit bättre än den halvmesyr som det nu tycks bli. Man kan fråga sig hur länge människor skall behöva acceptera denna nonchalans från monopolföretaget.

Herr talman! Jag skall inte ställa något yrkande, utan jag tar utskottets löfte om åtgärder med mig hem.

Låt mig ändå till sist ställa frågan till regeringspartiets representanter i utskottet: Om avgivna löften inte innebär bättre förhållanden på dessa orter i Simrishamns kommun, kan det då anses rätt och rimligt att de licensbetalarna avstår från att betala för det de inte kan se?

Anf. 86 CATARINA RÖNNUNG (s) replik:

Herr talman! Televerket har i sin "monopolistiska fullkomlighet" förbättrat Hörby sändarstation. En ny sändare i Simrishamns tätort skall tas i bruk i år varjämte ytterligare en sändare planeras i detta område.

Med detta har, tycker jag, televerket skött sina åligganden.

Anf. 87 WIGGO KOMSTEDT (m) replik:

Herr talman! Nu är det så, Catarina Rönnung, att vi kanske inte alla alltid litar på vare sig televerket eller andra statliga monopolföretag. Jag är i det här fallet mycket tveksam. Och min tveksamhet grundar sig på det förhållandet att ett mycket stort antal människor – därav en person vid sju olika tillfällen – har ringt televerket i Malmö och påtalat de här orimliga förhållandena och varje gång fått till svar: Det hade vi inte en aning om. Vidare har det sagts från televerket att det inte är så farligt, och man har hänvisat till sina

mätningar. Jag menar att detta är nonchalans mot dem som plikttroget betalar sin TV-licens.

Man har gett ett löfte om att det skall byggas en ny sändare. Men det finns TV-kunnigt folk även utanför televerket. De människorna säger, att det är tveksamt om sändningen i fråga när utanför Simrishamns tätort – vilket gör att alla andra har kvar sina problem. Det är det som har gjort mig tveksam till att det räcker med att hänvisa till televerkets löften. Man har nämligen tidigare inte stått vid sina löften.

Anf. 88 CATARINA RÖNNUNG (s) replik:

Herr talman! Wiggo Komstedt har inget större förtroende för televerket, men om man tänker sig att sådana här sändare byggdes i privat regi tror åtminstone jag att människor som bodde på avlägsna platser skulle nonchaleras och att problemen skulle ses mycket mer pekuniärt. Televerket är faktiskt en garant för att människor skall få likvärdiga möjligheter att ta in programmen.

Därför sätter åtminstone jag min lit till vårt statliga televerk. Vi har också framhållit att det verkligen är angeläget att lösa sändarproblemen i olika områden, och här har kulturutskottet uttalat en mening som borde kunna ge saken ytterligare en puff framåt.

Anf. 89 WIGGO KOMSTEDT (m) replik:

Herr talman! Just det förhållandet, Catarina Rönnung, att vi har ett monopolföretag borde medföra att vi skall ha likvärdiga förhållanden i hela landet. Men det är ju det vi inte har; vad det hela går ut på är ju just att vi har så kolossalt olika förhållanden när det gäller mottagningen.

Min fråga gällde inte alls att man i stället skulle ha någon privat sändare utan att televerket skall leva upp till sina löften och ta hänsyn till människor i olika bygder, just därför att televerket har en privilegierad ställning som monopolföretag. Min fråga kvarstår: Kan det inte vara riktigt och rimligt att människor också slipper betala sin licens när de inte har möjlighet att se televisionsprogrammen?

Anf. 90 HANS NYHAGE (m):

Herr talman! När riksdagen 1975 beslutade om indelningen av lokalradioområden gjordes ett mycket anmärkningsvärt undantag från principen om länen som områden för lokalradion. Älvsborgs län blev som enda län utan eget lokalradioområde. Vad en enhällig radioutredning föreslagit om Boråsregionen som eget område lämnades därhän. Kulturutskottet hävdade bl. a. att erfarenheterna av verksamheten med lokalredaktion i Borås, underställd Radio Göteborg, först måste erhållas, innan frågan om en självständig lokalradiostation i Sjuhäradsbygden kunde lösas.

Verksamheten med Boråssändningar startade 1977. Sedan länge har man således erfarenheter av denna verksamhet. Vid upprepade tillfällen har redovisats en lång rad starka sakskalet för ett självständigt Radio Sjuhärad. Till dessa hör bl. a. befolkningsunderlaget, den geografiska sammanhållningen i

området, näringslivets struktur, kultur- och utbildningsfrågorna, invandrar-
nas förhållanden samt att bygden i administrativt hänseende tillhör
Älvsborgs län och således i det avseendet saknar anknytning till Göte-
borg.

De skäl som möjligen skulle kunna åberopas *mot* att Sjuhäradsbygden
skall utgöra ett eget lokalradioområde väger i sammanhanget mycket lätt.
Det gäller t. ex. frågan om sändarnas räckvidd, som kulturutskottet påtalar.
Förutom att detta inte är något problem, när det just gäller Radio Sjuhärad,
så är väl ändå den typen av frågor av den karaktären att de går att lösa utan
större och tidskrävande åthävor.

Trots att således en rad fakta talar för att Radio Sjuhärad skall vara ett eget
lokalradioområde, skjuts frågan ständigt på framtiden. Så också nu. I
föreliggande betänkande uttalar sig kulturutskottet på följande sätt: "I den
aktuella planeringen för lokalradions utbyggnad ingår att Radio Sjuhärad
skall bli en självständig lokalradiostation i slutet av 1980-talet. Enligt
utskottets mening är det angeläget att denna målsättning kan uppnås."

Det är naturligtvis tacknämligt att utskottet markerar en positiv inställning
i sakfrågan, men det är rent ut sagt bedrövligt att man inte kan komma till
skott. När man nu anser att Radio Sjuhärad verkligen skall bli ett eget
lokalradioområde, varför skall man då vänta med detta i ytterligare sex sju
år? Vad vinner man med detta evinnerliga långdragande?

Utskottet hänvisar till att det ankommer på lokalradions ledning att göra
de resursavvägningar och prioriteringar som behövs för en totalplanering av
lokalradions utveckling. Nu hör emellertid till bilden att det föreligger en
utredning, som f. n. remissbehandlas, från långtidsplaneringsgruppen inom
lokalradiobolaget. Denna utredning, betitlad "Lokalradio mot samma mål
på nya vägar", behandlar lokalradions utveckling under 1980-talet. Där sägs
bl. a. följande:

"Storstadsplanen går i ide. Man får nöja sig med storkommunens
dominans och vänta med kranskommunernas bemanning. ----- Radio
Sjuhärads självständighet gentemot Göteborg får vänta, såvida inte stats-
makten föredrar att med ett särskilt engångsanslag markera den slutliga
lösningen på Västsveriges uppdelningsproblem."

Även om utredningen inte har föranlett något ställningstagande, ger den
likväl en klar markering av den uppfattning som råder inom lokalradions
ledning i den här frågan. Det blir inget lokalradioområde i Sjuhäradsbygden
inom överskådlig tid med mindre riksdagen känner sitt ansvar att förverkliga
vad ett enhälligt kulturutskott anser vara angeläget, nämligen just att Radio
Sjuhärad skall bli en självständig lokalradiostation.

Det är anmärkningsvärt att kulturutskottet över huvud taget inte nämner
den av mig angivna utredningen. Denna tillbakavisar ju helt utskottets
propåer om frågans lösning. Rimligen måste utskottet nu tänka om och
snarast medverka till att detta ärende bringas till ett för Sjuhäradsbygden och
Älvsborgs län rätt och riktigt slut.

Herr talman! Med det anförda yrkar jag bifall till motion 1336 om ett
självständigt lokalradioområde i Sjuhäradsbygden.

Torsdagen den
14 april 1983

*Radio och televi-
sion*

Anf. 91 CATARINA RÖNNUNG (s) replik:

Herr talman! Om Hans Nyhage inte dementerar detta, kommer han inom en liten stund att rösta på en moderat reservation, som vill ha ett fördubblat rationaliseringskrav på 4 % till lokalradion. Samtidigt för Hans Nyhage fram i en motion att Sjuhäradsbygden skall vara ett självständigt område med radiostation i Borås.

Detta är en intern fråga för lokalradions ledning. Jag förmodar att det är av ekonomiska skäl som man inte har kunnat förverkliga planen utan skjutit frågan om Radio Sjuhärad såsom självständig lokalradiostation till slutet av 1980-talet. Det är alltså ekonomiska skäl som ligger bakom. Tänk på detta, Hans Nyhage, när ni röstar på den moderata reservationen, som vill fördubbla rationaliseringskravet för just lokalradion.

Eftersom detta är en intern fråga för radiobolaget, kan vi inget annat göra än att välvilligt gå motionären till mötes och säga att det är angeläget att målsättningen uppnås, dvs. att radio Sjuhärad skall bli självständig lokalradiostation i slutet av 1980-talet. Mer har riksdagen inte befogenhet att göra. Men Hans Nyhage har möjlighet att se till att lokalradion får ökade resurser genom att stödja utskottsmajoriteten i voteringen.

Anf. 92 HANS NYHAGE (m) replik:

Herr talman! Vad Catarina Rönnung anför om moderatreservationen ändrar ingenting i sak. Det är omdisponeringar av anslag som behövs för att klara detta ärende. Det ankommer i högsta grad på kulturutskottet att medverka till att så sker. Om Catarina Rönnung hade hört vad jag meddelade angående den utredning som kulturutskottet alltså över huvud taget inte ens nämner – än mindre ägnar intresse åt – hade hon därmed också förstått att man inom lokalradion nu har dragit slutsatsen: För att det som kulturutskottet alltså anser vara angeläget, nämligen att Radio Sjuhärad blir ett eget lokalradioområde, måste just kulturutskottet och riksdagen se till att dessa planer förverkligas. Försök inte bolla bort ansvaret i denna fråga till någon annan, Catarina Rönnung. Ansvaret vilar just på det utskott som Catarina Rönnung själv tillhör.

Anf. 93 CATARINA RÖNNUNG (s) replik:

Herr talman! Tyvärr har Hans Nyhage fel på den här punkten. Jag måste förlita mig på att lokalradions styrelse, som har ett parlamentariskt inslag, gör rättvisa och korrekta bedömningar när det gäller hur man skall fördela resurserna över landet.

Anf. 94 HANS NYHAGE (m) replik:

Herr talman! Det är naturligtvis ett vackert drag hos Catarina Rönnung att sätta tilltro till lokalradions ledning. Jag respekterar det. Men det ändrar inte ett dugg i sakfrågan i det här ärendet.

Som bekant står riksdagen över lokalradions styrelse i beslutsfattandet. Om riksdagen beslutar att det skall inrättas ett särskilt lokalradioområde i

Sjuhäradsbygden, är det också myndigheternas skyldighet att se till att det beslutet förverkligas.

Det går alltså inte att försöka åberopa någonting annat för att komma undan i det här ärendet, Catarina Rönnung. Ansvaret åvilar oss här i riksdagen, och jag har yrkat på att vi skall ta det ansvaret.

Tredje vice talmannen anmälde att Catarina Rönnung anhållit att till protokollet få antecknat att hon inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 95 SONIA THOMASSON (vpk):

Herr talman! Ja skä säje någre ol om Björn Samuelsons motion om främjandet tä berätttradition i lokalradion. Dä är ju te stor gläje att utskötte deler vår uppfattning om värde utå denne tradition å lövorder utförminga tä motion. För vi ä mange i Värmland som vill hölle liv i denne fölkes kulturhistoria, å vi ser lokalradion – inte bare Radio Värmland – som ett väldigt viktigt medium för te å förmedle å dokumentere den värmlänske berätttradition, å dette gäller nåk andre deler tä lanne åg.

Nu är vi föll medvetne om att regeringa å riksdan föll egentligen inte får lägge säj i höls programma på radion gärs, och det är kanske gött nok att vi har fått påtale denne saken här.

Dä ä inte dä att vi inte liter på radions intresse för dette. Vi bare vill att riksdan skulle ta sin del tä ansvar för lokalradion, se den blann möe anne kan fullgöre denne viktige kulturgärninga. För det finns folk borti bygda som vill berätte, plite å skrive om höls dä va förr å höfför dä ä som dä ä i dag mä arbete å live.

Jag har inget särskilt yrkande.

Anf. 96 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Herr talman! Vi befinner oss åter i Stockholm. Det är för oss stockholmare en tillgång att få lyssna till alla de dialekter som vi har i vårt land och som vi i högsta grad uppskattar. Därmed över till mitt korta anförande.

Herr talman! I motion 1320 har jag liksom förra året motionerat om en kartläggning av textningsönskemål från de hörselhandikappade. Jag har av utskottet fått en mycket positiv skrivning, och det är jag naturligtvis mycket tacksam för. Många kontakter under flera år med de handikappades organisationer har lärt mig vad de önskar, och vi skall naturligtvis försöka hjälpa dem.

Nyhetsprogram och samhällsinformation står kanske högst på listan, men de hörselhandikappades intressen är naturligtvis lika spridda som de hörandes. Vi vet att vi inte har möjlighet att texta alla program. Desto viktigare blir det då att satsa på de program som är mest eftersökta.

De hörselhandikappade känner sig ofta svältfödda på underhållningsprogram, och när det gäller direktsändning går naturligtvis önskemål om textning inte att villfara. Utskottet nämner att det sänds två tre timmar textade program i veckan. Det är gott och väl, men det är inte tillräckligt, vill jag säga. Vi får inte nöja oss med den situation som råder.

Man säger att det kostar pengar. Man kan inte bekosta fler textade sändningar.

Ja, kan man inte göra det inom ramarna – vi har nämligen inte mer pengar att ställa till förfogande – så anser jag att det vore underligt om inte vi som är hörande kunde vara beredda att avstå från någon halvtimmes sändning till förmån för dem som gärna vill följa fler program i TV men ej förmår på grund av sitt handikapp.

Herr talman! Jag har inget eget yrkande, men jag kommer att fortsätta att försöka se till att de hörselhandikappades önskemål beträffande vilken prioritering man skall göra tillgodoses här i riksdagen. Jag återkommer.

Anf. 97 CATARINA RÖNNUNG (s):

Herr talman! Vi har i dag diskuterat Sveriges Radio som ett företag i allmänhetens tjänst. Det skall ha en mycket självständig ställning. Därför avslår riksdagen regelbundet pekpinna om programverksamheten, men enligt Sveriges Radios riktlinjer skall hänsyn tas till olika grupper av handikappade.

Jag tycker att Sveriges Radio skall ha en cloge för vad man har gjort för de hörselhandikappade. De textade programmen har ökat i antal och försöksverksamheten med text-TV har övergått till en permanent organisation. 2 à 3 timmar svenska program i veckan textas, och 2,5 timmar direktsända program kommenteras varje vecka. Med detta tycker jag att motionären är väl tillgodosedd.

Anf. 98 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Herr talman! Jag kan i och för sig vara med på att ge radio och TV-en eloge för vad de har gjort, men definitivt inte för vad de inte har gjort.

Det kan väl inte vara Catarina Rönnungs uppfattning att dessa 2 à 3 timmar står i ett rimligt förhållande till alla de timmar – jag har för ögonblicket inte siffran aktuell – vi hörande kan utnyttja radio och TV. Strävan måste självfallet vara – och jag tror att Catarina Rönnung och jag egentligen är ense om detta – att kunna texta fler och fler program.

Min uppfattning är att vi hörande i detta syfte definitivt skulle kunna avstå från någon del av sändningstid till förmån för dem som inte är hörande.

Anf. 99 CATARINA RÖNNUNG (s):

Herr talman! Jag är övertygad om att Elisabeth Fleetwoods önskemål kommer att uppfyllas i sinom tid. De nya informationsteknologiska hjälpmedel vi har till vårt förfogande kommer att möjliggöra mycket snabb textsättning av olika program. Framtiden är alltså ljus för de hörselskadda.

Anf. 100 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Herr talman! Det gläder mig att höra att Catarina Rönning här sätter sin tro och sina förhoppningar till en utvecklad teknik. Det är inte så ofta som jag har hört sådant från hennes håll. Jag välkomnar det.

Överläggningen var härmed avslutad.

Nr 119

Torsdagen den
14 april 1983

*Radio och televi-
sion*

Punkt 1

Mom. 1 (massmediekommitténs sammansättning)

Utskottets hemställan bifölls med 274 röster mot 17 för reservation 1 av Eva Hjelmström.

Mom. 3 (reklamfinansiering av radio och TV)

Utskottets hemställan bifölls med 200 röster mot 91 för reservation 2 av Ingrid Sundberg m. fl.

Mom. 4 (utbyggnad av kabelnät för TV m. m.)

I kontrapositionsvoteringen biträdde reservation 3 av Karl Boo och Stina Gustavsson med 52 röster mot 17 för reservation 4 av Eva Hjelmström. 220 ledamöter avstod från att rösta.

I huvudvoteringen bifölls utskottets hemställan med 244 röster mot 46 för reservation 3 av Karl Boo och Stina Gustavsson. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 5 (information via satellit)

Utskottets hemställan, som ställdes mot reservation 5 av Ingrid Sundberg m. fl., bifölls med acklamation.

Mom. 6 (vidgade sanktionsmöjligheter för radionämnden)

Utskottets hemställan, som ställdes mot reservation 6 av Ingrid Sundberg m. fl., bifölls med acklamation.

Mom. 7 (teledataföretag)

Utskottets hemställan, som ställdes mot reservation 7 av Karl Boo och Stina Gustavsson, bifölls med acklamation.

Mom. 8 (översyn av Sveriges Radios organisation)

Utskottets hemställan, som ställdes mot reservation 8 av Eva Hjelmström, bifölls med acklamation.

Mom. 9 (andelen egenproduktion)

Utskottets hemställan, som ställdes mot reservation 9 av Eva Hjelmström, bifölls med acklamation.

Torsdagen den
14 april 1983

*Radio och televi-
sion*

Mom. 13 (lokalradio i Sjuhäradsbygden)

Utskottets hemställan, som ställdes mot motion 1336 av Hans Nyhage m. fl., bifölls med acklamation.

Mom. 15 (höjning av mottagaravgifter)

Utskottets hemställan, som ställdes mot reservation 11 av Ingrid Sundberg m. fl., bifölls med acklamation.

Mom. 17 och 18 (bemyndigande om kompensation för kostnadsökningar och medelsberäkningen för Sveriges Radio-koncernen)

Utskottets hemställan, som ställdes mot reservation 13 av Eva Hjelmström, bifölls med acklamation.

Mom. 19 (finansiering av Sveriges Radio)

Utskottets hemställan, som ställdes mot reservation 14 av Eva Hjelmström, bifölls med acklamation.

Mom. 38 (radionämndens verksamhet)

Utskottets hemställan, som ställdes mot reservation 15 av Ingrid Sundberg m. fl., bifölls med acklamation.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

Punkt 2

Utskottets hemställan bifölls.

16 § Föredrogs

skatteutskottets betänkanden

1982/83:36 om skatt på vissa kassettband m. m. (prop. 1982/83:95) och 1982/83:38 om reglerna för skogskonto.

Anf. 101 TREDJE VICE TALMANNEN:

Skatteutskottets betänkanden 36 och 38 kommer nu att debatteras i tur och ordning och voteringarna kommer att äga rum i ett sammanhang sedan båda betänkandena slutdebatterats.

Först upptas alltså skatteutskottets betänkande 36 om skatt på vissa kassettband m. m.

Torsdagen den
14 april 1983

*Skatt på vissa
kassettband m. m.*

Anf. 102 KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! I Sverige brukar makthavarna med ljus och lykta söka efter nya beskattningsobjekt. Mot den bakgrunden är det knappast ägnat att förvåna att den snabbt växande videomarknaden blivit föremål för uppmärksamhet.

Förra våren fick vi som bekant skatt på vissa kassettband, och den lagen trädde i kraft den 1 september 1982. I samma veva avskog riksdagsmajoriteten en socialdemokratisk motion om skatt på hårdvaran, dvs. videobandspelare. Efter regimskiftet i höstas kom emellertid socialdemokraterna tillbaka och en skatt infördes fr. o. m. årsskiftet med 600 kr. per bandspelare.

Moderata samlingspartiet motsatte sig denna skatt och föreslår nu i en partimotion att skatt på videobandspelare skall upphöra fr. o. m. den 1 maj i år. Skälen härtill är flera:

1. Som i så många andra fall har vi anledning att kritisera att socialdemokraterna i sina propositioner underlåter att vidta det vanliga remissförfarandet och även struntar i att höra lagrådet. Detta är anmärkningsvärt med tanke på att det gäller en helt ny skatt.

2. Videobranschen har tidigare drabbats dels av skatten på kassettband, dels också av devalveringen, eftersom de apparater som säljs i Sverige genomgående är importerade.

3. Denna nya punktskatt kommer att inbringa ett förhållandevis lågt belopp – mindre än 100 milj. kr. – för att motivera de med skatten förenade kostnadsökningarna på skatteadministrationen och de nya kategorierna skattskyldiga. Detta belopp tycker vi inte motiverar de ökade pålagorna och de ökade kostnaderna.

4. Skatten drabbar snett eftersom den tas ut med ett och samma belopp, 600 kr., oberoende av apparaternas kraftigt varierande priser.

Eftersom vi diskuterade den här frågan i december förra året nöjer jag mig med det anförda och yrkar bifall till den moderata reservationen i skatteutskottets betänkande 36.

Anf. 103 EVA HJELMSTRÖM (vpk):

Herr talman! Helt kort. Jag vill hänvisa till den debatt vi alldeles nyss har haft här om radio-TV, där jag konstaterade att inte bara radio-TV utan hela kulturlivet befinner sig i en mycket prekär situation rent ekonomiskt.

Vi var för införandet av denna videorskatt. Vi var också för att mer pengar skulle gå till kulturen. Nu har regeringen alltså beslutat införa en särskild skatt för viss hemelektronik, inte bara av rent skattemässiga skäl utan förhoppningsvis också kulturpolitiska.

Vi har sagt att vi vill se om det inte är möjligt att också beskatta annan hemelektronik. Enligt utskottet har det inom regeringskansliet övervägts att punktbeskatta också andra områden än videobandspelare, men man har funnit att det skulle vara förenat med avsevärda problem. Jag kan, herr

talman, hålla med om att det finns problem, men då borde de belysas och redovisas för riksdagen och riksdagens utskott, så att de har möjlighet att ta ställning. Så har inte skett. Inte heller skatteutskottet redovisar några sakskal mot att också annan hemelektronik beskattas.

Därför vill jag, herr talman, yrka bifall till vpk-motionen i den delen.

Anf. 104 ANITA JOHANSSON (s):

Herr talman! I samband med proposition 1982/83:95 med förslag till lag om ändring av lagen om skatt på vissa kassettband har vi i utskottet behandlat två motioner. Moderata samlingspartiet har i skatteutskottet reserverat sig till förmån för att lagen om skatt på videobandspelare skall upphävas. Moderaterna anser att beredningen av videoskatten, som trädde i kraft den 1 januari 1983, varit bristfällig.

Herr talman! Det var, som Knut Wachtmeister sade, inte så länge sedan vi hade debatten om videoskatten här i kammaren. Jag tycker att det nu är glädjande att det endast är moderaterna som har reserverat sig. I det tidigare betänkandet var också folkpartiet med om reservationen.

Det finns alltså nu en mycket bred majoritet för att videoskatten skall finnas kvar. Som moderaterna säkert är medvetna om är Sveriges ekonomi, efter åren med borgerligt styre, i ett mycket svårt läge. Vi anser att det inte finns några som helst omständigheter som bör föranleda att skatten på videobandspelare nu avskaffas, så kort tid efter att den har trätt i kraft. Moderaterna har inte heller åberopat några sådana omständigheter i reservationen.

I reservationen anför moderaterna: "Inget remissförfarande hade skett och inte heller hade lagrådet hörts, trots att det gällde en ny punktskatt." Man kanske behöver påminna Knut Wachtmeister och moderaterna om att inte mindre än 81 propositioner inom området Skatter och avgifter inte blev föremål för någon lagrådsgranskning under de borgerliga åren.

Konstruktionen av videoskatten följer sedvanligt mönster vid punktbeskattning.

Det behandlas i detta betänkande också, som Eva Hjelmström sade, en partimotion av vpk, där man yrkar att annan hemelektronik för radio- och TV-konsumtion än videobandspelare skall beskattas. Avsikten är att skatten skall finansiera olika delar av Sveriges Radios verksamhet.

Enligt vad vi har erfarit har punktbeskattning på detta område övervägts. Men som Eva Hjelmström sade är det förenat med avsevärda problem att införa en sådan här skatt. Jag vill också erinra om att vi här i kammaren har tagit avstånd från systemet med specialdestination av skatter.

Herr talman! Jag yrkar bifall till hemställan i skatteutskottets betänkande 36 och avslag på moderaternas reservation och vpk-motionen 1093.

Anf. 105 KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! Beträffande remissförfarandet vill jag bara erinra Anita Johansson om att det var socialdemokraterna som ändrade den tidigare lagstiftningen, där man gjorde lagrådsremiss tvingande. Jag beklagar det.

Det är möjligt att Anita Johansson har rätt i att ett antal propositioner under de sex åren som de borgerliga partierna stod för regeringsansvaret inte blev lagrådsbehandlade. Jag tycker inte att det är något skäl för att fortsätta. Det har under det senaste halvåret genomgående varit så att propositionerna från socialdemokraterna icke har blivit behandlade så som de borde ha blivit.

Nr 119

Torsdagen den
14 april 1983

*Skatt på vissa
kassettband m. m.*

Anf. 106 EVA HJELMSTRÖM (vpk):

Herr talman! Jag vill fråga Anita Johansson: Vilka är dessa problem? Frågan har ju övervägts i regeringskansliet, men som jag framhöll finns det inte någonstans redovisat för riksdagens ledamöter vilka problemen är. Den här typen av skatt har införts i andra länder, däribland några av våra grannländer. Jag skulle gärna vilja ha en redovisning av problemen, så att vi får möjlighet att ta ställning.

Anf. 107 ANITA JOHANSSON (s):

Herr talman! Till Knut Wachtmeister: Som vanligt motsätter sig moderaterna i opposition alla typer av skattehöjningar och alla typer av nya skatter. Jag tycker att moderaterna borde bidra till att vi får in litet mer pengar till vår statskassa. Moderaterna kan väl inte vara omedvetna om den dåliga ekonomi vi har.

Som jag sade i mitt anförande, Eva Hjelmström, är beskattning av den här typen förenad med problem. Så är det alltid när det handlar om sådana här specialbeskattningar. Jag hoppas att vi skall kunna återkomma när det gäller denna skatt, men i dagens läge kan vi inte lägga fram ett sådant här förslag. Vi har ju också tagit avstånd från att specialdestinera skatter.

Anf. 108 KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! Vi skall inte föra någon ekonomisk debatt nu, men jag vill ändå erinra Anita Johansson om, att hade moderata samlingspartiets budgetförslag gått igenom, så skulle vår budget ha sett betydligt bättre ut, med ett avsevärt lägre underskott. En debatt om detta är jag inte rädd att föra med Anita Johansson.

Överläggningen var härmed avslutad.*

Anf. 109 TREDJE VICE TALMANNEN:

Kammaren övergår nu till att debattera skatteutskottets betänkande 38 om reglerna för skogskonto.

*Voteringen redovisas efter debatten om SkU 38.

Torsdagen den
14 april 1983

*Reglerna för
skogskonto*

Anf. 110 KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! Den svenska skogen är en av våra allra viktigaste exportprodukter, men den önskvärda avverkningsnivån – 75 miljoner kubikmeter per år – har i allmänhet inte kunnat uppnås. Härigenom har skogsindustrins kapacitetsutnyttjande varit otillfredsställande. Vissa år, exempelvis de sista åren på 1970-talet, har dock skogsindustrins efterfrågan på råvara på grund av konjunkturläget varit låg, med åtföljande mindre avverkning.

Orsakerna till de låga avverkningarna har naturligtvis stötts och blötts, inte minst av den 1979 tillsatta virkesförsörjningsutredningen. Utredningen pekar bl. a. på att de skärpta marginalskatterna och den höga inflationstakten medfört att skogsägarnas motiv för att avverka försvagats under 1970-talet. En av åtgärderna för att råda bot på den låga avverkningen har varit att utvidga de möjligheter som sedan 1954 funnits att uppskjuta beskattningen av skogsavverkning genom insättande av medel på skogskonto.

Tidigare gällande maximala avsättning, dvs. 60 % av köpeskillingen för sålda rotposter och 40 % av köpeskillingen för leveransvirke, har höjts av riksdagen. För 1983 års taxering gällde att uppskov kunde medges för hela köpeskillingen för avverkningsrätter och för 75 % av köpeskillingen för leveransvirke.

Förra våren vann emellertid en socialdemokratisk reservation kammarens bifall, innebärande att beloppsgränserna fr. o. m. 1984 års taxering återförs till tidigare gällande 60 resp. 40 % av skogsintäkterna. Vid mera omfattande skador på skogen är procentsatserna 80 resp. 50.

Det är nu allvarlig risk för att vi på grund av för låg avverkning inte kommer att kunna utnyttja den ökade efterfrågan på skogsprodukter från utländska köpare som väntar.

Jag vill gärna understryka att förslaget om de högre gränser som rådde före 1984 års taxering och som har sitt ursprung i virkesförsörjningsutredningens förslag inte innebär en skattelindring utan blott en uppskjuten beskattning. För att stimulera avverkningen är det enligt vår uppfattning därför alla skäl till återinföra 1983 års regler och bifalla motionerna 286 och 435.

Med det sagda, herr talman, yrkar jag bifall till reservationen till skatteutskottets betänkande 38.

Anf. 111 INGEMAR HALLENIUS (c):

Herr talman! I skatteutskottets betänkande 38 behandlas motioner angående skogskonton.

Hösten 1981 beslutades att möjligheten att få uppskov enligt skogskonto-systemet skulle utvidgas till att omfatta hela köpeskillingen för avverkningsrätter och till 75 % av köpeskillingen för leveransvirke. De höjda procentsatserna föreslogs gälla fr. o. m. 1983 års taxering.

Förra våren biföll riksdagen en socialdemokratisk motion om att gränserna

skulle sänkas till 60 resp. 40 % vid normal avverkning och till 80 resp. 50 % vid avverkning föranledd av omfattande skador på skogen.

Den ryckighet som denna beslutsordning innebär har inte verkat positivt på virkesutbudet. Sänkningen av avsättningen till skogskonton var en felaktig åtgärd, om man vill stimulera till ökad avverkning. Att få ett ökat virkesutbud är angeläget, och enligt vår uppfattning sker detta bäst genom att med stimulanser förmå skogsägarna att öka avverkningsvolymen. Det beslut som riksdagen fattade i våras går rakt emot detta syfte. Genom att sänka gränserna för skogskontot motverkas övriga åtgärder för att öka virkesutbudet.

Vi har i en motion och i reservationen yrkat på en återgång till de regler som gällde vid 1983 års taxering. Detta är särskilt angeläget under de tre närmaste åren, då marginalskattereformen genomförs. För att nå största möjliga avkastning efter skatt kan många skogsägare komma att uppskjuta sina avverkningsplaner. Virkesutbudet kan befaras komma att minska, vilket är särskilt allvarligt i en situation där den utländska efterfrågan på skogsprodukter beräknas öka.

När det gäller skogskonton finns det anledning understryka att det är fråga om uppskjuten beskattning. Det är inte fråga om en skattelindring – man får fördela inkomsten under flera år, men den beskattas fullt ut. Det krävs en viss planering. Annars kan det bli fråga om en hårdare beskattning, om man tvingas ta ut pengarna från kontot på en gång. Det är alltså fråga om en uppskjuten beskattning.

Skogsägarna är i många fall, i synnerhet där avverkningsförhållandena är besvärliga, beroende av väderleksförhållandena. Gynnsamma år kan de göra stora avverkningar. Det mindre skogsbruket kan också göra rationella avverkningar och fördela inkomsten över flera år.

En av skogskontots viktigaste uppgifter är att stimulera till ett ökat virkesuttag i en högkonjunktur. Helt klart är att vi gör en samhällsekonomisk vinst genom att de ökade avsättningsmöjligheterna till skogskontot stimulerar till ökade virkesuttag.

Enligt vår uppfattning bör riksdagen ompröva det tidigare fattade beslutet och återinföra de regler som gäller för årets taxering. Beslutet bör träda i kraft vid halvårsskiftet, så att bestämmelserna kan tillämpas redan vid 1984 års taxering. Det är risk för att den ryckighet i beskattningsreglerna för skogsavverkning som annars blir följderna orsakar stora skador på både kort och lång sikt.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationen i skatteutskottets betänkande 38.

Anf. 112 ERIK WÄRNBERG (s):

Herr talman! Det kan finnas anledning att något beskriva varför systemet med skogskonton har tillskapats. Skogskontot strider nämligen mot normala skatteprinciper, vare sig man använder sig av den gamla kontantmetoden eller den mera moderna metoden med bokföringsmässiga grunder.

Normalt skall en inkomst som antingen influtit eller blivit en säker fordran

*Reglerna för
skogskonto*

tas upp till beskattning det år inkomsten infaller. Om en inkomst intjänats under flera år men gjorts tillgänglig endast under ett år kan skatteeffekten fördelas genom reglerna för s. k. ackumulerad inkomst.

Skogskontot är ett likartat fördelningsinstrument. Det är ju i princip tillväxten i skogen som utgör beskattningsbar inkomst, men små fastigheter avverkar inte tillväxten varje år utan samlar ihop den till en större avverkning med några års mellanrum. För att den progressiva skatten inte skall slå felaktigt, så får skogsägaren sätta in delar av skogslikviden på s. k. skogskonto. Detta skogskonto kan sättas in på vilken bank som helst och är räntebärande.

Insatt belopp beskattas inte förrän uttag sker, och sådana uttag får göras under tio år. Står något kvar på kontot efter tio år beskattas också det. Gynnsammare regler gäller för skogsavverkningar som skogsägaren tvingats göra på grund av stora skador, exempelvis genom insektsangrepp.

Detta betyder att skogsägare kan fördela stora delar av inkomsterna från en skogsavverkan på tio år. Eftersom pengarna kan tas ut vilket år som helst under tioårsperioden, innebär skogskontot ett ännu förmånligare fördelningsinstrument än reglerna om ackumulerad inkomst. Faktum är ju att de största pengarna tas ut år då stora reparationer utförs på jordbruksfastigheten och många gånger helt kvittas mot underskott. Det är alltså på det sättet om inte formellt så ändå reellt en varaktig skattelindring.

Vad vi i dag är oense om är hur stor del av en avverkningslikvid som skall undgå omedelbar beskattning eller med andra ord får insättas på skogskonto. Före 1981 års taxering och fr. o. m. 1984 års taxering har uppskov beviljats med 60 % av skogslikviden vid upplåtelse av avverkningsrätt – i dagligt tal kallat rotposter – och 40 % för avyttrade skogsprodukter. Skillnaden mellan 40 och 60 % motiveras av att i fråga om skogsprodukterna har skogsägaren att betala avverkningskostnaderna, för vilka kostnader givetvis avdragsrätt föreligger.

I båda försäljningsformerna är givetvis inte den influtna likviden att betrakta som en nettoinkomst. I båda fallen finns omkostnader för utstämpling och återställande av ny skogsväxt, och varje år förekommer dessutom kostnader för normal skogsvård.

Mot den här beskrivna bakgrunden förefaller uppskov med 60 resp. 40 % tämligen väl överensstämma med skogskontonas ursprungliga uppgift att jämnt över åren fördela inkomsterna från de etappvisa avverkningarna.

Nu föreslår reservanterna att uppskov med beskattningen av skogslikviderna skall kunna ske med 100 % för rotposterna och med 75 % för leveransvirket. Jag är övertygad om att reservanterna är eniga med mig om att en så stor insättningsrättighet inte bara betyder att man får uppskov med skatten för all skogsinkomst i upp till tio år utan att man också får uppskov med andra inkomster från jordbruksfastigheter, eftersom driftsutgifterna från skogen, som skulle ha avdragits från skogsinkomsten, nu kan dras från övriga inkomster på jordbruksfastigheten. Jag är övertygad om att inte ens reservanterna tycker att det kan vara en bra ordning att man får uppskov med kostnader som egentligen inte har med skogen att göra.

Nu menar reservanterna att man ändå måste ge skogsägarna dessa omotiverade skatteuppskov och i många fall definitiva skattelättnader, eftersom det annars finns risker för att skogsägarna inte gör behövliga avverkningar. Jag tror inte att reservanterna har rätt på den här punkten. I varje fall blev det inget större utslag i form av avverkningsökningar när vi 1981 till 1983 haft både större uppskovsprocent och andra skattelättnader.

Dessutom tycker utskottsmajoriteten att det är felaktigt att använda, som vi anser, orättvisa skattesänkningar för att locka fram avverkning av skog som enligt god skogsvård ändå borde avverkas.

Huruvida skogsägarna inte kommer att avverka i avvaktan på 1985 års sänkta marginalsatser är en intressant fråga. Då kan man först konstatera att även moderaterna nu medger att det blir lägre marginalsatser med anledning av skatteuppgörelsen. Förut har man tvivlat på det. I stor utsträckning gäller liknande förutsättningar i all näringsverksamhet – nämligen att om man kan vänta fram till 1984 eller 1985 så får man alltså en lägre skatt – utan att extra skatteåtgärder sätts in. Dessutom är det ju ändå så, att då beskattningen av rotnettot praktiskt taget – enligt vår uppfattning – med tanke på de 60 resp. 40 procenten helt kan uppskjutas genom skogskontots nuvarande regler, är det inte marginalsatserna för skogslikviderna, vilket reservanterna tror, som man här på något sätt kan rädda. Den kan man ju ändå skjuta på.

Herr talman! Med det anförda ber jag att få yrka bifall till hemställen i skatteutskottets betänkande 38.

Anf. 113 BERTIL JONASSON (c):

Herr talman! Jag vill börja med att instämma i de synpunkter som har framförts av talesmännen för den reservation som är fogad vid skatteutskottets betänkande 38.

Diskussionen om tillförseln av tillräcklig mängd skogsråvara till våra industrier har varit livlig under de senaste åren. De som kritiserar tillförseln av råvara till industrin men som samtidigt röstat för en försämring när det gäller möjligheten till skogskontoinsättning är synnerligen inkonsekventa i sitt handlande. Även om de inte har förstått detta tidigare, finns det nu en möjlighet att återgå till ordningen. Det gäller bara att rösta för reservationen. På det sättet bidrar man till en bättre tillförsel av råvara till industrin.

Att tala om att mera virke skall tillföras industrin och att samtidigt rösta emot förslaget om bättre möjligheter till insättning på skogskonto går inte ihop. Alla som känner till förhållandena vet att möjligheten till insättning på skogskonto främjar skogsbrukarnas benägenhet att avverka. På den punkten är jag överens med reservanterna.

Ännu nödvändigare hade det emellertid varit att reservera sig för det yrkande som finns i motion 1188. Jag förstår inte att man från skatteutskottets sida inte bättre har försökt att sätta sig in i situationen.

Jag har begärt ordet för att beklaga att skatteutskottet inte heller nu förstår vilken situation de skogsägare befinner sig i som har drabbats av granbark-

*Reglerna för
skogskonto*

borreskador. Det rör sig inte om många människor. Men de som drabbats befinner sig i en synnerligen besvärlig situation. Flera av dem har tvingats avverka i det närmaste all skog. I många år framöver återstår för dem endast plantering och skogsvårdande uppgifter. Någon skog som ger pengar har de emellertid inte.

Däremot har de stora skogskonton, som en följd av oförvällat stor avverkning. Men dessa måste utnyttjas inom en period av tio år, räknat från den tidpunkt då insättningen gjordes. Normalt skall skogskontona användas senare för att täcka utgifter för fröer, plantor, skogsvård m. m. och som inkomstkälla för att vederbörande skall kunna leva under de år då arbetet med plantering och återställande av skogen skall utföras. Den gamla tioårsregeln är alltså inte till fyllest när det gäller redan drabbade skogsägare.

I fjol beslutades om skogsskadekonton, som gäller för en period av 20 år. De är avsedda för dem som framöver drabbas av stora insektsskadeangrepp. Jag anser att det är ett bra beslut. Tack vare detta beslut har de som framöver drabbas bättre möjligheter till skatteutjämning i händelse av hög avverkningsgrad. På det sättet kan också skogskatastrofer bättre avvärjas. Man kan i tid avverka dödad eller hotad skog, vilken annars kan smitta.

De som saknar möjlighet att göra insättning på skogsskadekonto är, enligt mitt sätt att se på saken, de som redan drabbats av skador. Detta är i högsta grad ologiskt.

När det gäller beslutet om skogsskadekonton på 20 år har vi inom centern i Värmland velat att frågan om de redan drabbades problem först skulle lösas. Men skatteutskottet och riksdagen avvisade våra förslag och hänvisade till möjligheten att få dispens. Men de människor som försökt sig på det och vänt sig till riksskatteverket har enligt uppgift bara fått till svar att riksdagens beslut i detta avseende är så utformat att det hart när är omöjligt att bevilja dispens.

Motion 1188 av Karl-Eric Norrby och min ställföreträdare i januari, Sigrid Danielsson, behandlas i det här utskottsbetänkandet. I motionen föreslås rätt till förlängning beträffande de äldre kontona för insättningar som gjorts med anledning av insektsskador. Det gäller en förlängning med 10 år upp till 20 år, så att det skall bli lika. Motionärerna kräver vidare att dispensansökningsmöjligheten förlängs till utgången av 1984 och att minsta insättningsbelopp sänks från 50 000 kr. till 20 000 kr. Detta är vad de drabbade skogsägarna behöver få.

Utskottet säger att det inte finner skäl att redan nu ompröva reglerna. Det är märkligt, då detta är högst nödvändigt för de skogsägare som drabbas hårt och som behöver pengar i 10–20 år framöver för utgifter på skogsfastigheten och som dessutom behöver pengar att leva av under tiden de utför skogsvårdsarbetet.

Ett beslut i enlighet med motionen skulle främja skogsvården. Jag frågar därför representanterna för skatteutskottet varför man skall ha den här skillnaden, varför man skall göra det bättre för dem som kan komma att drabbas men inte tillmötesgå dem som redan är hårt drabbade. Det är

inkonsekvent – det måste ni medge.

Jag ser däremot, herr talman, ingen möjlighet att få ett beslut i enlighet med motionens hemställan i rådande läge. Därför framställer jag inget yrkande. Men jag har ändå velat framföra dessa synpunkter.

De som inte tror mig kan åka till platsen och titta och resonera med människorna där. Då kan ni förstå att inkonsekvensen helt enkelt är besvärande.

Nr 119

Torsdagen den
14 april 1983

*Reglerna för
skogskonto*

Anf. 114 INGEMAR HALLENIUS (c):

Herr talman! De här frågorna behandlade vi i skatteutskottets betänkande 1981/82:68. Jag anser att den dispensregel som då skapades bör täcka också de fall som Bertil Jonasson här redogjorde för. Utskottet skriver ju att i de fall då det återstår skogsvårdande åtgärder i större utsträckning skall det också finnas möjlighet till förlängning till 20 år.

Anf. 115 BERTIL JONASSON (c):

Herr talman! Jag har också uppfattat den möjligheten. Jag sade redan i fjol att detta borde kunna gå.

När vederbörande har utgifter för plantor och kanske för skogsbilvägar som byggts osv. och dessutom är tvungen att offra sin tid på skogsvårdande arbete i åtskilliga år framöver, då borde den här dispensmöjligheten finnas. Nu tar man inte hänsyn till annat än rena rama utgifter, enligt de uppgifter som jag har fått. Det måste vara fel.

Den som har relativt mycket skog, lever på den och inte har någon annan inkomst, är ändå tvungen att leva framöver, och då borde han ha den här möjligheten. Därför tycker jag att det i högsta grad är besvärande att det skall vara så omöjligt att få den här förlängningen på de gamla kontona.

Här tycker man att det är synd om dem som kommer att drabbas – och visst är det så. Men nu har vi kommit ganska långt när det gäller att bekämpa granbarkborren, och det finns inte samma risker för stora katastrofer, som t. ex. den i Norra Ny.

De som drabbats vet vi är drabbade – hårt drabbade. Varför skulle vi inte hjälpa dem då? Det är frågeställningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

Skatteutskottets betänkande 36

Mom. 1

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 2 (videoskatten)

Utskottets hemställan bifölls med 214 röster mot 73 för reservationen av Knut Wachtmeister m. fl.

Nr 119

Torsdagen den
14 april 1983

Mom. 3 (skatt på övrig hemelektronisk utrustning)

Utskottets hemställan bifölls med 269 röster mot 17 för motion 1093 av
Lars Werner m. fl.

*Meddelande om
interpellationer*

Skatteutskottets betänkande 38

Mom. 1

Utskottets hemställan bifölls med 156 röster mot 132 för reservationen av
Knut Wachtmeister m. fl.

Mom. 2 och 3

Utskottets hemställan bifölls.

17 § Kammaren beslöt att förhandlingarna skulle fortsättas kl. 19.30.

18 § Anmäldes och bordlades

Proposition

1982/83:171 Reglering av priserna på fisk, m. m.

19 § Anmäldes och bordlades

Motionerna

1982/83:2354 av *Kerstin Göthberg m. fl.*

Vissa studiesociala frågor (hälsovård för högskolestuderande, gymnasieele-
vers resor och återbetalning av studiemedel) (prop. 1982/83:129)

1982/83:2355 av *Lars Tobisson m. fl.*

Ändring i lagen (1980:2) om finansbolag, m. m. (prop. 1982/83:154)

1982/83:2356 av *Claes Elmstedt*

1982/83:2357 av *Ingemar Hallenius m. fl.*

1982/83:2358 av *Larz Johansson och Tage Sundkvist*

Åklagarväsendets regionala organisation m. m. (prop. 1982/83:158)

20 § Meddelande om interpellationer

Meddelades att följande interpellationer framställdes

den 14 april

1982/83:116 av *Sven Henricsson* (vpk) till statsrådet Gertrud Sigurdsen om
läkarförsörjningen i Norrlands inland, m. m.:

Trots en ökning av läkartillgången i landet visar dagens situation i
exempelvis Norrlands inland att bristen på läkare vid många läkarstationer
kvarstår. Som exempel kan anföras förhållandena i Strömsunds kommun i
norra Jämtland, där man har ett tiotal läkartjänster varav större delen är
obesatta. Förhållandena är desamma i praktiskt taget hela inlandsregionen
av Norrland. Om det i något fall lyckas en läkarstation att få hygglig

bemannning, blir ofta pressen på dessa läkare så stor att man ser sig om efter en mindre betungande plats. Problemen riskerar därigenom att förvärras.

De åtgärder som hittills vidtagits för att komma till rätta med snedfördelningen av läkarresurserna, främst då överenskommelsen mellan Landstingsförbundet och Läkarförbundet innebärande viss begränsning av antalet ansökningar om nya läkartjänster m. m., synes inte leda till någon lösning trots ökningen av antalet utbildade läkare.

Till totalbilden måste man nu också lägga de klara tendenserna till ökad privatisering som är för handen. I vissa fall bildas t. o. m. s. k. läkarbolag med syftet att bedriva läkarmottagning för vissa sjukdomar. Det förekommer som bekant även att landstingsanställda, kompensationslediga läkare återfinns i denna och liknande verksamhet.

Med hänvisning till det anförda önskar jag ställa följande frågor till sjukvårdsministern:

1. Har regeringen för avsikt att vidta mera verksamma åtgärder för att trygga läkarförserjningen i bl. a. Norrlands inland?

2. Planerar regeringen några åtgärder mot den ökade privatiseringen inom sjukvården?

1982/83:117 av *Sven Henricsson* (vpk) till kommunikationsministern om televerkets verkstadsrörelse (Teli), m. m.:

Den borgerliga riksdagsmajoriteten drev år 1980 igenom ett beslut om att omorganisera Teli till ett särskilt bolag. Det hela har sin upprinnelse i en kampanj mot televerkets förmenta monopolställning och en strävan från borgerligt håll att begränsa televerkets roll till att vara linjebärare. Som ett led i en sådan strategi måste man se strävandena att ombilda televerkets verkstadsrörelse till bolagsform.

De anställdas organisationer utvecklade stor aktivitet för att få behålla verksformen och därmed en viss trygghet i anställningen. Man betraktade med rätta överförandet av Teli i bolagsform som en eftergift för de krafter som vill motarbeta och desorganisera statlig företagsamhet.

Såväl socialdemokraterna som vänsterpartiet kommunisterna röstade mot förslaget att ombilda Teli till bolag. Självfallet har i detta läge de anställda vid Telis verkstäder ställt stora förhoppningar på den nya regeringen, vilken även genom kommunikationsministern förklarat sig vara beredd att "riva upp" beslutet om att göra Teli till ett särskilt bolag.

I detta läge är det oroande att starka krafter fortfarande tycks driva kravet om att vidhålla detta beslut trots att arbetstagarsidan motsätter sig dess genomförande.

Den senaste tidens diskussioner om de statliga verken och dotterbolagsbildningarna har också föranlett vissa kritiska uttalanden från regeringsledamöter. Därvid har frågan om översyn av verksamhetsformerna aktualiserats i debatten. Även detta måste tas med i bilden, då man prövar frågan om Telis överföring i bolagsform.

Med hänvisning till det anförda önskar jag fråga kommunikationsministern:

Torsdagen den
14 april 1983

*Meddelande om
frågor*

1. Kommer regeringen att infria sitt löfte om att riva upp beslutet om att göra Teli till ett särskilt bolag?

2. Har den senaste tidens erfarenheter av vissa statliga dotterbolags verksamhet inneburit att regeringen överväger någon översyn av de statliga verkens driftsformer?

21 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 13 april

1982/83:419 av *Tore Nilsson* (m) till finansministern om kostnaderna för polisbevakning m. m. vid utländska besök:

Kostnaderna för polisbevakning och andra säkerhetsåtgärder vid besök i Sverige av personer från andra stater visar sig uppgå till avsevärda belopp i vissa fall och betalas enligt uppgift av staten, även vid inbjudan på privat initiativ.

När avser statsrådet vidta åtgärd i syfte att förhindra att skattebetalarna drabbas av också denna börda i en ekonomiskt trängd situation för vårt land?

den 14 april

1982/83:420 av *Gunnar Hökmark* (m) till utrikesministern om åtgärder mot vietnamesisk aggression i Thailand:

Enligt samstämmiga uppgifter har vietnamesiska förband i Kampuchea utsatt ett antal flyktingläger i Thailand för artilleribeskjutning och bekämpning från luften.

Vietnam är ett av de viktigaste mottagarländerna för svenskt utvecklingsbistånd. 1 milj. kr. om dagen betalas ut av svenska skattemedel till Vietnam i bistånd.

Från regeringshåll har man vid ett antal tillfällen understrukt vikten av goda förbindelser med den vietnamesiska diktaturen.

Mot bakgrund av detta vill jag fråga utrikesministern:

Avser regeringen att reagera eller vidta någon form av åtgärd med anledning av att Vietnam från ett ockuperat land bedriver militär aggression mot flyktingläger i ett tredje land?

1982/83:421 av *Bertil Lidgard* (m) till justitieministern om säkerhetsarrangemangen vid Yasser Arafats besök i Sverige:

Enligt tidningsuppgifter har PLO-ledaren vid sitt besök i Sverige medfört egen beväpnad säkerhetsvakt.

Med anledning härav tillåter jag mig fråga:

1. Är uppgiften riktig?
2. Vem har beslutat om medgivande för denna säkerhetsvakt att vara beväpnad?
3. Vilken konsekvens bedömer justitieministern att detta beslut kommer att få för den svenska säkerhetstjänsten vid t. ex. framtida statsbesök om vederbörande besökande kommer att kräva att få medföra egen säkerhetsvakt, som är beväpnad?

1982/83:422 av *Allan Åkerlind* (m) till statsministern om kostnaderna för polisbevakning m. m. vid Yasser Arafats besök i Sverige:

PLO-ledaren Yasser Arafats besök i Sverige med anledning av inbjudan från socialdemokratiska partiet har förorsakat att stora polisstyrkor måst avdelas till bevakning, dels för Arafat och hans följe, dels för bevakning av Arlanda och alternativa flygplatser. Sveriges skattebetalare kan alltså åsamkas betydande utgifter på grund av detta besök.

Vill statsministern redogöra för vilka ungefärliga kostnader som åsamkas Sveriges skattebetalare på grund av Yasser Arafats besök i Sverige?

1982/83:423 av *Paul Lestander* (vpk) till jordbruksministern om trafikrätten på skogsbilvägar:

Under senare år har betydande belopp satsats på byggande av skogsbilvägar. Man kan utgå från att denna utbyggnad kommer att fortsätta. Det samhällsstöd som hittills utgått till anläggande av skogsbilvägar har varit mycket stort. Förutom statsbidrag har kommunerna i en del fall gett bidrag. Rätten att färdas efter dessa vägar har inte alltid betraktats som självklar. Självfallet måste avstängningar accepteras vid tjällossning och långvariga regnperioder, då riskerna att vägarna kan köras sönder är stora.

Mot bakgrund av det anförda vill jag till jordbruksministern ställa följande fråga:

Avser jordbruksministern vidta åtgärder som tillförsäkrar allmänheten trafikrätt på skogsbilvägar efter i huvudsak allemansrättsliga principer?

1982/83:424 av *Karin Söder* (c) till finansministern om åtgärder för att i vissa fall mildra effekterna av fastighetstaxeringen:

Enligt uppgifter i massmedia har det på sina håll blivit helt orimliga upptaxeringar av fastigheter, belägna i attraktiva områden för fritidsbebyggelse. Dessa taxeringsvärden motsvarar på intet sätt den faktiska avkastningen. För många människor i framför allt skärgården har detta lett till stora ekonomiska problem. Sociala förmåner som man tidigare åtnjutit bortfaller. Förmögenhetsskatten ökar kraftigt, utan att några inkomster att betala den med uppkommer.

Jag vill mot bakgrund av redovisade fakta ställa följande frågor till finansministern:

Torsdagen den
14 april 1983

*Meddelande om
frågor*

1. Är regeringen beredd att vidta några åtgärder för att mildra effekterna av fastighetstaxeringen för den bofasta skärgårdsbefolkningen?

2. Är regeringen beredd att vidta några åtgärder för att informera om de möjligheter till anstånd med inbetalning av kvarskatt som finns när besvär anförts över fastighetstaxeringen?

1982/83:425 av *Sven Munke* (m) till jordbruksministern om handläggningen av ärenden om etableringsstöd:

Under rubriken Förslag till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område för perioden 1 juli 1982–30 juni 1984 m. m. behandlades även etableringsstöd till nystartade lantbrukare. Detta skulle bestå av en nedsättning av räntan till 10-procentsgränsen och gälla under fem år. Ansökningarna om detta etableringsstöd skulle vara lantbruksnämnderna till handa i september månad 1982. I januari månad i år svarade man vid förfrågan hos lantbruksnämnden i Malmöhus län att man ännu inte fått instruktioner hur man skulle behandla ansökningarna. En månad senare förklarade samma lantbruksnämnd att man var mitt uppe i arbetet med ansökningarna. Nu i april månad har de som sökt etableringsstöd i M-län ännu inte hört någonting från lantbruksnämnden. Eftersom det vid stödets införande även anvisades medel att täcka de administrativa kostnaderna måste man beteckna den långa väntetiden som mycket anmärkningsvärd. I Malmöhus län handlar det enbart om ett 100-tal ansökningar. Eftersom nyetablerade lantbrukare lever i ett kärvt ekonomiskt klimat borde något besked, om stöd kan komma i fråga och när en eventuell utbetalning kan bli aktuell, lämnas till sökanden.

Är jordbruksministern beredd att medverka till att en snabbare handläggning om etableringsstöden kommer till stånd?

1982/83:426 av *Pär Granstedt* (c) till kommunikationsministern om ökade färjekostnader i Stockholms skärgård:

I Stockholms län finns många bilfärjor som drivs av vägsamfälligheter. En sådan är färjan Högmarsö-Svartnö i Norrtälje kommun. En av dess viktigaste finansieringskällor är ett statsbidrag på 1,1 milj. kr. Om den nedskärning av statsbidragen till enskilda vägar som på regeringens förslag beslutats av socialdemokrater och moderater i riksdagen drabbas denna förening fullt ut, innebär det ett minskat statsbidrag med 385 000 kr./år. Per andel innebär det en ökad årlig kostnad på ca 1 300 kr. För en småbrukare på Högmarsö med 6 andelar innebär det en ökad årlig kostnad på 7 800 kr. En så stor merkostnad, som skall täckas av det ganska begränsade netto som ett jordbruksföretag i skärgården kan ge, innebär givetvis ett hårt slag mot jordbrukaren och kan i praktiken äventyra den fortsatta driften.

Vilket råd vill kommunikationsministern ge en skärgårdslantbrukare som på grund av regeringens och riksdagsmajoritetens åtgärder drabbas av en ökad färjekostnad på närmare 8 000 kr./år?

22 § Kammaren åtskildes kl. 17.47.

In fidem

Nr 119

Torsdagen den
14 april 1983

BENGT TÖRNELL

/Solveig Gemert